

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

První rozšíření Evropských společenství 1973

Miroslav Pecháček

Bakalářská práce

2014

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Miroslav Pecháček**
Osobní číslo: **H09562**
Studijní program: **B7105 Historické vědy**
Studijní obory: **Historie (dvouoborové)**
Ochrana hmotných památek (dvouoborové)
Název tématu: **První rozšíření Evropských společenství 1973**
Zadávací katedra: **Ústav historických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Na základě studia literatury a vydaných pramenů z provenience EU zpracovat dramatický vývoj prvního rozšíření Evropských společenství. Bude třeba přihlídnout nejen k literatuře, ale i k periodickému tisku a k diskuzím v literatuře. Archivní výzkum bude nahrazen informacemi získanými na internetu.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí bakalářské práce: **doc. PhDr. Václav Veber**
Ústav historických věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2011**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2014**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Jiránek, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 20. ledna 2014

Příloha zadání bakalářské práce

Seznam odborné literatury:

- BALLA, Jaromír. Evropská integrace. 1. vydání. Ostrava: Advertis, 2000. 92 s. ISBN 80-900907-0-2. KOVÁŘ, Martin ? Horčíčka, Václav. Dějiny evropské integrace I. 1. vydání. Praha: Triton. 2005. 160 s. ISBN 80-7254-731-3. VEBER, Václav. Dějiny sjednocené Evropy, 2. dopl. Vydání. Praha: NLN, 2009. 812 s. ISBN 978-80-7106-570-8. GERBERT, Pierre. Budování Evropy. 1. vydání. Praha: Karolinum, Univerzita Karlova v Praze. 2004. 450 s. ISBN 80-246-0111-7. GONĚC, Vladimír. Od "malé Evropy" k "velké Evropě". Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. 1. první. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 260 s. Dějiny evropské integrace, 3. ISBN 80-210-3016-X. SYCHRA, Zdeněk, První rozšíření: Velká Británie, Irsko, Dánsko, in: FIALA, Petr, PITROVÁ (vyd.) Rozšiřování ES/EU, Brno: Mezinárodní politologický ústav MU 2001, s. 29. ISBN 80-210-2645-6. König, Petr ? Lacina, Lubor - Přenosil, Jan. Učebnice evropské integrace. 1. vydání. Brno: Barrister & Principal, 2006. 416 s. ISBN 80-7364-022-8. FIALA, Petr ? Pitrová, Markéta. Evropská unie. 1. vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 743 s. ISBN 80-7325-015-2. FIALA, Petr ? Pitrová, Markéta. Rozšiřování ES/EU. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Brno, Mezinárodní politologický ústav, 2001. 193 s. ISBN 80-210-2645-6. AGULHON, Maurice. De Gaulle: dějiny, symbol, mýtus. Translated by Doubravka Olšáková. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005. 101 s. ISBN 80-7106-996-5. MEZIHORÁK, František. Evropanství a integrace. Olomouc: nakladatelství Olomouc, 2001. 127 s. ISBN 80-7182-118-7. PINDER, John. Evropské Společenství..., Praha 1993, ISBN 80-901281-2-2. FOUCHER, Michel. Evropská republika. 1. vydání. Brno: Barrister & Principal ve spolupráci s Centrem strategických studií v Brně, 2002. 144 s. ISBN 80-85947-79-X. GOŇCOVÁ, Marta. Ke sjednocování Evropy: studie, materiály, dokumenty. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1999. 173 s. ISBN 80-210-2147-0.

Prohlášení autora

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracoval samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využil, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byl jsem seznámen s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložil, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 24. 11. 2014

Miroslav Pecháček

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu své bakalářské práce doc. PhDr. Václavu Veberovi za cenné rady, odborné připomínky a konzultace, kterými přispěl ke vzniku této práce.

ANOTACE

Záměrem předkládané bakalářské práce je poskytnout celistvý přehled o vývoji prvního rozšíření Evropských společenství, které je vymezeno podáním prvních žádostí o členství v roce 1961 a vstupem nových členských zemí roku 1973. První část práce se zabývá vývojem britského vztahu ke společenstvím na pozadí jejich zakládání. Druhá část práce se následně zabývá dvěma neúspěšnými pokusy o rozšíření, které byly ukončeny v letech 1963 a 1967 francouzským vetem britské žádosti. Poslední část práce pojednává o odblokování procesu rozšíření a jeho uskutečnění.

KLÍČOVÁ SLOVA

První rozšíření, Evropská společenství, Velká Británie, Charles de Gaulle, Edward Heath, 1. leden 1973

TITLE

The first enlargement of the European Communities 1973

ANNOTATION

The aim of the presented bachelor thesis is to give a complete overview of the development of the first extension of the European Communities, which is delimited by the submission of the first applications for membership in 1961 and the accession of new member states in 1973. The first part of the thesis deals with the development of the British relation to the Communities on a background of their establishment. The second part of the thesis then deals with two unsuccessful attempts to extension, terminated in 1963 and 1967 by the French veto of British application. The last part of the thesis deals with the unblocking of the enlargement process and its implementation.

KEYWORDS

The first enlargement, European Communities, Great Britain, Charles de Gaulle, Edward Heath, 1. January 1973

Obsah

1	ÚVOD	10
2	BRITSKÉ ZVLÁŠTNOSTI	14
	2.1 Rozdílná východiska	14
3	ŠESTKA	18
	3.1 Pařížská smlouva	18
	3.1.1 První britské odmítnutí	20
	3.2 Nenaplněné smlouvy	22
	3.2.1 Britská iniciativa	24
	3.3 Římské smlouvy	25
	3.3.1 Druhé britské odmítnutí	27
4	SEDMIČKA	31
	4.1 Stockholmská smlouva	31
5	PŘEKÁŽKA V ROZŠÍŘENÍ	35
	5.1 De Gaullova politika	35
6	PRVNÍ POKUS O ROZŠÍŘENÍ	39
	6.1 Pravidla přijetí nových členů	39
	6.2 První britská žádost	40
	6.2.1 Proměna britské politiky	40
	6.2.2 Podání žádosti	43
	6.3 Další žádosti	45
	6.3.1 Irsko	46
	6.3.2 Dánsko	46
	6.3.3 Norsko	47
	6.3.4 EFTA	48
	6.4 Předběžná vyjednávání	48
	6.4.1 Britské podmínky	48
	6.4.2 Blížící se veto	50
	6.5 První veto	53
	6.5.1 De Gaullova tisková konference	53
	6.5.2 Reakce na veto	55
7	DRUHÝ POKUS O ROZŠÍŘENÍ	57
	7.1 Druhá britská žádost	57
	7.1.1 Rozhodnutí vlády	57

7.1.2	Wilsonův parlamentní projev	59
7.1.3	Podání žádostí.....	60
7.1.4	De Gaullov postoj	62
7.1.5	Vyjádření Komise	63
7.2	Druhé veto.....	63
7.2.1	De Gaullova tisková konference.....	63
7.2.2	Reakce na veto.....	65
8	ROZŠÍŘENÍ NA OBZORU	67
8.1	Změna francouzského postoje	67
8.2	Haagský summit	69
9	PRVNÍ ROZŠÍŘENÍ.....	72
9.1	Přístupová vyjednávání	72
9.1.1	Zahájení.....	72
9.1.2	Průběh	74
9.1.3	Završení.....	77
9.2	Ratifikace přístupových smluv	79
9.2.1	Británie.....	79
9.2.2	Irsko	80
9.2.3	Dánsko	81
9.2.4	Norsko.....	82
9.2.5	Šestka	83
9.2.6	EFTA.....	84
10	ZÁVĚR.....	85
11	RESUMÉ.....	88
12	SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ	90
13	SEZNAM PŘÍLOH	98
14	PŘÍLOHY.....	99

1 ÚVOD

Evropská společenství (ES) byla založena v padesátých letech dvacátého století jako trojice společenství¹ o šesti zakládajících členech.² Tento počet ale od počátku nebyl pokládán za konečný a měl být navyšován o členy nové, což se do dnešní doby událo celkem v sedmi rozšiřovacích vlnách. Téma prvního rozšíření Evropských společenství jsem se rozhodl zpracovat proto, abych čtenářům přiblížil první z těchto rozšíření, od kterého v době psaní této práce uplynulo již více jak čtyři desítky let. Rovněž bych chtěl čtenářům tímto způsobem umožnit získat přehled o dostupné literatuře a pramenech pro případ zájmu o podrobnější poznání této problematiky.

Mým cílem je zde analyzovat vývoj prvního rozšiřovacího procesu, jeho specifika, důležité mezníky a postoje hlavních protagonistů. Práce je rozdělena do tří tematicky vymezených částí o deseti kapitolách včetně úvodu a závěru. Časově se pak práce dělí na jí primárně sledované období let 1961-1973, během kterého došlo ke třem pokusům o rozšíření, a na období let 1948-1960, zařazeném kvůli vysvětlení vzájemných souvislostí a přiblížení předchozích událostí spjatých s prvním rozšířením, a to za účelem podat o něm co nejucelenější obraz.

První rozšíření, označované často jako severní, se podařilo uskutečnit až na třetí pokus a bylo to dosud nejdelší čekání na rozšíření v historii evropské integrace, protože od vzniku prvního společenství až do přijetí Velké Británie, Irska a Dánska uplynulo celých dvacet let. Tato dosud nevídaně dlouhá doba byla, jak uvidíme, způsobena negativním britským vztahem k evropským společenstvím a pozdějším odmítavým francouzským postojem k britskému členství.

Na konci čtyřicátých let iniciovaly evropské země první návrhy na vytvoření společného nadnárodního celku. Britská neúčast byla sice v této době pokládána za nepředstavitelnou možnost, ale politika této země donutila šest západoevropských států, aby na počátku padesátých let začaly se zakládáním evropských společenství bez ní. Velká Británie všechny nabídky na členství ve společenstvích v průběhu desetiletí odmítla a sama pak v samém jeho závěru založila spolu s dalšími šesti nečleny konkurenční Evropské sdružení volného obchodu (EFTA). To ale v roli konkurence neobstálo a naopak se potvrdila jasná převaha ES. Britská konzervativní vláda s předsedou Haroldem Macmillanem se poté

---

¹ Jako první bylo založeno společenství uhlí a oceli (ESUO), brzy následované společenstvím atomové energie (ESAE) a hospodářským společenstvím (EHS).

² Francie, Německo, Itálie, Nizozemí, Belgie a Lucembursko.

rozhodla změnit svou dosavadní politiku a podat spolu s irskou, dánskou a norskou vládou žádost o členství.

Ke změně však v této době s nástupem nového prezidenta Charlese de Gaulla došlo i ve francouzské politice. De Gaulle se totiž k otázce britského členství stavěl značně nesouhlasně a pro změnu tak byla odmítnuta zase Velká Británie, jejíž žádost v roce 1963 neprošla. Se stejným výsledkem skončila i druhá britská žádost podaná za labouristické vlády Harolda Wilsona roku 1967. De Gaulle obě žádosti vetoval navzdory zbylým pěti členům a rozšíření pak bylo až do jeho odstoupení roku 1969 a nahrazení Georgesem Pompidouem znemožněno.

Na konci roku 1969 se uskutečnilo setkání nejvyšších představitelů vlád členských zemí v Haagu, kde byl francouzský nesouhlas překonán a uzavřena dohoda o obnově rozhovorů se všemi žadateli včetně Velké Británie, kde se mezitím stal šéfem vlády Edward Heath. Přístupová vyjednávání byla zahájena v roce 1970 a po vzájemné dohodě o podmínkách vstupu mezi stávajícími a nastávajícími členy byla zakončena podpisem přístupové smlouvy, která vstoupila v platnost 1. ledna 1973. Evropská společenství byla k tomuto dni rozšířena na devět členů. V závěru se pokusím zhodnotit, jaký význam mělo první rozšíření pro Evropskou integraci.

Dalším mým cílem bude odpovědět na níže položené čtyři otázky, které se s ohledem na výše uvedené nabízejí, představující velmi důležité aspekty prvního rozšiřovacího procesu:

Proč se Velká Británie v padesátých letech nestala jedním ze zakládajících členů ES a co bylo důvodem založení EFTA? Při hledání odpovědi na tuto otázku budeme zjišťovat, jaké byly důvody britského odmítání členství v Evropských společenstvích? A z jakých příčin došlo k evoluci britského postoje k západoevropské integraci od pouhého přihlížení až po aktivní odpor v podobě vlastního konkurenčního uskupení, Evropského sdružení volného obchodu?

Proč Velká Británie na počátku šedesátých let svůj názor změnila a začala usilovat o členství v ES? Zde se zaměříme na to, jaké důvody vedly k tomu, že Velká Británie nakonec se svým konkurenčním projektem neuspěla? Jaké ekonomické a politické důvody ji k uvedené změně vedly? A co co si od svého členství v Evropských společenstvích slibovala?

Proč Charles de Gaulle vetoval obě britské žádosti a jaký to mělo dopad na Evropská společenství? V tomto ohledu bude důležité najít odpovědi na otázky, jaké byly

de Gaullovy důvody pro odmítání britského členství? Jaký vliv mělo de Gaullovo dvojí veto na vztah Francie a zbylých pěti členů ES? Jak lze oddálení britského členství posuzovat z hlediska evropské integrace?

Proč se zbylí tři žadatelé o členství v Evropských společenstvích nepokusili o samostatný vstup bez Velké Británie? Zde budeme hledat odpovědi na otázky, co tyto země od členství ve společenstvích odrazovalo? A co je naopak vedlo k podání žádostí o členství společně s Británií?

S pomocí odpovědí na tyto otázky se v závěru rovněž pokusím buď potvrdit, nebo vyvrátit následující hypotézu:

Ve sledovaném období nemohlo za dané situace k prvnímu rozšíření dojít dříve než po zásadní změně v postoji Velké Británie a Francie coby dvou hlavních protagonistů prvního rozšiřovacího procesu, zatímco jeho ostatní účastníci na něj měli jen minimální vliv.

Nyní pár slov k použité metodě. V této práci jsem postupoval metodou historické analýzy, kdy jsem nashromáždil všechny potřebné informace získané studiem mnou použité literatury a pramenů, které se vztahovaly k mému tématu a které jsem poté použil k sepsání práce a splnění stanovených cílů.

Proces prvního rozšíření je v současné době již celkově dobře poznán a existuje k němu množství odborné literatury a pramenů jak české, tak převážně anglosaské provenience, které mi posloužily jako zdroj. Z odborné literatury mi se zkoumanou problematikou vedle četných monografií pomohly i různé články. Co se pramenů týče, pracoval jsem převážně se smlouvami, projevy, různými dokumenty a oficiálními zprávami získanými z internetu. Celkový výčet všech použitých zdrojů je uveden na konci práce v seznamu literatury a pramenů.

Z nich bych na tomto místě rád zmínil alespoň ty nejdůležitější, mezi které řadím práce od Petra Fialy a Markéty Pitrové s názvem *Rozšiřování ES/EU*, Dereka Urwina s názvem *The Community of Europe: A History of European Integration since 1945*, dále *Budování Evropy* od Pierra Gerbeta a často jsem se obracel i na knihu *Západ: Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*, kterou napsal Petr Luňák. Patrně nejvíce jsem však využíval publikace od Vladimíra Goňce s názvem *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002* a Christophera

Bookera a Richarda Northa s názvem *Skryté dějiny evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti*.

Z článků zde zmíním jeden od Běly Plechanovové s názvem *První pokus Velké Británie o vstup do EHS*, který je obsažený v časopisu *Mezinárodní vztahy*. Většinu z použitých článků jsem však čerpal z časopisu *Journal of European Integration history*, který je k nalezení na webové stránce dostupné z <http://www.eu-historians.eu/>. Z dalších článků zde za všechny jmenuji například *De Gaulle Between Grain and Grandeur: The Political Economy of French EC Policy, 1958-1970* od Andrew Moravcsika. Ten je k nalezení na <http://www.princeton.edu/>.

Z internetových zdrojů zde uvedu mnou nejužívanější webovou stránku, která je dostupná na <http://www.cvce.eu>, z níž je možno získat mnoho pramenů týkajících se evropské historie. Další, sice již méně využívaná, avšak rovněž důležitá webová stránka je dostupná na <http://eur-lex.europa.eu/>. Na tomto místě lze získat různé smlouvy a další dokumenty Evropské unie.

2 BRITSKÉ ZVLÁŠTNOSTI

Pro porozumění událostem vedoucím až k prvnímu rozšíření bude potřeba se nejprve seznámit se skutečnostmi, ze kterých vycházelo pozdější britské odmítavé stanovisko v otázce jejího členství ve společenstvích.

2.1 Rozdílná východiska

Velká Británie byla ze čtyř žadatelů o členství v Evropských společenství během prvního rozšíření nejvýznamnější a měla mnoho zvláštností, které ji odlišovaly od jejich šesti původních členů a které udaly podobu celému prvnímu rozšiřovacímu procesu. Staly se příčinou jejich rozdílných představ na podobu vzájemné spolupráce mezi evropskými zeměmi po skončení druhé světové války, což vyústilo v odlišné cesty, kterými se tyto země v následujících letech ubíraly.

Válečná porážka a okupace evropských kontinentálních zemí německými vojsky způsobila rozvrácení jejich ekonomik a ztrátu jejich světového politického významu. To u těchto zemí vedlo k přehodnocení dosavadního evropského vývoje, který byl založený na jednotlivých národních vládách sledujících své vlastní zájmy, k jejich sjednocení pod jedinou nadnárodní vládou, což bylo považováno za účinný prostředek k zabránění války nové a pro vytvoření vhodných podmínek pro poválečnou evropskou revitalizaci. Velká Británie ale neměla o něco takového zájem.

Britové se jakožto ostrované s dlouhou světovládnou historií necítili být součástí Evropy a na rozdíl od kontinentálních zemí nebyli v průběhu bojů poraženi ani okupováni a byli naopak válečnými vítězi. Britský význam ve světě tím zůstal nezmenšen a na rozdíl od zemí na pevnině se Velká Británie nepřestala považovat za jednu ze světových velmocí.³ Zájmem britských představitelů bylo zachování národní suverenity, kterou nechtěli nijak omezovat, protože by se to z jejich pohledu neslučovalo s významným postavením jejich země ve světě. Z toho všeho vyplývala značná britská rezervovanost k návrhům na užší politickou spolupráci s Evropou.

---

³ V poválečném období byla Velká Británie, jejíž politická a ekonomická moc se stále ještě rozprostírala po velké části zemského povrchu, považována za třetí největší světovou velmoc hned po Spojených státech amerických a Svazu sovětských socialistických republik. Mezi evropskými zeměmi však byla v této době jednoznačně dominující silou.

Británie byla ve svém nazírání na sebe sama jako světovou sílu utvrzována i svou ekonomickou převahou nad tehdy válkou vyčerpanými kontinentálními zeměmi. Britské hospodářství nebylo i přes své oslabení zdaleka tolik poškozeno a ještě počátkem padesátých let tvořilo celou jednu třetinu průmyslové výroby všech západoevropských zemí a stejně tolik jako Francie a Německo dohromady.⁴ Britský hrubý národní produkt byl po USA a SSSR třetí nejvyšší na světě a v přepočtu na obyvatele dokonce druhý nejvyšší. Britská libra byla po dolaru druhou nejdůležitější světovou měnou a zabírala téměř polovinu světového obchodu.⁵ Ani ekonomická spolupráce tedy pro Velkou Británii neznamenalala tolik jako pro kontinentální země.

Více než na Evropu se Velká Británie orientovala na vztahy se Spojenými státy americkými. Tyto „zvláštní vztahy“ byly postaveny na vzájemné blízkosti obou národů a posíleny jejich spojenectvím během války. Britové si byli vědomi své nynější slabosti oproti velké zemi na druhé straně atlantského oceánu a chtěli svůj vlastní význam zvýšit prohlubováním vzájemných vztahů s ní. Po válce pak věřili, že Spojené státy, nová největší světová velmoc, budou potřebovat rady bývalé největší velmoci ohledně vedení světové politiky. Tato jejich víra neklesla ani tehdy, když se ukázalo, že Američané nejeví o její rady zájem. Když ti začali podporovat integraci, bylo to Brity viděno jako projev jejich nezkušenosti a jako důkaz, že potřebují rádce. Lpění na těchto vztazích jim bránilo v navázání užších kontaktů s kontinentem.⁶

Další takovou překážkou byly britské vztahy s jejím Společenstvím národů (Commonwealthem). Toto volné společenství bývalých britských kolonií a dominií s přetrvávajícími velice těsnými politickými a ekonomickými vazbami k mateřské zemi tvořilo rozsáhlý trh, ve kterém probíhala většina britského obchodu postaveného na vzájemném cenovém zvýhodnění (tzv. imperiální preference), což umožňovalo na její trhy přísun velkého množství levného zboží všeho druhu. Britská ekonomika byla na tomto obchodu do značné míry závislá (roku 1948 tvořil 40% britského exportu i importu) a zájmem Británie tak bylo tyto vztahy co možná rozvíjet. Přesunutí obchodních preferencí směrem na kontinent bylo proto nepřijatelné. Jako vůdčí člen této organizace si pak Velká

---

⁴ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. I.* Brno: Masarykova univerzita, 2002. 54 s. ISBN 80-210-3016-X.

⁵ WASSON, Ellis. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek.* Praha: Grada, 2010. 322 s. ISBN 978-80-247-3267-1.

⁶ GEORGE, Stephen. *An Awkward Partner: Britain in the European Community.* 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 1998. 14-15 s. ISBN 0-19-878224-1.

Británie chtěla zajistit silnější pozici ve světových záležitostech, než jakou jí mohly poskytnout evropské země.⁷

Zatímco udržení a prohlubování těchto vztahů bylo pro Británii na prvním místě, Evropa byla v pořadí jejich zájmů přinejlepším až na místě třetím. Touto politikou, po válce formulovanou Winstonem Churchillem, britským předsedou vlády v době války, se britští představitelé řídili až do počátku šedesátých let, kdy došlo k jejímu přehodnocení a příklonu ke členství ve společenstvích. Podle stejného muže měla sjednocená Evropa vzniknout pod společným francouzským a německým vedením, zatímco Velká Británie měla zůstat stranou, sledovat tyto snahy zpovzdálí a spolu s Commonwealthem a Spojenými státy je podporovat.⁸ Nadnárodní přístup ve sjednocování ale neodpovídal britským zájmům, což vedlo k rozporům.

V roce 1948 předložily Spojené státy evropským zemím plán ekonomické pomoci,⁹ jejíž poskytnutí bylo podmíněno založením společné organizace, která by ji byla s to přerozdělit. Francie pod vlivem Jeana Monneta, ekonomického a politického poradce francouzské vlády, a s americkou podporou, to chápala jako ideální příležitost k zahájení evropského sjednocovacího procesu. Prosazovala za tímto účelem vytvoření nadnárodní organizace sjednocující ekonomiky všech jejích členů do společného trhu, kde by byly snižovány vnitřní celní překážky ve vzájemném obchodu a současně zavedena společná vnější cla vůči nečlenům.

Britové nesouhlasili. Argumentovali ztrátou svého preferenčního obchodního systému v rámci Commonwealthu a oslabením svých zvláštních vztahů se Spojenými státy. Protože účast Velké Británie byla v této době považována kontinentálními zeměmi za nezbytnou, při vzájemných jednáních o podobě této organizace nakonec britští vyjednávači dosáhli výrazných ústupků. Organizace pro evropskou ekonomickou spolupráci (OEEC) se po svém založení zabývala jen obchodními záležitostmi, neměla žádné zásadní pravomoci a byla postavena na spolupráci nezávislých vlád. Druhý návrh z roku 1949, tentokrát na zavedení politické spolupráce mezi evropskými zeměmi, skončil stejně. Výsledkem jednání

---

⁷ GEORGE, Stephen. *An Awkward Partner: Britain in the European Community*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 1998. 15-16 s. ISBN 0-19-878224-1.

⁸ *Winston Churchill, speech delivered at the University of Zurich, 19 September 1946* [online]. ©2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dgal/dit/ilcd/archives/selection/churchill/ZurichSpeech_en.asp>.

⁹ Plán byl prezentován 5. června 1947 americkým generálem Georgem Marshalllem v projevu na Harvardské univerzitě a schválen americkým kongresem dne 3. dubna 1948. Přijat byl však pouze Západoevropskými zeměmi. V rozmezí let 1948-1952 byla jeho prostřednictvím těmto zemím poskytnuta částka ve výši cca 13 miliard dolarů, která výrazně napomohla k jejich hospodářské obnově. Největší díl pomoci obdržela Velká Británie a Francie.

byla mezivládní Rada Evropy (RE). Britové tak dosáhli oslabení všech nadnárodních návrhů kontinentálních zemí.

Nejochotnější byly Britové ke spolupráci v obraně, která vzhledem k tomu, že se dotýkala samé podstaty národní svrchovanosti, byla od počátku koncipována jen jako mezivládní. Roku 1948 byla uzavřena tzv. Bruselská smlouva zakládající Západní unii (ZU), obrannou alianci Británie, Francie, Belgie, Nizozemska a Lucemburska. Britský zájem rozvíjet především atlantickou spolupráci o rok později vyústil v předložení návrhu na vytvoření druhé obranné organizace, tentokrát napříč atlantickým oceánem. Brzy na to byla podepsána tzv. Severoatlantická smlouva mezi Spojenými státy, Kanadou, členy Západní unie, Itálií, Norskem, Dánskem, Islandem a Portugalskem. Na jejím základě vznikla Severoatlantická aliance (NATO).

Británie byla hluboce přesvědčena, že bez její ekonomické a politické síly se země na evropské pevnině neodváží samy zahájit žádné vlastní kroky k ekonomické integraci. Francie už ale na konci desetiletí britské představitele prostřednictvím svého ministra zahraničí Roberta Schumana varovala, že když nezmění svůj dosavadní přístup, kontinentální země se budou do nových iniciativ pouštět už bez ní.¹⁰ Británie na toto varování nebrala ohled a po deset let svoji politiku vůči nadnárodním návrhům nezměnila. Na prahu padesátých let už ale přinesla své výsledky americká finanční pomoc a nyní zotavené evropské země už nevnímaly britskou účast jako nezbytnou. Už nic nebránilo v zahájení výstavby Evropských společenství.

---

¹⁰ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. I.* Brno: Masarykova univerzita, 2002. 57 s. ISBN 80-210-3016-X.

3 ŠESTKA

Ve sledovaném kontextu byly nejdůležitějšími událostmi padesátých let zaprvé vstup v platnost smluv zahajujících činnost tří nadnárodních evropských společenství, ke kterým se svým podpisem připojilo šest západoevropských zemí, zadruhé britské odmítnutí stát se jejich sedmým členem.

3.1 Pařížská smlouva

Všechny dosavadní pokusy o zřízení platformy pro zamýšlenou evropskou integraci s britskou participací vyšly naprázdno. Velká Británie se odmítla účastnit evropských iniciativ v navrhované nadnárodní podobě a naopak upřednostňovala pouhou nezávaznou spolupráci. Francie se proto namísto s Británií rozhodla zahájit proces evropského sjednocování s Německem.

Za novou francouzskou iniciativou stál Jean Monnet, který roku 1950 vypracoval plán, jehož obsahem byl návrh na vytvoření společného trhu s uhlím a ocelí mezi Francií a Německem, případně dalšími zájemci, podléhajícímu nadnárodní správě fungující zcela nezávisle na členských vládách, které se v její prospěch měly vzdát kontroly nad uvedenými sektory. Jeho uskutečnění bylo považováno za první krok v postupném ekonomickém a politickém sbližování všech účastníků s cílem dosáhnout vyloučení nové války snížením jejich vojenského potenciálu.¹¹

Po předběžné příznivé německé odpovědi a po schválení plánu francouzskou vládou byl ve formě deklarace představen evropské veřejnosti na tiskové konferenci dne 9. května 1950 Robertem Schumanem (tzv. Schumanova deklarace). Následně byl projednáván i vládami ostatních západoevropských zemí, ale souhlas s nadnárodní koncepcí společného trhu vyjádřily pouze tyto země: Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko.¹² Velká Británie byla proti a stejně tak severoevropské země včetně Irska, Dánska a Norska. V deklaraci stálo:

---

¹¹ Uhlí a ocel byly v té době považovány za suroviny nezbytné pro vedení války.

¹² Všichni zájemci o francouzský plán doufali v obnovu svého válkou poškozeného těžkého a těžebního průmyslu. Francie pak chtěla navíc kontrolovat německou výrobu uhlí a oceli, zatímco Německo s Itálií si přály zrovnoprávnění v mezinárodní politice. Ostatní chtěli zejména konec nepřátelství Francie a Německa.

„...Evropa se nevytvoří najednou, nebo podle jednoho plánu. Uskuteční se naplňováním konkrétních cílů, vytvářejíc nejprve skutečnou solidaritu. Sdružení evropských národů vyžaduje, aby se skoncovalo s letitým nepřátelstvím mezi Francií a Německem. Cokoliv se podnikne v tomto směru, se musí týkat především těchto dvou zemí. Za tím účelem navrhuje francouzská vláda podniknout okamžité kroky v jedné poněkud omezené ale rozhodující oblasti...“¹³

Francie poté na 20. června svolala do Paříže konferenci za účasti všech uchazečů o členství, kteří souhlasili s podmínkou, že během diskuzí nebude oslabena nadnárodnost vznikajícího společenství. Po bezmála rok trvajících jednáních se zde tyto země dohodly na finální podobě organizace, zejména na její institucionální struktuře, která byla pro účely jejího efektivního fungování velmi sofistikovaná a ve shodné podobě byla použita i pro obě později založená společenství. Oproti Monnetově přání obsahovala i jeden mezivládní orgán hájící zájmy členských vlád, který si prosadily malé země z obavy před francouzskou a německou dominancí.

Jednání probíhající bez britské účasti postupovala rychle vpřed a vyústila v uzavření tzv. Pařížské smlouvy zakládající Evropské společenství uhlí a oceli¹⁴ (ESUO), která byla podepsána 18. dubna 1952. V platnost smlouva vstoupila 27. července 1952 po její ratifikaci všemi šesti členskými vládami, pro které se začalo používat pojmenování „Šestka“. Kladla si za cíl přispívat vytvořením společného trhu k hospodářskému rozvoji a ke zvyšování životní úrovně členských států, zajistit racionálnější dělbu výroby a co nejvyšší úroveň produktivity při udržení co nejvyšší zaměstnanosti, což mělo nastartovat evropský ekonomický růst.¹⁵

Největší pravomoci měl Vysoký úřad jakožto nadnárodní orgán nezávislý na vládách členských zemí a přijímající pro ně závazná rozhodnutí. Dalšími orgány byly nadnárodní Shromáždění jako obdoba parlamentu, Soudní dvůr a již zmíněna mezivládní Rada ministrů. Řešena zde byla rovněž otázka rozšíření o nové členy, kterými se mohla stát kterákoli evropská země. Bylo stanoveno, že žádost o přistoupení musí každý žadatel předložit Radě ministrů, která ji schválí na základě jednomyslného rozhodnutí a po obdržení stanoviska

---

¹³ *Schumanova deklarace z 9. května 1950* [online]. 2014 [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: <http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/europe-day/schuman-declaration/index_cs.htm>.

¹⁴ Známá též jako Montánní unie.

¹⁵ *Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (1951)* [online]. 20/1/2014 [cit. 2014-09-01]. Článek 2. Text v němčině. Dostupné z: <<http://old.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:11951K/TXT:DE:PDF>>.

Vysokého úřadu. Podmínky přistoupení určovala opět všemi hlasy Rada. V platnost smlouva vstupovala v den jejího uložení u vlády spravující zakladatelské smlouvy, tedy u vlády francouzské.¹⁶

Do pěti let od uvedení smlouvy v platnost byla odstraněna většina překážek ve vzájemném obchodu s uhlím a ocelí a vytvořen společný evropský trh s těmito surovinami. Jeho účinky se brzy projeví zvýšením vzájemného obchodu s uhlím a ocelí, zefektivněním jejich výroby a modernizací obou odvětví. Vedle ekonomických výsledků bylo dosaženo i politického sblížení členů společenství, zejména Francie a Německa, jeho dvou předních členů. „Skutečnost, že se integračního projektu nechtělo účastnit celé „severní křídlo“ západoevropského prostoru, znamenala pro země připravující založení společného trhu citelnou ztrátu. Omezení počtu členských zemí na pouhých šest snižovalo politický význam vznikajícího společenství a nabízelo pouze omezené možnosti společného trhu, protože vně společenství zůstávala Velká Británie jako jeden z největších producentů uhlí a oceli v Evropě.“¹⁷

3.1.1 První britské odmítnutí

Britové na počátku padesátých let stále zastávali k dění na evropské pevnině konzervativní postoj. O plánu se dozvěděli až těsně před jeho zveřejněním a z toho důvodu si stěžovali na nedostatek času pro posouzení návrhu před začátkem pařížské konference. Odmítali také souhlasit s přijetím nadnárodnosti jako francouzské podmínky pro účast ve vyjednáváních, která tímto opatřením chtěla zabránit, aby stejně jako na konci čtyřicátých let předchozí jednání oslabila jejich projekt a aby cenou za britskou účast byla absence pravomocí budoucí nadnárodní organizace.¹⁸ Britové odmítali účast v organizaci, na kterou by doplatily jejich mimoevropské vztahy, a nechtěli přijímat rozhodnutí, která by nekorespondovala s jejich názorem, zvláště když se jednalo o tak důležité hospodářské sektory, jakými pro ně byly výroba uhlí a oceli. Britská vláda navíc plán považovala jen za

---

¹⁶ Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (1951) [online]. 20/1/2014 [cit. 2014-09-01]. Článek 98. Text v němčině. Dostupné z:

<<http://old.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:11951K/TXT:DE:PDF>>.

¹⁷ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 50 s. ISBN 80-7325-015-2.

¹⁸ GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004. 87 s. ISBN 80-246-0111-7.

poslední z řady poválečných francouzských návrhů na sjednocení Evropy a pokládala ho tak za neživotaschopný¹⁹

Oba sektory byly nadto počátkem padesátých let labouristy znárodněny a britská vláda jejich správu nechtěla tak brzy poté přenechat orgánu nesledujícímu britský prospěch a k tomu ještě ohrozit více jak milion pracovních míst v uhelných dolech a ocelárnách, když plná zaměstnanost byla její prioritou. Dalším důvodem bylo, že případné členství by mohlo mít nepříznivý vliv na britskou vojenskou akceschopnost.²⁰ V podobně kritickém duchu se k francouzskému plánu vyjadřoval i budoucí původce první britské žádosti o členství, tehdy poslanec Harold Macmillan: „*Náš lid nepředá žádnému nadnárodnímu úřadu právo zavřít naše doly a ocelárny. Nedovolíme žádnému nadnárodnímu úřadu, aby zbavil mnoho našich lidí práce.*“²¹

Británii nepřesvědčily ani ekonomické výhody plánu, jelikož tou dobou produkovala 48,9% veškeré západoevropské výroby oceli a 60% z ní vyvážela do zemí Commonwealthu.²² Protože obchod s Evropou byl v menšině, členství by jí neposkytovalo takové výhody jako ostatním západoevropským zemím. Dle Monnetova očekávání tak britská labouristická vláda pozvání na konferenci odmítla a dosavadní britský postup spočívající ve využití přímé účasti ve vyjednáváních pro jejich usměrnění na mezivládní řešení se jakožto prostředek zajištění britských zájmů stal nerealizovatelný.²³ Ministerský předseda Clement Atlee v odpovědi na francouzské pozvání pravil, že přijetí jejího návrhu:

„...by znamenalo zavázat se dopředu ke sloučení zdrojů uhlí a železné rudy a zřídit instituci s jistými nejvyššími pravomocemi, aniž byl čas uvážít, jak by tyto významné a dalekosáhlé návrhy fungovaly v praxi. Vláda jejího veličenstva si upřímně přeje, aby se o těchto návrzích diskutovalo, a aby se dále rozvíjely, avšak domnívá se, že sama se nemůže

---

¹⁹ GOWLAND, David, Arthur TURNER and Alex WRIGHT. *Britain and European integration Since 1945: On the Sidelines*. London: Routledge, 2010. 28 s. ISBN 0-415-32213-8.

²⁰ BOOKER, Christopher a Richard NORTH. *Skryté dějiny evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 79-80 s. ISBN 80-7364-026-0.

²¹ LUŇÁK, Petr. *Západ: Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libry, 1997. 175 s. ISBN 80-85983-29-X.

²² GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. 1*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 61 s. ISBN 80-210-3016-X.

²³ FORSTER, Anthony. *Eurocepticism in Contemporary British Politics: Opposition to Europe in the British Conservative and Labour Parties Since 1945*. London: Routledge, 2002. 11-12 s. ISBN 978-0-415-28732-6.

*připojit ke komuniké, které přijímá rozhodnutí před mezivládní diskuzí, a nikoli na jejím základě...*²⁴

Jedním z mála, kdo šel proti proudu, byl další britský poslanec Edward Heath, který nakonec dovedl Británii do ES. Ve své vůbec první parlamentní řeči vyzýval k britské účasti na plánu „...*pro rozvíjení Evropy a její koordinaci v navrhovaném způsobu.*“²⁵ jeho hlas ale zůstal osamocen. Britská vláda se tak ve výsledku připravila o výhody vyplývající ze společné správy uhlí a oceli kvůli ochraně svých momentálních ekonomických a politických zájmů. Britský méně konkurenční a technologicky stále více zastarávající uhelný a ocelářský průmysl brzy začal zaostávat za konkurencí na pevnině a její podíl na celkové západoevropské výrobě klesal. Naproti tomu HDP členů společenství rostlo v letech 1953-1956 v průměru o 10% za rok a v rozmezí let 1950-1955 se zdvojnásobil vnitroeurovský obchod.²⁶

Británie se nechtěla stát plnoprávným členem, na druhou stranu ale také nechtěla zůstat od prvního společenství úplně izolována, a proto usilovala o vzájemnou spolupráci. Patřila k zemím, které akreditovali u Vysokého úřadu své stálé zástupce, a měla s ním z nich nejtěsnější vztahy. Svého reprezentanta tu měla od roku 1952, o dva roky později uzavřela se společenstvím uhlí a oceli asociační dohodu a nakonec vznikl Společný výbor pro koordinaci, kde se projednávalo vše, co se podle britských zástupců nějakým způsobem dotýkalo britských zájmů.²⁷ Nemohla zde ale uplatňovat svůj přímý vliv a její politické postavení v Evropě se začalo bortit.

3.2 Nenaplněné smlouvy

Přes úspěšné zahájení ekonomické integrace se totožný postup v oblasti vojenské a politické ukázal být předčasný. Tohoto zaváhání kontinentálních zemí využila Velká

---

²⁴ BOOKER, Christopher a Richard NORTH. *Skryté dějiny evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 79 s. ISBN 80-7364-026-0.

²⁵ SIMKIN, John. *Edward Heath, speech in the House of Commons on the Schuman plan (26th June, 1950)* [online]. ©1997-2014 Spartacus Educational Publishers Ltd. [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <<http://spartacus-educational.com/PRheathE.htm>>.

²⁶ LUŇÁK, Petr. *Západ: Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libry, 1997. 139 s. ISBN 80-85983-29-X.

²⁷ VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy: Od antických počátků do současnosti*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 228 s. ISBN 978-80-7106-570-8.

Británie, která se chopila iniciativy a pokusila se obnovit svůj politický vliv na evropské záležitosti po vzniku prvního společenství.

Souběžně s probíhajícími pracemi na Evropském společenství uhlí a oceli byla na základě Monnetova přání rozšířit integraci i na oblast obrany západoevropskými zeměmi projednávána další francouzská iniciativa, která spočívala ve vytvoření nezávislé společné armády. Motivem bylo umístit německý vojenský potenciál pod společnou kontrolu, podobně jako tomu bylo s výrobou uhlí a oceli. Finální podoba plánu byla vyhotovena francouzským předsedou vlády René Plevenem (tzv. Plevenův plán) a následně formulována do návrhu na vytvoření nadnárodního Evropského obranného společenství (EOS), který byl prezentován 24. října 1950.

Smlouva zakládající EOS byla podepsána 27. května 1952 těmi samými zeměmi jako v případě ESUO a stejně tak bez účasti Velké Británie. I jeho institucionální struktura byla podobná, ale protože obrana byla příliš citlivou oblastí a členové ESUO se nechtěli vzdát kontroly nad částí svých vojsk bez zachování si alespoň nějaké kontroly, nadnárodní aspekt zde byl oslaben zmenšením pravomocí nadnárodního Vysokého úřadu a posílením kompetencí mezivládní Rady. Nadto vyvstala také nevyhnutelná otázka politického vedení společné evropské armády.

Na EOS měla proto navázat politická spolupráce ve formě Evropského politického společenství (EPS). Tomuto společenství měla podléhat budoucí evropská armáda a mělo zároveň představovat politický rámec pro ESUO, EOS a všechny budoucí nadnárodní organizace. Návrh smlouvy o EPS, jenž obsahoval i nástin jeho institucionální struktury se Shromážděním jako nejdůležitějším orgánem byl sice 9. března 1953 připraven, ale zahájení jednání bylo vázáno na úspěch ratifikace smlouvy o EOS, přičemž jedinou zemí, která tak stále ještě neučinila, byla paradoxně Francie, kde začaly na převaze získávat hlasy obávající se tak učinit.

Vinu za to nesly mimo jiné²⁸ důvody bezpečnostního charakteru. Francie se neměla k tomu přijmout takto komplexní integraci s Německem při úplné absenci Británie v celém ujednání, která považovala členství v Evropském obranném společenství za

---

²⁸ K dalším důvodům patřilo uvolnění mezinárodního napětí a rovněž příliš početné francouzské ústupky učiněné během jednání o smlouvě. Francie byla nakonec například nucena souhlasit se začleněním vojsk evropských zemí do společné armády na úrovni divizí a nikoli pouhých praporů, jak zněla její původní myšlenka. Dalším důvodem byla francouzská obava, že by Německo mělo v takto vytvořené evropské armádě největší vliv.

neakceptovatelné a nenabídla ani žádný bližší vztah nebo podporu.²⁹ Žádné britské záruky totiž nepočítaly se členstvím a závisely jen na vůli Británie je plnit.³⁰ Francie je tak pokládala za nedostačující a 30. srpna 1954 odmítla smlouvu o EOS ratifikovat, čímž bylo k neúspěchu předem odsouzeno i EPS.

3.2.1 Britská iniciativa

Nová konzervativní vláda Winstona Churchilla se EOS nechtěla přímo účastnit z důvodu jeho nadnárodního charakteru, protože se odmítala vzdát kontroly nad částí svých vojenských jednotek. Francouzský návrh považovala za „něco, o čem cítíme v kostech, že nemůžeme udělat.“³¹ Stejný přístup zaujala i k jednáním o EPS. Při té příležitosti navrhla, aby úlohu vedoucí politické organizace převzala mezivládní Rada Evropy. Jako její člen by pak mohla „hrát roli, aniž by byla vázána povinnostmi plynoucími z členství v nadnárodních institucích“.³² To bylo nepřijatelné zase pro Šestku, která usilovala o nadnárodní integraci.

Po francouzském selhání se Velká Británie sama chopila iniciativy. Přestože se odmítala stát členem EOS, měla nemalý zájem na jeho brzkém vzniku, zejména kvůli podpoře, jaké se mu dostávalo od USA,³³ a proto krátce po krachu jednání představila vlastní návrh, který spočíval ve využití Západní unie a jejího rozšíření o Německo a Itálii. Smlouva o zřízení Západoevropské unie (ZEU) byla podepsána 23. října 1954. Její úloha i členská základna se však překrývala s NATO, takže nenabyla většího významu a po dlouhou dobu fungovala jen v jejím stínu.

Britské představy o západoevropské spolupráci pak měly za následek čistě mezivládní charakter organizace, opatřené jen jednoduchou institucionální strukturou. Jejím hlavním orgánem byla Rada, která většinu rozhodnutí přijímala jednomyslně. Ale přestože se ZEU nestala platformou pro další etapu evropské integrace na nadnárodním základě, představovala do budoucna prostor, v jehož rámci probíhaly vzájemné politické konzultace

---

²⁹ PINDER, John. *Evropské Společenství: Budování unie*. Praha: Nadace Jiřího z Poděbrad pro evropskou spolupráci, 1994. 53 s. ISBN 80-901281-2-2.

³⁰ 5. dubna 1952 se Británie rozhodla podepsat smlouvu o přidružení k EOS a 13. dubna 1954 souhlasila se začleněním jedné své divize do společné evropské armády.

³¹ LUŇÁK, Petr. *Západ: Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libry, 1997. 130 s. ISBN 80-85983-29-X.

³² Tamtéž, 131 s.

³³ Spojené státy měly zájem na vojenském posílení Západní Evropy o německé jednotky za účelem zvýšení její obranyschopnosti vůči Sovětskému svazu.

mezi Británií a Šestkou ve spojitosti s britskými žádostmi o členství v Evropských společenství.

3.3 Římské smlouvy

Britové věřili, že jejich národní zájmy už nebudou nadnárodností ohroženy a že pod jejich vedením bude evropská spolupráce probíhat už jen v mezivládním rámci. Motivována úspěšným rozvojem společenství uhlí a oceli se ale Šestka rozhodla prohloubit ekonomickou spolupráci.

O nové integrační etapě, kterou inicioval opět Jean Monnet, se začala vést vážná debata od roku 1955. Byla zde opět snaha zapojit co největší počet zemí, ale pro velké názorové rozdíly, zejména co se odevzdání pravomocí nadnárodnímu subjektu týče, se jí účastnilo jen šest zakladatelských zemí Montánní unie, opět za britského skeptického přihlížení a za opětovné podpory Spojených států. Ve výběru oblasti, v jaké dále pokračovat, ale mezi nimi nebyla všeobecná shoda.³⁴ Rozhodnout měla až konference členských zemí ESUO svolaná do italské Messiny a zahájená 1. června 1955, kde se do popředí zájmu dostaly dva plány.

První z nich obsahoval návrh pokračovat v nastoupené cestě postupné sektorové integrace, využít zkušenosti získané ze společné správy uhlí a oceli a vytvořit podle tohoto vzoru nadnárodní organizaci spravující tentokrát oblast atomové energie, vnímané jako náhrada za na významu klesajícím uhlí jako zdroje energie. Druhý volil jiný postup, totiž integrovat ekonomiky všech členských zemí a nepostupovat jako dosud po jednotlivých sektorech, se záměrem vytvořit velký společný západoevropský trh pro všechny průmyslové a zemědělské výrobky. Ke konečnému výběru oblasti integrace zde nedošlo, ale členské vlády deklarovaly, že:

---

³⁴ Francouzští představitelé stáli především o jadernou spolupráci, protože chtěli jejím prostřednictvím pro svou zemi získat vlastní jaderné zbraně a rovněž dostat pod kontrolu německý jaderný program. Na představu společného trhu zde však kvůli francouzskému málo konkurenčnímu průmyslu bylo pohlíženo se skepsí. Naproti tomu například pro průmyslové Německo představoval velký trh, kam mohlo vyvážet své výrobky. Francie nakonec souhlasila s vytvořením společného trhu díky možnosti vývozu jejích zemědělských přebytků, což vyrovnávalo obavy z průmyslového dovozu.

„...jsou přesvědčeny, že nastal čas učinit další krok na cestě budování Evropy. Domnívají se, že tohoto cíle je třeba dosáhnout především v ekonomické sféře. Jsou přesvědčeny, že musí spojenou Evropu vytvářet budováním společných institucí, postupným propojováním národních ekonomik, vytvářením společného trhu a postupnou harmonizací sociální politiky...“³⁵

O volbě mezi předloženými návrhy rozhodoval až po konferenci vytvořený přípravný tzv. Spaakův výbor,³⁶ který byl složený ze zástupců všech členských zemí. Pozvána byla i Británie. Od července 1955 zde byly oba návrhy rozpracovávány, dosažené výsledky byly sepsány do zprávy představené v květnu roku 1956 a následně schváleny. Rozhodnuto bylo o spojení obou návrhů a začít souběžně vytvářet dvě organizace: pro atomovou energii a společný trh. Od roku 1957 bylo vypracováváno znění smluv. Smlouvy zakládající Evropské hospodářské společenství (EHS)³⁷ a Evropské společenství pro atomovou energii (ESAÉ)³⁸ byly společně podepsány 27. března 1957 v Římě s platností od 1. ledna 1958. Všechna tři společenství se začala označovat jako Evropská společenství (ES).

Jejich instituce byly identické jako u Pařížské smlouvy s tím rozdílem, že nadnárodní Vysoký úřad byl přejmenován na Komisy, což souviselo s oslabením jeho pravomocí ve prospěch mezivládní Rady ministrů, která tak získala rozhodující úlohu. Shromáždění a Soudní dvůr byly společné pro všechna tři společenství. Pravidla přijetí nových členů byla také stejná jako u předchozí smlouvy, ale jako novinka zde byly stanoveny dva typy členství. Jednak plnoprávné členství, kdy nový členský stát musel přijmout základní principy smlouvy, jednak přidružené členství založené na dohodě o vzájemných právech a povinnostech.³⁹

Evropské společenství atomové energie mělo na starosti veškeré jaderné materiály ve společném trhu a umožňovalo jejich využití pouze pro mírové účely, nikoli pro účely války. Disponovalo také právem nakupovat a prodávat tyto materiály, umožňovalo jeho členům společně postupovat v oblasti jaderného výzkumu, který byl pro jednotlivé země příliš nákladný, snažilo se zlepšit bezpečnost jaderných zařízení a také snížit britský a americký náskok v tomto odvětví. Ale stejně jako společenství uhlí a oceli i atomové

---

³⁵ *Messinská deklarace (1955)* [online]. ©2005-2014 [cit. 2014-09-01]. Str. 1. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/5/1681-e3077923_652d_49a3_be5e_5f748741d716.pdf>.

³⁶ Pojmenován byl podle jeho předsedy, belgického ministra zahraničních věcí Paul-Henry Spaaka.

³⁷ Známé též jako Společný trh.

³⁸ Známé též jako EURATOM.

³⁹ MEZIHORÁK, František. *Evropanství a integrace*. 2., dopl. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003. 66 s. ISBN 80-7182-155-1.

společenství, přestože od něj bylo mnohé očekáváno, brzy ztratilo na významu. Stalo se tak kvůli nižšímu zájmu o atomovou energii a francouzským snahám o výrobu vlastních jaderných zbraní, což vyvolalo spor s Komisí.

Cílem Evropského hospodářského společenství bylo vybudováním společného trhu a postupným odstraňováním rozdílů v hospodářských politikách členských států podporovat nepřetržitý a vyvážený růst, vyšší stabilitu, rychlejší zvyšování životní úrovně a sbližování členských států.⁴⁰ Během přechodného období rozděleného do několik etap měla být postupně snižována výše vnitřních obchodních omezení a zavedena jednotná společná vnější cla vůči všem nečlenským zemím, přičemž společný trh, který by umožňoval volný pohyb tzv. čtyř svobod: osob, služeb, zboží a kapitálu, měl být podle plánu zaveden do roku 1970.

Už roku 1959 byla cla snížena o 10% a dovozní kvóty zvýšeny o 20%, což přineslo prudký vzrůst vnitroeurovského obchodu.⁴¹ Během čtyř let od podpisu Římské smlouvy vzrostl hrubý národní produkt jeho šesti signatářů o celých 21,5%, zatímco v Británii jen o 11%, a průmyslová produkce o 37%, zatímco v Británii jen o 14%.⁴² Součástí smlouvy byl rovněž závazek vytvořit společnou zemědělskou politiku (SZP), která byla ale z důvodu její značné složitosti a důležitosti pro všechny zúčastněné země odložena až na pozdější dobu. Ve smlouvě byly stanoveny pouze základní obrysy této politiky. Ze všech tří společenství se právě EHS stalo nejdůležitějším a budoucí žádosti o vstup byly mířeny v první řadě sem.

3.3.1 Druhé britské odmítnutí

Britové hleděli na rozhodnutí členů společenství uhlí a oceli prohloubit vzájemnou ekonomickou spolupráci se stejným nezájmem jako před pěti lety, protože po předchozích zkušenostech s vojenskou a politickou spoluprací nevěřili, že bude mít úspěch. Konzervativci, nyní pod vedením Anthonyho Edena, se tak messinské konference vůbec neúčastnili. Protože se zde ale probírala i záležitost uspořádání evropského obchodu, s pozváním na účast v přípravném výboru souhlasili. Vyslali sem Russella Brethertona,

---

⁴⁰ *Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství (1957)* [online]. 20/1/2014 [cit. 2014-09-01]. Článek 2. Text ve Francouzštině. Dostupné z: <<http://old.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:11957E/TXT:FR:PDF>>.

⁴¹ LUŇÁK, Petr. *Západ: Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libry, 1997. 141 s. ISBN 80-85983-29-X.

⁴² VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy: Od antických počátků do současnosti*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 253 s. ISBN 978-80-7106-570-8.

pracovníka z ministerstva obchodu, který měl ale jen pozorovatelské pravomoci, přestože Macmillan, který mezitím povýšil na ministra zahraničí, vyzýval k vyslání někoho kompetentnějšího: „*kdybychom do nastávající diskuze vstoupili na stejné úrovni jako ostatní země, mohli bychom zde uplatnit větší vliv.*“⁴³

Britové svou účast v přípravném výboru využili k tomu, aby přesvědčili zbylé účastníky, aby se raději vydali cestou vytvoření oblasti volného obchodu.⁴⁴ Pro Šestku mělo ale smysl jediné pokračující ekonomické a politické sblížení, což mohla zajistit jen celní unie, nikoli pouhá dohoda o odbourávání obchodních překážek. O spolupráci v atomové energii neměli Britové zájem, jelikož jejich jaderný průmysl byl vyspělejší než na pevnině, ale také proto, že jejím záměrem bylo zabránit využití jaderných materiálů ve vojenských programech. S tím Británie, která jako jediná mezi evropskými zeměmi vlastnila jaderné zbraně, nemohla souhlasit, protože by to omezilo její schopnost vlastní obrany.⁴⁵ Stejně jako v případě uhlí a oceli jí ani spolupráce v atomové energii neměla co nabídnout a rozhovory o své účasti v září 1955 ukončila.

O společný trh celkově se britská vláda zajímala, protože britský obchod s Commonwealthem (cca polovina vývozu) se již nerozvíjel. Naproti tomu obchod s kontinentem (cca sedmina vývozu) rostl, byl však deficitní. Británie proto chtěla zvýšit vývoz na ekonomicky rychle rostoucí kontinent a mít přístup na plánovaný společný trh. Problémem však byla společná vnější cla uplatňovaná vůči nečlenským zemím, protože Velká Británie již tvořila preferenční obchodní uskupení se zeměmi Commonwealthu. Svou účastí ve společném trhu by se od nich izolovala evropskými tarify, které by zvýšily ceny dovážených potravin a surovin.⁴⁶ Stejně nepřínosné bylo i zahrnutí zemědělství do společného trhu, protože britské zemědělství bylo efektivnější než na kontinentu. Pro nesouhlas s podobou obou návrhů proto britská vláda svého zástupce z jednání 7. listopadu roku 1955 stáhla. Ten se při svém odchodu s přítomnými rozloučil slovy, že projednávaná smlouva:

„...nemá žádnou šanci na to, že bude schválena. I kdyby byla schválena, neměla by nejmenší šanci být ratifikována; a i kdyby byla ratifikována, neměla by žádnou šanci být

---

⁴³ MANGOLD, Peter. *The almost impossible ally: Harold Macmillan and Charles de Gaulle*. London: I. B. Tauris, 2006. 79 s. ISBN 9781850438007.

⁴⁴ Oblast volného obchodu představuje nejnižší formu ekonomické spolupráce.

⁴⁵ BOOKER, Christopher a Richard NORTH. *Skryté dějiny evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 99-100 s. ISBN 80-7364-026-0.

⁴⁶ GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004. 147 s. ISBN 80-246-0111-7.

*v praxi uplatněna. A kdyby byla uplatňována, bylo by to pro Británii absolutně nepřijatelné. Hovoříte zde o zemědělství, což se nám nelíbí, o pravomoci určovat cla, u nichž chceme výjimku, a o institucích, z kterých máme hrůzu...*⁴⁷

Ještě roku 1956 se Britové mohli účastnit přípravy nebo přinejmenším finálních jednání nad smlouvou o EHS a prosazovat zde svá hlediska a své zájmy.⁴⁸ Namísto toho se po potvrzení budování společného trhu rozhodli přijít s něčím, co by jim umožnilo vyhnout se členství a zároveň zmírnit negativní dopady na jejich zahraniční obchod. V únoru roku 1957 tak Británie předala Radě OEEC k projednání návrh, který spočíval ve vytvoření oblasti volného obchodu a který zahrnoval členy Montánní unie a ostatní členy OEEC, kteří by se chtěli připojit.⁴⁹ Omezoval se však jen na odstranění obchodních překážek ve vnitřním obchodu s průmyslovými výrobky, zatímco výše cel u zemědělských produktů měla zůstat nezměněna.

Tento návrh sice řešil obavy Británie o její obchod, ale byl proti obchodním zájmům poloviny členů ESUO i mnohých nečlenských zemí, předně kvůli nezahrnutí zemědělství. Jeho největším zastáncem mezi zeměmi Šestky bylo průmyslové Německo, zejména ministr průmyslu Ludwig Erhard, avšak kancléř Adenauer byl proti. Nejvíce proti byla Francie, protože její slabý průmysl by byl po uskutečnění celoevropské oblasti volného obchodu vystaven silnému britskému průmyslu proudícímu bez překážek na kontinent a naopak její přebytkové zemědělství by takovou možnost nemělo. Francouzský postoj ještě více přitvrdil s nástupem generála Charlese de Gaulla do čela francouzské vlády.

Jacques Soustelle, de Gaullův mluvčí, 14. listopadu oznámil, „že je nemožné vytvořit oblast volného obchodu bez společného vnějšího tarifu a bez opatření ke sladění hospodářské a sociální politiky.“⁵⁰ Když se de Gaullovy ještě ten samý měsíc podařilo získat podporu Konrada Adenauera, se kterým se v listopadu na jednání v německém Bad Kreuznachu dohodl na podpoře ideje společného trhu namísto oblasti volného obchodu, byla veškerá jednání z jeho strany ukončena, což vlastně znamenalo uplatnění prvního de

---

⁴⁷ BOOKER, Christopher a Richard NORTH: *Skryté dějiny evropské integrace. Od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 100 s. ISBN 80-7364-026-0.

⁴⁸ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. 1*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 72 s. ISBN 80-210-3016-X.

⁴⁹ Návrh byl projednáván výborem zřízeným v rámci OEEC, za jehož předsedu byl určen britský ministr pro evropské záležitosti Reginald Maudling (tzv. Maudlingův výbor). První zasedání proběhlo až v říjnu 1957 kvůli zaneprázdnění členů ESUO ratifikací Římských smluv.

⁵⁰ LUDLOW, Piers N. *Dealing with Britain: The Six and the First UK Application to the EEC*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997. 29 s. ISBN 0-521-59242-9.

Gaullova veta vůči Velké Británii. De Gaullův čin se setkal se souhlasem ze strany Komise, která se obávala, že by se EHS v celoevropské oblasti volného obchodu rozpustilo jako cukr v šálku čaje.⁵¹

Tím se potvrdila izolace Velké Británie od dalších velkých evropských zemí, politická dimenze skrytá ve Společném trhu a zvláštní význam osy Paříž-Bonn.⁵² Británie stále nedokázala akceptovat přijetí nadnárodnosti a nehodlala ohrozit své vztahy s Commonwealthem ani se Spojenými státy. Nechala se unášet politickými motivy jakožto velmoc a orientovala se na Spojené státy. Když se v roce 1957 stal předsedou britské vlády Harold Macmillan, soustředila se Británie na prohloubení této spolupráce v raketové technice a jaderných zbraních, přičemž se zároveň množily problémy britského zahraničního obchodu a rovněž britská ekonomika rostla pomalu, zejména při srovnání s kontinentálními zeměmi.⁵³ Ve snaze zvrátit tento trend se Macmillanova vláda pustila do předem prohraného zápasu.

---

⁵¹ GILBERT, Mark. *European Integration: A Concise History*. 2nd ed. Lanham: Rowman & Littlefield, 2012. 62 s. ISBN 978-0-7425-6664-4.

⁵² MCALLISTER, Richard. *From EC to EU: An Historical and Political Survey*. London: Routledge, 1997. 22 s. ISBN 0-415-14265-2.

⁵³ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. I*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 73-74 s. ISBN 80-210-3016-X.

4 SEDMIČKA

Přestože byl britský návrh na oblast volného obchodu ze strany Šestky odmítnut, stal se předzvěstí založení sedmičlenného Evropského sdružení volného obchodu pod britským vedením na počátku šedesátých let.

4.1 Stockholmská smlouva

Britové se navzdory neúspěchu v prosazení svojí vize evropské spolupráce myšlenky na ustavení oblasti volného obchodu nevzdali a v návaznosti na ukončená jednání z listopadu 1958 přišli s novým návrhem, který předpokládal založení vlastní, co do počtu participujících zemí menší organizace, se zapojením těch evropských zemí, které podporovali předchozí britský návrh a které se rovněž nestali členy žádného ze tří nadnárodních společenství. Byly to severoevropské Dánsko, Norsko a Švédsko, které dosud rozvíjely svou severskou spolupráci,⁵⁴ dále střeoevropské Švýcarsko, Rakousko a jihoevropské Portugalsko.

Tyto země spojovala společná nechuť stát se součástí nadnárodních evropských struktur a přijmout závazky vyplývající z plného členství. Různily se ale ve svých motivech. Svou roli hrála neutralita některých z nich (Švédsko, Švýcarsko, Rakousko), vzájemnost skandinávských zemí, nízká cla u většiny států, odmítání politické integrace a existující obchodní vztahy.⁵⁵ Pro skandinávské země a Portugalsko chystaná organizace znamenala flexibilní rámec pro zvládnutí jejich obchodní závislosti na Británii, zatímco pro Rakousko a Švýcarsko možnost účastnit se liberalizace západoevropského obchodu beze ztráty suverenity či neutrality.⁵⁶

---

⁵⁴ Dánsko, Norsko, Švédsko a Island byly země, které sdílely podobný jazyk a společnou historii. Po druhé světové válce se proto pustily do vlastní severské spolupráce, která vyvrcholila v roce 1952 založením Severské Rady. Bylo to sdružení zástupců těchto zemí s cílem koordinovat a prohlubovat vzájemnou spolupráci, k níž se se svolením Sovětského svazu v roce 1956 přidružilo Finsko. Bylo to mnohem volnější uskupení než Evropská společenství a bylo založené na jednomyslné shodě všech jeho členů bez povinnosti sdílet svou nezávislost. Severské Radě se podařilo docílit prohloubení spolupráce v mnoha oblastech kromě obrany a hospodářství. Rozhovory ohledně spolupráce v ekonomické oblasti se sice rozběhly, ale nepodařilo se je završit kvůli obavám ostatních zemí z ekonomické a politické dominance Švédska. Se vznikem EFTA pak byly přerušeny.

⁵⁵ SYCHRA, Zdeněk: *První rozšíření: Velká Británie, Dánsko, Irsko*. In: FIALA, Petr; Pitrová, Markéta (eds.). *Rozšířování ES/EU*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 32 s. ISBN 80-210-3041-0.

⁵⁶ PRESTON, Christopher. *Enlargement and Integration in the European Union*. London: Routledge, 1997. 26 s. ISBN 0-415-12001-2.

Britové se snažili sdružit tyto rozličné země do jednoho uskupení, které by konkurovalo Společnému trhu. Důvodem byla britská obava z ekonomické a politické izolace. Kdyby se totiž další země dohodly o dvojstranném přidružení nebo členství ve společném trhu, mohlo by to rozpoutat řetězovou reakci a Britové by pak zůstali osamoceni. Společným cílem všech zájemců o plán pak bylo zaprvé dokázat, že je možné vytvořit funkční liberální průmyslový režim volného obchodu uvnitř mezivládního institucionálního rámce, zadruhé posílit společnou vyjednávací pozici při jednání s EHS pro dosažení vzájemné obchodní dohody.⁵⁷

Oficiální rozhovory o zformování nové organizace se z britské iniciativy začaly vést od roku 1959 a po rychlém průběhu byly zakončeny 4. ledna 1960 uzavřením tzv. Stockholmské smlouvy zakládající Evropské sdružení volného obchodu (EFTA), která nabyla platnost 3. května téhož roku. Jeho členy se stalo sedm výše zmíněných zemí,⁵⁸ označovaných v protikladu ke členům ES jako „Sedmička“. Zároveň tak vedle sebe začala existovat dvě ekonomická uskupení. Mimo zůstalo z různých důvodů jen pět zemí,⁵⁹ členů OEEC, mezi nimiž nechybělo ani Irsko.

Posláním Evropského sdružení volného obchodu bylo rozvíjet obchodní výměnu jeho členů prostřednictvím průmyslové oblasti volného obchodu, tedy stejně jako u původního britského návrhu, které mělo být dosaženo postupným snižováním obchodních překážek v podobě cel a dalších omezení při vzájemném dovozu a vývozu průmyslového zboží. Úplného uvolnění obchodu mělo být podle plánu předem zvoleného tak, aby zrcadlil postup Šestky při budování její celní unie kvůli vyrovnávání ztrát při obchodu s ní, dosaženo nejpozději do deseti let.

Zemědělství ani rybolov nebyly součástí Stockholmské smlouvy, protože rybolov byl důležitým vývozním odvětvím zúčastněných států a zemědělství bylo u mnohých z nich předmětem zvláštních finančních dotací. Oba sektory byly však ošetřeny uzavřením dvojstranných smluv, které měly za cíl snížit cla.⁶⁰ Británie byla takovéto smlouvy nucena uzavřít například s Dánskem jako velkým evropským zemědělským vývozcem a Norskem, pro které byl zase důležitý rybolov.

---

⁵⁷ KAISER, Wolfram. Challenge to the Community: the creation, crisis and the consolidation of the European free trade association, 1958-1972. *Journal of European Integration history* [online]. 1997, vol. 3, no. 1, s. 16-17. [cit. 2014-09-01]. ISSN 0947-9511. Dostupné z: <http://www.eu-historians.eu/uploads/Dateien/jeih-5-1997_1.pdf>.

⁵⁸ V roce 1961 se přidružilo Finsko, které se kvůli svému specifickému vztahu se Sovětským svazem stalo plným členem až roku 1989. V roce 1970 se přičlenil Island.

⁵⁹ Tzv. Zapomenutá pětka.

⁶⁰ FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 76 s. ISBN 80-7325-015-2.

EFTA bylo na rozdíl od EHS jen mezivládním obchodním uskupením bez ambicí k vzájemnému ekonomickému a politickému sblížení. Jeho institucionální struktura na rozdíl od té, která fungovala ve společenstvích, nijak neomezovala suverenitu jeho jednotlivých členů a disponovala jen jedním orgánem: Radou, která kromě zajišťování obchodu mezi členskými zeměmi neměla žádné jiné pravomoci. Sloužila jen pro porady a rozhodování členských vlád, kde každá z nich měla jednoho zástupce a jeden hlas. Rozhodování zde pak probíhalo jednomyslně. Radě asistovalo sedm specializovaných výborů a administrativu vykonával sekretariát.⁶¹

Kvůli absenci zemědělství, jednoduché organizační struktury a malému trhu se Sedmička nemohla měřit s mnohem větším společným trhem Šestky a jeho rostoucí ekonomickou silou, nemluvě o jeho síle politické. Vytváření průmyslové oblasti volného obchodu bylo se čtyřletým předstihem dokončeno již v roce 1966, kdy byla zcela odstraněna cla na většinu průmyslových výrobků, což umožnilo zvýšení vzájemné obchodní výměny u všech členských států. Britský obchod se Šestkou ale rostl asi o polovinu rychleji než obchod se členy Sedmičky a k tomu ještě Rakouský, Dánský a Švýcarský obchod směřoval více právě do společného trhu.⁶²

Vzrůstající obchod s vnějšími cly chráněnou Šestkou se však Sedmičce prodražoval. Dosáhnout přístupu na společný trh, který by tuto nepříznivou situaci změnil, se jí ale nepodařilo. Šestka neměla o takovou regionální dohodu zájem a raději se snažila o snižování cel na světové úrovni v rámci GATT.⁶³ Hlavně Francie v čele s de Gaullem chtěla zamezit jakýmkoliv dohodám, které by mohly vyústit ve vznik oblasti volného obchodu. Aby již nedošlo k dalším britským pokusům v tomto směru, iniciovala Francie reorganizaci OEEC, která měla nově získat atlantický rozměr. To mělo omezit britský vliv jak v této organizaci, tak na evropské hospodářské záležitosti. 30. září 1960 vstoupila v platnost smlouva o transformaci OEEC do Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD).

Podmínky při obchodování se Šestkou se pro Sedmičku v následujících letech jen zhoršovaly. V roce 1960 se členové EHS rozhodli urychlit snižování vnitřních cel a zavést dříve společná cla. Sedmička se této situaci nakonec přizpůsobila, avšak jen s obtížemi, což

---

⁶¹ VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy: Od antických počátků do současnosti*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 262 s. ISBN 978-80-7106-570-8.

⁶² GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. 1*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 76-77 s. ISBN 80-210-3016-X.

⁶³ Všeobecná dohoda o clech a obchodu, která představovala systém dohod vzniklý v roce 1947 za účelem snižování obchodních překážek v mezinárodním obchodu.

vzbuzovalo dojem zaostávání za Šestkou.⁶⁴ Dalšími problematickými okolnostmi byla britská politická a ekonomická dominance, geografická roztržitost či politická a ekonomická odlišnost členů sdružení.⁶⁵ Důležitá byla také opozice Spojených států amerických, které si přály britské členství ve společenstvích jako prevenci proti obnovení francouzsko-německého nepřátelství a obávaly se rozdělení Evropy na dvě části, soustředěné jednak v EHS, jednak v EFTA. Američané totiž upřednostňovali Evropu jednu, soustředěnou okolo Římských smluv.⁶⁶

Neúspěch Evropského sdružení volného obchodu ukázal slabiny britské představy o západoevropské spolupráci, která se svým omezeným rámcem kooperace nemohla konkurovat Šestce, jenž v tomto směru zašla mnohem dále. Šlo skutečně o předem prohraný zápas. Gerbet pak píše, že založení EFTA sice negativně poznamenalo vztahy mezi Velkou Británií a EHS, Sedmička se ale naučila odstraňovat cla a připravila se na myšlenku možného přistoupení či asociace s EHS.⁶⁷ Na počátku šedesátých let už ale země Šestky nijak neprojevovaly zájem o britské členství a britským představitelům postupně začalo docházet, že se Británie v Evropě stala vyvržencem s klesající rolí ve světě. Británie mohla buď zůstat nadále mimo integrující se Evropu a podstoupit všechna ekonomická i politická rizika, nebo se přímo doprošovat Šestky o vstup, protože na jinou politiku už jí scházely síly i prostředky.⁶⁸

---

⁶⁴ BOOKER, Christopher a Richard NORTH. *Skryté dějiny Evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 123 s. ISBN 80-7364-026-0.

⁶⁵ KOVÁŘ, Martin a Václav HOŘČÍČKA. *Dějiny evropské integrace I*. Praha: Triton, 2005. 141-142 s. ISBN 80-7254-731-3.

⁶⁶ LUŇÁK, Petr. *Západ: Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libry, 1997. 176-177 s. ISBN 80-85983-29-X.

⁶⁷ GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004. 154 s. ISBN 80-246-0111-7.

⁶⁸ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. I*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 77 s. ISBN 80-210-3016-X.

5 PŘEKÁŽKA V ROZŠÍŘENÍ

Než přistoupíme k líčení událostí spojených se dvěma neúspěšnými britskými žádostmi o členství v Evropských společenstvích, bude potřeba se nejprve seznámit s proměnou francouzské politiky po návratu k moci Charlese de Gaulla představujícího největší překážku v uskutečnění rozšíření.

5.1 De Gaullova politika

Charles de Gaulle byl bezesporu člověkem, který měl na průběh prvního rozšíření největší vliv. Narodil se 22. listopadu 1890 ve francouzském městě Lille a byl svými rodiči vychováván k obdivu a lásce ke slavné minulosti Francie. V jeho myšlení byl na prvním místě národ jakožto ideál tvořící celek s historickým územím a silným státem, řízeným všemocným jedincem. Těmito ideály se řídil po celý život. Už jako dítě tíhnul k armádě, která pro něj symbolizovala „štít a meč národa“.⁶⁹ V armádě pak strávil velkou část svého života. V roce 1913 se jako řadový voják účastnil první světové války, ale největším zlomem v jeho životě se stala druhá světová válka, ve které sloužil už v hodnosti generála a kdy těsně před francouzskou kapitulací odešel do britského exilu. Tehdy začala i jeho politická kariéra.

Jako vůdce Svobodných Francouzů se na konci války zasloužil o francouzské osvobození z německého područí a poté zastával funkci předsedy vlády. Brzy však pro nesouhlas se silnou rolí zákonodárné moci na úkor moci výkonné rezignoval a odešel do důchodu. Odtud se vrátil s mimořádnými pravomocemi podruhé jako předseda vlády v polovině roku 1958 v souvislosti s tehdy probíhající alžírskou krizí. Svých nových výsad využil k tomu, aby ve zbytku roku prosadil změnu ústavy, která nově dávala nejvyšší pravomoci osobě prezidenta, a na jeho konci jím byl sám zvolen. Do úřadu nastoupil 1. ledna roku 1959 a ve funkci zůstal deset let.

Během této doby se vlivem svého silného vlasteneckého smýšlení snažil o znovunavrácení francouzské velikosti a o to učinit z ní nejsilnější evropskou, ale také světovou mocnost. Přitom měl stále na mysli svou již od dětství formovanou představu o Francii, která byla podle jeho vlastních slov zrozena pro velké úspěchy nebo velká selhání a pokud se v jejích činech objevuje průměrnost, jedná se prý o výjimku. Byl přesvědčen, že je

---

⁶⁹ TARABA, Luboš. *Charles de Gaulle*. Praha: Horizont, 1990. 5 s. ISBN 80-7012-039-8.

skutečně sama sebou jen tehdy, když ční nad všemi ostatními a že nemůže být sama sebou, aniž by nebyla veliká.⁷⁰ Od de Gaullova návratu k moci byla francouzská politika zaměřená na dosažení francouzského světového postavení a její úplné nezávislosti uvnitř Evropských společenství a na Spojených státech.

Během zakládání jednotlivých společenství o sobě generál, toho času v politickém důchodu, dával často vědět a vyjadřoval svou nespokojenost s nadnárodním aspektem vyskytujícím se v jejich zakládajících smlouvách, na jejichž podpis neměl už v době svého návratu do vrcholné politiky vliv, a omezující národní svébytnost, která pro něj byla nezbytná k provádění francouzské nezávislé politiky a neslučitelná s jeho představou o evropském uspořádání. Ta byla jiná než ta, kterou prosazoval například Jean Monnet, a blížila se spíše britským představám. De Gaulle chtěl společenství nezávislých států, nikoliv společenství, kde by jednotlivé národy nakonec zcela ztratily svou identitu a splynuly v jeden politický celek. Sám tvrdil, že: „...v současnosti není a nemůže existovat jiná Evropa než Evropa států...“.⁷¹

Přes tuto skutečnost ale generál neměl v úmyslu francouzskou účast ve společenstvích ukončit. Jeho odpor k nadnárodnosti totiž překonal fakt, že jejich prostřednictvím mohl zvýšit francouzskou ekonomickou sílu a pomocí ní zajistit politickou převahu Francie nad ostatními evropskými zeměmi, především nad Německem. Ekonomicky a politicky silná Francie by si pak zabezpečila své nezávislé postavení uvnitř evropské Evropy, zbavené amerického vlivu.⁷² Podle tohoto názoru byla tedy tím hlavním důvodem k setrvání v ES snaha prezidenta de Gaulla dosáhnout francouzského velmocenského postavení.

Podle Moravcsika byl ale de Gaulle namísto toho veden v první řadě snahou chránit francouzské ekonomické zájmy. Jmenovitě se jednalo o málo konkurenceschopný francouzský průmysl, ale hlavně přebytkové zemědělství. Francie vlastnila rozsáhlý agrární sektor, který zaměstnával asi dvacet procent obyvatel. De Gaulle potřeboval jak volební hlasy početných zemědělců, tak se zbavit zemědělských přebytků a přestat v jednostranném financování tohoto sektoru, což velmi zatěžovalo státní rozpočet. Jediné řešení viděl v jejich prodeji uvnitř preferenčního a společnými cly chráněného společného trhu, hlavně na

---

⁷⁰ AGULHON, Maurice. *De Gaulle: Dějiny, symbol, mýtus*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2005. 19 s. ISBN 80-7106-996-5.

⁷¹ TARABA, Luboš. *Charles de Gaulle*. Praha: Horizont, 1990. 63 s. ISBN 80-7012-039-8.

⁷² ELLISON, James. Separated by the Atlantic: The British and de Gaulle, 1958-1967. *Diplomacy & Statecraft* [online]. December 2006, vol. 17, issue 4, s. 856. [cit. 2014-09-01]. DOI:10.1080/09592290600943619. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09592290600943619#.VDT9YvI_t9o>.

rozsáhlý německý trh. Proto měl zájem i na co nejrychlejším dokončení společné zemědělské politiky.⁷³

De Gaulle byl odhodlán přeorientovat Evropská společenství na mezivládní formu spolupráce, čímž se často dostával do rozepří se zbylými pěti členy, kteří naopak chtěli nadnárodnost coby základní integrační prvek zachovat. Svůj výpad proti nadnárodnosti provedl už počátkem šedesátých let, kdy navrhl, aby se vedle ekonomické spolupráce rozvinula také spolupráce politická, pomocí které chtěl vybudovat nezávislou evropskou politiku pod francouzskou ekonomickou a vojenskou nadvládou, která by probíhala mezi nezávislými státy. Plán byl podán v roce 1961 francouzským velvyslancem Christianem Fouchetem (tzv. Fouchetův plán), ale narazil na obavy zbylých členů z oslabení nadnárodního principu a zhoršení vztahů se Spojenými státy. Rozhovory byly i přes revizi plánu v roce 1962 zastaveny.

Důležitým de Gaullovým spojencem v prosazování jeho politiky byl německý kancléř Adenauer. Francie měla možnost politicky ovlivňovat politiku Německa, dosud oslabenou řadou omezení v důsledku jeho válečné porážky. Generál se snažil o zvýšení tohoto vlivu, čehož chtěl dosáhnout politikou vzájemného sblížení mezi Francií a Německem⁷⁴ Už v září 1958 ve francouzském Colombey-les-deux-Églises se spolu de Gaulle a Adenauer domluvili na společném postupu v mezinárodně-politických otázkách. V mnoha případech se pak Německo skutečně stalo věrným francouzským spojencem, což se mělo projevit i při jednáních o britském vstupu do ES.

Dalším cílem francouzského prezidenta bylo zbavit se vlivu Spojených států amerických na francouzské a evropské záležitosti, který byl v rozporu s jeho velmocenskými ambicemi. Tento americký vliv byl uplatňován především skrze NATO jakožto společného amerického a britského výtvoru. De Gaulle se právem obával amerického tlaku a vlivu na Paříž a měl Američanům za zlé, že nevidí Francii jako partnera, ale jako podřízeného spojence. Vedl s nimi boj o francouzskou zahraničně-politickou, a tím i vojenskou, jadernou suverenitu.⁷⁵ O oslabení amerického vlivu na Evropu se de Gaulle snažil již svým návrhem na evropskou politickou spolupráci a postupně také odpoutával francouzské vojenské síly ze

---

⁷³ MORAVCSIK, Andrew. De Gaulle Between Grain and Grandeur: The Political Economy of French EC Policy, 1958-1970 (part I). *Journal of Cold War Studies* [online]. Spring 2000, vol. 2, no. 2, s. 14-20. [cit. 2014-09-01]. ISSN 1520-3972. Dostupné z: <<http://www.princeton.edu/~amoravcs/library/grandeur1.pdf>>.

⁷⁴ SYCHRA, Zdeněk. *První rozšíření: Velká Británie, Dánsko, Irsko*. In: FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ (eds.). *Rozšiřování ES/EU*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 36 s. ISBN 80-210-3041-0.

⁷⁵ TARABA, Luboš. *Charles de Gaulle*. Praha: Horizont, 1990. 67-68 s. ISBN 80-7012-039-8.

struktur Severoatlantické aliance. Zároveň se snažil získat vlastní jaderný arzenál, což roku 1960 vyústilo v první úspěšný francouzský jaderný výbuch.

Pro první rozšíření byl ale nejdůležitější de Gaullův vztah k Velké Británii. Charles de Gaulle celkově cítil nechuť k britské politice, se kterou měl špatné zkušenosti už v letech 1940-1946,⁷⁶ a už od svého nástupu do funkce premiéra vyjadřoval odpor k britským plánům na oblast volného obchodu.⁷⁷ Britové tehdy doufali, že známý de Gaullův odpor k nadnárodnosti zajistí podporu jejich mezivládního plánu, ale Charles de Gaulle zůstal při politice svých předchůdců.⁷⁸ Odmítal jak nezahrnutí zemědělství, tak přísun levného zboží z Commonwealthu na evropský trh a podezříval Británii ze snahy zničit Evropská společenství. De Gaulle proto přikročil k vetu britského návrhu a ze stejných důvodů vystupoval jako nesmiřitelný bojovník i proti vzájemné obchodní dohodě mezi Šestkou a Sedmičkou. Ač obě země cítili nechuť k nadnárodnosti, vedly je k tomu odlišné motivy. Britové si chtěli zachovat svobodu v rozhodování v zahraniční i vnitřní politice, de Gaulle zase nechtěl, aby nadnárodnost znemožňovala realizaci jeho projektu na uspořádání Evropy.⁷⁹

Tato nedůvěra v britskou politiku vycházela také z britských zvláštních vztahů se Spojenými státy, o jejichž síle byl generál stále více utvrzován. Jednalo se například o těsnou spolupráci obou zemí v jaderné oblasti či o jejich společné vedení Západního světa. V září 1958 se de Gaulle pokusil mezi ně proniknout jako třetí velmoc, což však obě země odmítly, aby nepohněvaly ostatní západoevropské země. Dokonce již na konci druhé světové války Winston Churchill de Gaullovy řekl, že vždy když si Britové budou muset vybrat mezi Evropou a Spojenými státy, zvolí si Američany. De Gaulle tak vnímal Británii jako americkou letadlovou loď u západoevropských břehů.⁸⁰ Všechny uvedené generálovi výhrady vůči Británii se promítly i do jednání o dvou britských žádostech o členství v ES v šedesátých letech.

---

⁷⁶ Jedná se především o britské a americké přezíravé chování vůči generálu de Gaullovy v průběhu druhé světové války.

⁷⁷ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. 1.* Brno: Masarykova univerzita, 2002. 75 s. ISBN 80-210-3016-X.

⁷⁸ ELLISON, James. Separated by the Atlantic: The British and de Gaulle, 1958-1967. *Diplomacy & Statecraft* [online]. December 2006, vol. 17, issue 4, s. 856. [cit. 2014-09-01]. DOI:10.1080/09592290600943619. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09592290600943619#_VDT9YvI_t9o>.

⁷⁹ PLECHANOVÁ, Běla. První pokus Velké Británie o vstup do EHS. *Mezinárodní vztahy*. 1990, roč. 25, č. 7, s. 43. ISSN 0323-1844.

⁸⁰ TARABA, Luboš. *Charles de Gaulle*. Praha: Horizont, 1990. 31-66 s. ISBN 80-7012-039-8.

6 PRVNÍ POKUS O ROZŠÍŘENÍ

Velká Británie během roku 1960 přehodnotila svou dosavadní politiku a již následující rok zažádala spolu s Irskem, Dánskem a Norskem o členství v ES. Předvstupní rozhovory byly ale předčasně ukončeny vetem britské žádosti vysloveném francouzským prezidentem de Gaullem v lednu roku 1963.

6.1 Pravidla přijetí nových členů

Evropské hospodářské společenství se už krátce po svém vzniku muselo potýkat s prvními žádostmi o členství nebo přidružení. Ale zatímco dříve stačilo v podstatě jen akceptovat samotné zakládající smlouvy, musel nyní každý další přistupující přijmout i všechny dohody přijaté od doby jejich podpisu v důsledku pokračujícího vývoje společenství. Soubor všech těchto smluv a dohod je v ES znám pod názvem *acquis communautaire* a jejich podoba je neměnná. Pokud tedy chtěli případní žadatelé vstoupit, museli ho přijmout.⁸¹

Každý další vstup se tak začal podobat „dohánění ujetého vlaku“. Bylo v zájmu všech, aby kandidát neskončil pod jeho koly, ale přitom bylo vyloučeno vlak jak zastavit, tak i odvést na jinou kolej. Pro usnadnění vstupu byla namísto pouhého uzavření přístupové smlouvy během přístupových vyjednávání prověřována připravenost žadatelů přijmout zakladatelské smlouvy a dojednávána řada přechodných období a časově omezených výjimek, aby se mohli přizpůsobit. Ty však pro zachování funkčnosti společenství neměly být nijak dlouhodobé a nemělo jich být mnoho, zvláště u velké země se silnou ekonomikou. Nový člen měl být také schopen uplatňovat hned po svém vstupu klíčové principy a mechanismy Společenství.⁸²

Vyspělým evropským zemím, tedy i členům Evropského sdružení volného obchodu, byla Šestkou dána jen možnost stát se plným členem v Evropském hospodářském společenství a zároveň i v obou zbývajících společenstvích. Ostatní země, ekonomicky

---

⁸¹ Během prvního rozšiřovacího procesu i během následujících rozšíření však toto nebylo často respektováno a žadatelé o členství, zejména Velká Británie, si mysleli, že budou moci v průběhu vyjednávání leckteré věci změnit.

⁸² GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. I.* Brno: Masarykova univerzita, 2002. 14-15 s. ISBN 80-210-3016-X.

neschopné stát se hned plnými členy se mohly stát přidruženými členy s výhledem na přijetí za plného členu, až na to budou dostatečně připravené. Některé evropské země se však obávaly neslučitelnosti své neutrality se členstvím. Přidružené členství bez možnosti členství plného bylo pak pro vyspělé evropské země dlouho považováno za vyloučené. Žadatelé o jakékoliv členství museli také splňovat podmínku demokratického charakteru své vlády.⁸³

První žádost o upravení vzájemných vztahů s Evropským hospodářským společenstvím podal Izrael v roce 1958 a Řecko v roce 1959. Evropské hospodářské společenství nakonec uzavřelo smlouvu s Řeckem v roce 1961, se slibem plného členství během 22 let, až bude jeho ekonomika na dostatečné úrovni. Ve stejném roce podalo podobnou žádost Turecko, ale nestabilita jeho politiky a pochybnosti o síle jeho demokratické povahy zdržovaly dohodu až do roku 1963, s podobným přechodným obdobím po dobu 22 let.⁸⁴ Analogické dohody, již však bez možnosti budoucího členství, byly uzavírány i s dalšími neevropskými zeměmi.⁸⁵ Největší výzvou pro ES byla ale britská žádost o členství z roku 1961.

6.2 První britská žádost

6.2.1 Proměna britské politiky

Velká Británie se do počátku šedesátých let vyhýbala členství ve společenstvích a spoléhala se na to, že mimo ně dokáže hájit své národní zájmy. Na počátku šedesátých let ale v britském uvažování došlo k náhlé a neočekávané změně. Konzervativci pod vedením Harolda Macmillana, kteří v roce 1959 znovu zvítězili ve volbách, začali uvažovat o dříve nemyslitelné možnosti členství v ES, navíc jen krátce po podpisu Stockholmské smlouvy.

Britské postavení ve světě se totiž od vzniku prvního společenství následkem nepříznivého vnějšího vývoje změnilo. Stalo se tak vlivem trvalého oslabování této země v mezinárodním měřítku, čímž se z Británie postupně stávala jen malá země stejného

---

⁸³ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. I.* Brno: Masarykova univerzita, 2002. 16-17 s. ISBN 80-210-3016-X.

⁸⁴ URWIN, Derek W. *The Community of Europe: A History of European Integration since 1945.* 2nd ed. London: Longman, 1995. 116-117 s. ISBN 0-582-23199-X.

⁸⁵ V roce 1963 byly podepsány tzv. Yaoundské dohody se šestnácti zeměmi Afriky a Madagaskarem s platností na pět let a prodloužené v roce 1969. Po jejich vypršení roku 1973 byly uzavřeny nové, tzv. Loméské dohody, které zahrnovaly i země v Karibiku a Tichomoří.

významu jako Francie nebo Německo. Na rozdíl od nich ale Velká Británie zůstávala mimo sjednocující se a rychle se rozvíjející evropský kontinent. Dosavadní britská politika usilující o udržení svého světového významu tak musela být přehodnocena. Podíváme se nyní blíže na příčiny, které k tomu vedly. Začneme ekonomickými důvody a poté přejdeme k důvodům politickým.

Britská ekonomika v důsledku hlubokých vnitřních problémů⁸⁶ kupících se od konce války rostla jen pomalu a na začátku šedesátých let už zaostávala za svými sousedy na kontinentu, jejichž ekonomiky naopak od vzniku prvního společenství zažívaly prudký růst. Vyjádřeno číselně, v rozmezí let 1950 až 1961 vzrostl britský hrubý národní produkt o méně než 30 procent, zatímco za stejné období se národní produkt členských zemí EHS zvýšil o celých osmdesát procent a tempo jejich růstu bylo dvakrát rychlejší než u britského hospodářství. Hrubý národní produkt na hlavu pak rostl ve Velké Británii o 26 procent, zatímco v EHS o 61 procent.⁸⁷

Britský obchod se zeměmi sdruženými ve společném trhu nadále rostl, její vývoz oproti 14% v roce 1958 vzrostl na 21% v roce 1964,⁸⁸ a dostával se do čím dál nevhodnějšího postavení vlivem zvyšujících se společných cel. Obchod se členy Commonwealthu naopak klesal, protože ti začali vytvářet bariéry v obchodě s Velkou Británií a prodávat své výrobky stále více na trzích třetích zemí. Mezi lety 1956-1961 došlo ke změně v britské obchodní politice. Čím dál více se totiž ukazovalo, že trh Commonwealthu už není pro britský export dostačující a že britský trh nedokáže absorbovat rostoucí příliv potravinových dovozů z Commonwealthu.⁸⁹ Na zhoršující se situaci v britském zahraničním obchodě doplatila britská platební bilance, jejíž deficit se vlivem jeho snižování prohluboval, a libra, která se jako jeden z pilířů britského světového postavení dostala pod značný tlak.

V politické sféře byla pro Velkou Británii velkou ranou krom jiného⁹⁰ postupná ztráta jejího impéria a s tím související rozvolňování britských politických vztahů se členskými

---

⁸⁶ Druhá světová válka způsobila změny v uspořádání mezinárodního obchodu, což se negativně dotklo britského zahraničního obchodu a způsobilo negativní platební bilanci. Británie se také velmi vydala ekonomicky, což v prvních poválečných letech téměř přivedlo její bankrot. S tímto souvisela i velká britská zadluženost a slábnoucí libra.

⁸⁷ LAMFALUSSY, Alexandre. *The United Kingdom and the Six: An Essay on Economic Growth in Western Europe*. London: Macmillan, 1963. 1-2 s. OCLC 582920742.

⁸⁸ DEDMAN, Martin J. *The Origins and Development of the European Union 1945-2008: A History of European Integration*. 2nd ed. London: Routledge, 2010. 99-100 s. ISBN 978-0-203-87361-8.

⁸⁹ GOWLAND, David and Arthur TURNER, ed. *Britain and European Integration 1945-1998: A documentary history*. London: Routledge, 2000. 63 s. ISBN 0-415-17974-2.

⁹⁰ Svou roli hrála i Krize v suezském průplavu v roce 1956, která ukázala britskou slabost při hájení svých velmocenských zájmů bez americké podpory, a zrušení vývoje nosných raket blue strike pro britské atomové

zeměmi Commonwealthu, jejichž počet se právě vlivem dekolonizace zvětšoval. Tito noví členové odmítali následovat britské vedení, čímž se bortilo i vůdčí postavení Británie v této organizaci. Commonwealth už jí tak neposkytoval tolik vlivu ve světě jako dříve a jeho členové se stále více fixovali na Spojené státy americké co se ochrany i obchodu týče. „*Velká Británie ztratila své impérium a ještě nenašla svou roli.*“⁹¹ Těmito slovy charakterizoval britskou situaci v prosinci roku 1962 bývalý americký státní tajemník Dean Acheson.

Na významu klesaly i britské zvláštní vztahy se Spojenými státy. Ty byly významné především pro Brity, ne už tak pro Američany, kteří měli v tomto vztahu jasnou převahu a neměli z něj zdaleka tolik co získat. Od počátku dávali britským představitelům na vědomí, že podporují sjednocovací snahy na kontinentě a s potěšením uvítali vznik ES, která pro ně představovala ekonomicky a hlavně politicky vhodnějšího partnera než Sedmička. Vycházelo najevo, že Británie pro Spojené státy není důležitá ani tak kvůli partnerství anglosaských zemí, jako spíše kvůli jejím možnostem jako evropské země. Jejich zvláštní vztah měl dále pokračovat pouze na základě mnohostranných vztahů se všemi evropskými zeměmi.⁹²

Několik příštích měsíců se britská vláda rozhodovala, jak v této situaci dále postupovat, přičemž ve hře bylo jak členství, tak i setrvání při dosavadní politice. Úspěch společenství však byl nepochybný a rozšíření obchodu s jeho členy slibovalo přinést nová odbytiště pro britské výrobky. Podpora integrace byla sice stále malá a slyšet byly výhrady k fungování evropských struktur, většina politiků však musela uznat, že Británie členstvím spíše získá než ztratí.⁹³ Zvláště když po nástupu Charlese de Gaulla začalo ES pomalu ustupovat od nadnárodní spolupráce.

Britský premiér z kraje roku 1961 zřídil ekonomický řídicí výbor pro Evropu, který měl zvážit výhody a nevýhody britského vstupu. Výsledkem jeho práce bylo prohlášení, že členství má své politické a ekonomické výhody, které nelze získat ničím jiným než členstvím. Navíc tu byly další příznivé okolnosti, totiž momentální rozhádanost Francie a Německa kvůli vyloučení Německa z jednání o berlínské otázce v prosinci 1959 a z jednání o budoucnosti této země svolaném na květen 1960, kvůli čemuž se vztahy obou zemí dostaly

---

bomby kvůli nedostatku financí, což ohrožovalo samotný účel britského jaderného arzenálu jakožto prostředku pro uplatňování politiky odstrašení.

⁹¹ WALL, Stephen. *The Official History of Britain and the European Community, vol. II: From Rejection to Referendum, 1963-1975*. London: Routledge, 2013. 14 s. ISBN 978-0-415-53560-1.

⁹² LUŇÁK, Petr. *Západ: Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libry, 1997. 177 s. ISBN 80-85983-29-X.

⁹³ Tamtéž, 175 s.

na bod mrazu.⁹⁴ V tuto dobu navíc probíhala uvnitř Šestky jednání ohledně institucionalizace politické spolupráce, zmíněná v předchozí kapitole, na která chtěla mít již Británie vliv.

6.2.2 Podání žádosti

Názor pěti stávajících členských zemí na britský záměr, jak Macmillan osobně během svých návštěv jejich představitelů zjistil, byl vesměs kladný. Belgie, Nizozemí a Lucembursko britské členství vnímali jako protiváhu proti Francii a Německu a všichni, zejména Německo, si od rozšíření slibovali výhodu v podobě rozšíření společného trhu, a tím získání většího prostoru pro odbyt svých výrobků. Komise byla také pro, obávala se však, že současnou nezralost společenství by mohla Británie využít k získání lepších vstupních podmínek a ke změně dosavadních politik.⁹⁵

Nejdůležitější byl však postoj Francie jakožto vůdčí země Evropských společenství, o jejímž prezidentovi bylo známo, že nemá k Velké Británii moc kladný vztah. Koncem ledna 1961 došlo ve francouzském Rambouillet ke schůzce Macmillana s de Gaullem. Ukázalo se, že by generál britskému členství snad nebránil, výměnou za britskou pomoc s ustavením tripartitního velmocenského uskupení a podporou Francie v získání vlastních jaderných zbraní. Pro britské členství se v únoru vyslovilo i zasedání členů EHS v Paříži a západoevropská unie. Z kraje března pak francouzský ministr zahraničí Couve de Murville zdůraznil, že EHS je otevřené všem evropským zemím a pro některé z nich že je připojení jediným možným řešením. Mínil tím Británii, což znamenalo nepřímé pozvání i od Francie.⁹⁶

Důležitý byl pro Macmillana postoj Spojených států amerických. Byla zde totiž otázka, zda by britské členství vyvážilo případnou ztrátu zvláštních atlantických vztahů, čímž by mohly být ohroženy dodávky amerických raket, které Británie potřebovala jako nosiče pro své jaderné hlavice. Tato otázka se řešila během březnové návštěvy britského ministerského předsedy ve Washingtonu. Spojené státy si však nemyslely, že by britský vstup byl překážkou jejich vzájemné spolupráce. Američané byli naopak toho názoru, že je

---

⁹⁴ BOOKER, Christopher a Richard NORTH. *Skryté dějiny Evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 126-127 s. ISBN 80-7364-026-0.

⁹⁵ LUDLOW, Piers N. A welcome change: The European Commission and the challenge of enlargement 1958-1973. *Journal of European integration history* [online]. 2005, vol. 11, no 2, s. 33. [cit. 2014-09-01]. ISSN 0947-9511. Dostupné z: <http://www.eu-historians.eu/uploads/Dateien/jeih-22-2005_2.pdf>.

⁹⁶ PLECHANOVÁ, Běla. První pokus Velké Británie o vstup do EHS. *Mezinárodní vztahy*. 1990, roč. 25, č. 7, s. 37. ISSN 0323-1844.

v zájmu obou zemí, aby Británie vstoupila do Evropských společenství bez jakýchkoliv připomínek k jejich současné podobě.⁹⁷

Objevovaly se sice obavy federalistů z britského smýšlení namířeného proti evropskému politickému sjednocení, Jean Monnet a jeho akční výbor⁹⁸ však byli nakloněni britskému členství, které by umožnilo dokončit výstavbu započatou bez ní, ale za podmínky akceptování komunitárních smluv a pravidel.⁹⁹ Převážně negativně případné britské členství kvůli svému značnému dovozu na trh Velké Británie přijali členové Commonwealthu. S výhradami se na něj dívali také ti členové EFTA, kteří na rozdíl od Dánska a Norska nechtěli vstoupit spolu s Británií.

Pod tlakem okolností a s americkým souhlasem se britská vláda vzdala svého dosavadního úsilí o zmírňování ekonomických ztrát po vzniku společného trhu prostřednictvím rozvíjení obchodu v rámci Sedmičky a o dosažení dohody umožňující jejím členům přístup na společný trh. Namísto toho se rozhodla zapojit do evropského sjednocovacího procesu. Britskou motivací bylo zastavit vlastní ekonomický a hlavně politický úpadek, stát se vůdčím členem v rozšířených Evropských společenství a zvýšit svůj vliv ve světových záležitostech.

Záměr vlády požádat o členství v EHS oznámil premiér Macmillan na půdě britského parlamentu dne 31. července 1961. Zde pronesl řeč, ve které tvrdil, že britská vláda se ke Společenství nepřipojí bez předchozího zajištění potřeb Commonwealthu, zbylých členů EFTA a britského Zemědělství. Oznámil také, že vláda bude během vyjednávání udržovat blízké konzultace se všemi těmito zeměmi. Dále též tvrdil, že případné přistoupení Velké Británie zcela závisí na výsledcích vyjednávání, která prý nevyhnutelně musí být detailního a technického charakteru, týkající se množství nejdelikátnějších a obtížných záležitostí.¹⁰⁰

---

⁹⁷ LUŇÁK, Petr. *Západ: Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libry, 1997. 177 s. ISBN 80-85983-29-X.

⁹⁸ Akční výbor pro Spojené státy Evropské byla organizace vzniklá 13. října 1954 z iniciativy Jeana Monneta, jejímž cílem bylo urychlit sjednocovací plány udržováním a rozvíjením styků s nejvyššími západoevropskými představiteli.

⁹⁹ GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004. 185-186 s. ISBN 80-246-0111-7.

¹⁰⁰ *Adress given by Harold Macmillan on the United Kingdom's applications for membership to the European Communities (31 July 1961)* [online]. House of Commons. Official Report. Second session of the Forty-Second Parliament of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. Tenth year of the reign of her Majesty Queen Elizabeth II. Dir. of publ. Hansard. 1960-1961, No 645; fifth series. London: Her Majesty's Stationery Office. "European Economic Community (Government Policy)", p. 928-931., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z:

<http://www.cvce.eu/obj/address_given_by_harold_macmillan_on_the_united_kingdom_s_application_for_membership_to_the_ec_31_july_1961-en-a5c95873-aca0-4e9f-be93-53a36918041d.html>.

Vládní rozhodnutí bylo schváleno o čtyři dny později a oficiální žádost byla předána dne 9. srpna Radě Evropských společenství, která ji přijala o něco později, dne 26. září. Obsahovala následující text:

„...vláda jejího veličenstva Spojeného království Velké Británie a Severního Irsku si přeje otevřít jednání za účelem přistoupení k Římské smlouvě za podmínek článku 237. ...Jak si jsou členské vlády Evropského hospodářského společenství vědomy, vláda jejího veličenstva cítí potřebu zohlednit zvláštní vztahy k Commonwealthu stejně jako základní zájmy britského zemědělství a dalších členů Evropského sdružení volného obchodu. Vláda jejího veličenstva věří, že členské vlády zváží tyto problémy příznivě, a proto má veškerou důvěru v úspěšný výsledek vyjednávání. Představovalo by to historický krok směrem k bližšímu spojení mezi evropskými národy jako společného cíle Spojeného království a členů Společenství.“¹⁰¹

Po podání žádosti většina členů vlády, podnikatelů i sdělovacích prostředků začala britské členství podporovat. Veřejnost ale zůstala rozdělená a Macmillan měl potíže se zemědělci a s lobby zainteresovanou na Commonwealthu, kteří měli početné zastoupení mezi konzervativci.¹⁰²

6.3 Další žádosti

Spolu s Velkou Británií podaly své žádosti o členství v Evropských společenstvích také Irsko, Dánsko a Norsko. Pro ně představovala Británie regionální politické centrum a zároveň největší ekonomiku za hranicemi Šestky, se kterou měly historicky silné pouto. V rozdílné míře s ní sdílely odpor k odevzdávání svých národních pravomocí nadnárodnímu subjektu a rovněž měly zájem i o volný přístup na společný trh pro své výrobky. Všechny tři severské země byly ekonomicky do značné míry závislé na Velké Británii, protože velká

---

¹⁰¹ *The United Kingdom's applications for membership to the EEC (London, 9 August 1961)* [online]. Bulletin of the European Economic Community. Dir. of publ. European Economic Community. September-October 1961, n° 9-10. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. "The United Kingdom's application for membership to the EEC", p. 5., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z:

<http://www.cvce.eu/obj/the_united_kingdom_s_application_for_membership_to_the_eec_london_9_august_1961-en-53b007aa-6b0c-41e7-82ee-84aad50db4c5.html>.

¹⁰² PINDER, John. *Evropské Společenství: Budování unie*. Praha: Nadace Jiřího z Poděbrad pro evropskou spolupráci, 1994. 55 s. ISBN 80-901281-2-2.

část jejich obchodu směřovala na její trh. To jim nedávalo jinou možnost, než vstoupit do Společného trhu spolu s ní, protože kdyby zůstaly mimo vně chráněné Společenství rozšířené o Británii, jejich obchod by na to těžce doplatil. *Pro Irsko, Dánsko a Norsko bylo členství v ES cestou, jak si udržet obchodní vazby s Británií, ovšem ještě v širším, regionálním uskupení, které by redukovalo jejich historickou závislost na této zemi.*¹⁰³

6.3.1 Irsko

Irský vztah k evropské integraci byl ovlivněn zaprvé obavou ze zranitelnosti irského průmyslu v důsledku uvolňování mezinárodního obchodu, zadruhé převahou zemědělství v irské ekonomice a zatřetí převahou bilaterálních vztahů Irska s Británií a také jeho neutrálním statutem. To mělo za následek, že irský postoj ke společenstvím zcela závisel na britských vztazích s ES.¹⁰⁴ Irsko se proto snažilo zmenšit ekonomické a politické pouto, které ho k této zemi vázalo a které bylo dáno jejich vzájemnou geografickou blízkostí a společnou historií.

K tomu mělo Irsku dopomoci postupné otvírání jeho uzavřené ekonomiky a větší orientace na Evropská společenství, na jejichž velký trh doufalo rozmísťovat svoje výrobky. Kvůli své závislosti na Británii to však nemohlo udělat na vlastní pěst. Když tedy Velká Británie plánovala zažádat o členství v ES, Irsko jí okamžitě následovalo. Svou žádost předložilo dokonce již 31. července 1961, tedy celých deset dní před Británií. Nicméně ve Společenství vyvstaly obavy ohledně adaptace irského průmyslu na celní unii, stavu irského zemědělství a záležitosti irské neutrality při stále rostoucích politických ambicích Společenství¹⁰⁵.

6.3.2 Dánsko

Dánsko neustále lavírovalo mezi severskou spoluprací a členstvím v EHS. Severská hospodářská spolupráce se však ani poněkolkáté kvůli ekonomickým odlišnostem

---

¹⁰³ SYCHRA, Zdeněk. *První rozšíření: Velká Británie, Dánsko, Irsko*. In: FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ (eds.). *Rozšířování ES/EU*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 27 s. ISBN 80-210-3041-0.

¹⁰⁴ Tamtéž, 48 s.

¹⁰⁵ TATHAM, Allan F. *Enlargement of the European union*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2009. 11 s. ISBN 978-90-411-2463-0.

severských zemí neuskutečnila. Co se týče EHS, Dánsko mělo zájem o vývoz na trhy Společenství, panovaly však obavy ohledně ovlivnění dánského exportu mimo EHS, zejména do Velké Británie, největšího odbytiště dánských zemědělských produktů. Proto nejprve podporovalo britské snahy vytvořit oblast volného obchodu. Když se nasetkaly s úspěchem, rozhodlo se Dánsko pro členství v EFTA, které však považovalo jen za nouzové řešení.¹⁰⁶ Bylo pro něj sice přijatelnější s ohledem na jeho chybějící nadnárodní charakter, ale výhody z této spolupráce nebyly pro dánské přebytkové zemědělství kvůli nezahrnutí zemědělské výroby nijak výhodné.

Když se tedy Británie rozhodla podat žádost o členství, Dánsko to přivítalo, nelenilo a svou žádost podalo ještě v ten samý den. Jeho hlavní motivací bylo, že případný úspěch britské žádosti by znamenal, že dva dánští nejdůležitější obchodní partneři, Velká Británie a Německo, by se najednou octli společně s Dánskem v jednom obchodním bloku. Dánsko chtělo tedy vstoupit z ekonomických důvodů, objevovaly se však obavy ohledně omezování dánské suverenity. Během přístupových vyjednávání pak Dánsko prosazovalo dohodu se zbývajícími členy EFTA a zachování svých vztahů s ostatními severskými zeměmi.¹⁰⁷

6.3.3 Norsko

Norsko se neúčastnilo evropské integrace, protože nedávné získání vlastní nezávislosti na Švédsku na začátku století u něj vyvolávalo silný odpor k omezování vlastní suverenity. Norsko mělo rovněž velmi protekcionistickou ekonomiku, přičemž se nejvíce snažilo chránit své zemědělství a rybolov. Nechtělo se proto vystavit značné konkurenci výrobků ve Společném trhu. Norsko v této době vzhlíželo svou zahraniční politikou i obchodem k Velké Británii a po vzoru Dánska se zaměřovalo na severskou spolupráci, kde však nehodlalo zajít příliš daleko a odmítlo jak společnou severskou obranu, tak společný severský trh.

Roku 1960 se Norsko rozhodlo vstoupit do EFTA. Členství v této organizaci považovalo za přijatelné kvůli tomu, že neuplatňovalo žádné nadnárodní mechanismy a nescházelo ho ve vztazích s nečlenskými zeměmi. Protože Norsko svými obchodními

---

¹⁰⁶ BUSCK, Steen a Henning POULSEN (eds.). *Dějiny Dánska*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2007. 279-280 s. ISBN 978-80-7106-908-9.

¹⁰⁷ TATHAM, Allan F. *Enlargement of the European union*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2009. 11 s. ISBN 978-90-411-2463-0.

zájmy bylo velmi závislé na Británii a na přelomu padesátých a šedesátých let si stále zakládalo na své suverenitě, první britská žádost o členství v EHS byla pro něho šokem. Vstup Británie do EHS by totiž Norsko silně postihl hospodářsky. To vedlo k přehodnocení priorit Norska a k podání vlastní žádosti, ke které se odhodlalo až téměř rok po Británii, v dubnu 1962.¹⁰⁸

6.3.4 EFTA

Zbývající členové EFTA se odmítali stát členy Společenství, aby tím neohrozili svoji neutralitu (Švédsko, Švýcarsko, Rakousko), protože nebyli ekonomicky připravení (Portugalsko) či kvůli tomu, že byli vázáni na souhlas Sovětského svazu (přidružené Finsko). Ale protože nechtěli ztratit přístup na norský, dánský a především britský trh, požadovali dohodu s ES zároveň se vstupem těchto zemí, k čemuž se Británie zavázala v tzv. Londýnské deklaraci z 28. června 1961. Švédsko, Švýcarsko a Rakousko požádalo o přidružení v závěru roku 1961 a následující rok podalo stejnou žádost Portugalsko. Překážkou ale byla Švédská, Rakouská a Švýcarská neutralita spolu s nedemokratickým portugalským režimem.

6.4 Předběžná vyjednávání

6.4.1 Britské podmínky

Vyjednávání se všemi těmito zeměmi však zcela zastínilo jednání s Velkou Británií jakožto zemí neporovnatelného významu a představující největší hrozbu pro fungování Společenství. Bylo dohodnuto, že rozhovory budou probíhat mezi vládami Šestky spolu s Komisí, která však měla mít jen poradní funkci. Británii to nevyhovovalo. Vždy, když její vyjednační učinili nabídku nebo žádost, Šestka se musela dohodnout na společné odpovědi za zavřenými dveřmi. Pro Francii, která byla největším oponentem britského vstupu, to však bylo ideální.¹⁰⁹ Předběžná jednání probíhala v Bruselu a za hlavního britského vyjednače

---

¹⁰⁸ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. 1.* Brno: Masarykova univerzita, 2002. 56 s. ISBN 80-210-3016-X.

¹⁰⁹ BELOFF, Nora. *The general says no: Britain's exclusion from Europe.* Baltimore: Penguin books, 1963. 114 s. OCLC 59024313.

byl vybrán Edward Heath, který pronesl v Bruselu 16. října 1961 úvodní řeč, ve které zopakoval tytéž britské podmínky zmíněné již v Macmillanově parlamentním projevu.

Tyto samé podmínky byly obsaženy i v Bílé knize vydané v listopadu tohoto roku a vymezující britské záměry ohledně vstupu. Britská vláda v ní souhlasila s odstraněním vnitřních tarifů a zavedením společných cel, se společnou obchodní a zemědělskou politikou. Britské specifické problémy pak mohly být dle Macmillana řešeny připojením zvláštního protokolu. Tyto problémy se týkaly obchodu s Commonwealthem, společné zemědělské politiky a požadavku asociační dohody mezi rozšířeným Společenstvím a zbývajícími členy EFTA. Členské státy, které s rozšířením neměly dosud žádné zkušenosti, ještě nebyly zajedno v otázce do jaké míry vyjít vstříc britským požadavkům. Komise připustila potřebu jisté míry přizpůsobení, zvláštní protokoly by se prý však měly týkat jen ne příliš dlouhých přechodných období.¹¹⁰ Jednání o britském vstupu byla oficiálně zahájena 8. listopadu 1961.

Nejtěžším úkolem při nich bylo zajistit přechodné období pro Commonwealth. V roce 1961 do něj směřovalo 43% britského exportu, zatímco do společného trhu pouze 16,7 procenta a do šesti zemí EFTA jen 13,1 procenta. Po svém vstupu by přitom Británie musela zvýšit celní bariéry na dovoz z jeho členů, zatímco její noví partneři by mohli vyvážet své zboží do Británie bez cel. Hlavním Heathovým úkolem bylo zajistit, aby škoda způsobená partnerům z Commonwealthu byla alespoň zmírněna a aby ztráty zemí Commonwealthu byly nahrazeny srovnatelnými trhy uvnitř rozšířeného Společenství. Ale Šestka nechtěla dělat ústupky a považovala to za zkoušku britské odhodlanosti vzdát se své staré role ve světě a stát se platným členem ES. Jeden člen byl ale od začátku zcela proti britskému vstupu.¹¹¹

Dalším problémem byla společná zemědělská politika. Británie dovážela značnou část svých potravin ze zemí Commonwealthu za nízké světové ceny. Náklady britských zemědělců na výrobu potravin byly větší a rozdíl mezi těmito cenami dostávali od státu ve formě dotací. SZP však byla založena na preferenci zemědělských výrobků Společenství, jejichž ceny byly o poznání vyšší, přičemž jejich dovoz ze třetích zemí byl zatížen společnými cly kvůli ochraně před jejich nízkou cenou. Namísto dotací zemědělcům, konzervující stav zemědělství, zde byl kladen důraz na vytváření tlaku na restrukturalizaci a

---

¹¹⁰ SYCHRA, Zdeněk. *První rozšíření: Velká Británie, Dánsko, Irsko*. In: FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ (eds.). *Rozšiřování ES/EU*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 35 s. ISBN 80-210-3041-0.

¹¹¹ BOOKER, Christopher a Richard NORTH. *Skryté dějiny Evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 135-136 s. ISBN 80-7364-026-0.

zvýšení efektivity. Důležitým nástrojem a zdrojem financování této politiky se pak měla stát dovozní cla. Přijetí tohoto systému by pro Británii znamenalo podstatné zvýšení cen potravin a ohrožen by byl i osud britských zemědělců. Přesto však byla Británie ochotna tuto politiku přijmout. Heath však žádal dvanáct až patnáct let na přizpůsobení se tomuto systému, zatímco Šestka požadovala podstatné zkrácení. Británie byla v podezření, že jí vlastně nejde o adaptaci vůči Šestce, ale o velmi dlouhé období, během kterého by si nakonec vynutila trvalost tohoto stavu.¹¹²

6.4.2 Blížící se veto

Jednání se naplno rozběhla až na jaře 1962, protože Šestka chtěla nejprve dojednat vnitřní záležitosti týkající se politické spolupráce a společné zemědělské politiky. Britové při nich zpočátku nechtěli ustoupit a trvali na zvláštních vztazích s Commonwealthem a na úlevách v zemědělství. Mylně se domnívali, že se Šestka na zemědělské politice nedohodne před jejich vstupem a oni ji pak budou moci lépe ovlivnit.¹¹³ Základní podoba této politiky byla však dohodnuta již v průběhu ledna a Velká Británie tak byla postavena před hotovou věc.

Bylo rozhodnuto, že společná zemědělská politika bude financována z dovozních cel, což z Francie jakožto vývozce zemědělských produktů dělalo přispěvovatele nejmenšího, zatímco z Německa jako velkého dovozce potravin největšího. Británie by však díky tomu, že byla ještě větším dovozcem, platila po svém vstupu nejvíce ze všech členských zemí. Tato dohoda měla omezenou platnost po následující tři roky, kdy mělo být rozhodnuto, zda se tento způsob financování stane integrální součástí zakládajících smluv. Uvedené uspořádání, jehož autorem byla zejména Francie, mělo z de Gaullova pohledu dodatečně za účel odradit Británii od vstupu.¹¹⁴

Británie však dále pokračovala ve vyjednávání, přestože si Edward Heath stěžoval na to, že musí vyjednávat na jedoucím eskalátoru. V polovině roku pak došlo k určitému

---

¹¹² GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. I.* Brno: Masarykova univerzita, 2002. 85-86 s, ISBN 80-210-3016-X.

¹¹³ KOVÁŘ, Martin a Václav HOŘČIČKA. *Dějiny evropské integrace II.* Praha: Triton, 2005. 37-38 s. ISBN 80-7254-741-0.

¹¹⁴ MILWARD, Allan S. The Hague conference of 1969 and the United Kingdoms accession to the European Economic Community. *Journal of European integration history* [online]. 2003, vol. 9, no 2, s. 117-118. [cit. 2014-09-01]. ISSN 0947-9511. Dostupné z: <http://www.eu-historians.eu/uploads/Dateien/jeih-18-2003_2.pdf>.

posunu v jednáních. Británie souhlasila se společnými vnějšími cly na průmyslové výrobky ze zemí bílého Commonwealthu, u Asijských dominií přestala vyžadovat jejich přijetí do ES podle modelu pro zámořská území a akceptovala postupné odstraňování imperiálních preferencí, které měly být nahrazovány obchodními smlouvami s EHS. Africké a karibské země Commonwealthu získaly možnost připojit se k EHS jako bývalé kolonie Šestky. Britové však nadále požadovali volný dovoz hlavních surovin ze zemí Commonwealthu a zejména dovoz zemědělských produktů, pro které žádali garantovaná odbytiště v rámci Společenství.¹¹⁵

Jednání se dále vlekla a labouristé v čele s předsedou Hugo Gaitskellem se v říjnu 1962 odvrátili od podpory členství k jeho kritice. De Gaulle pak mohl argumentovat tím, že strana, která nejspíše zvítězí v příštích volbách, je proti britskému vstupu.¹¹⁶ 7 Října 1962 měl Gaitskell projev v Dolní sněmovně, ve kterém rozebíral důsledky členství pro Británii. Tvrdil, že kdyby se Spojené království připojilo k celní unii, její tarif by byl nahrazen společným tarifem, což by znamenalo konec preference Commonwealthu, přičemž obchod s jeho členy je vyšší než s kontinentem. Dále uvedl, že členství by znamenalo konec Britské suverenity.¹¹⁷

Vliv na osud vyjednávání měl dále de Gaullův zájem o jaderné zbraně. Francouzské jaderné technologie byly pozadu za britskými a americkými. Generál měl proto zájem na jejich zprostředkování, aby se urychlil vývoj francouzských jaderných zbraní a aby na ně Francie nemusela vynakládat vlastní prostředky. Francie byla ochotna Británii při vstupu do EHS leccos odpustit výměnou za přístup k britským jaderným technologiím se současnou podmínkou britského zprostředkování přístupu i k americkým technologiím. To však Američané odmítali a Britové následně nechtěli ohrozit výhodnou jadernou spolupráci s USA,¹¹⁸ ze které jí plynuly jak informace o vývoji v této oblasti, tak i nejmodernější technologie.

---

¹¹⁵ GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004. 187 s. ISBN 80-246-0111-7.

¹¹⁶ PINDER, John. *Evropské Společenství: Budování unie*. Praha: Nadace Jiřího z Poděbrad pro evropskou spolupráci, 1994. 54 s. ISBN 80-901281-2-2.

¹¹⁷ *Speech by Hugh Gaitskell (3 October 1962)* [online]. Britain and the Common Market, Texts of speeches made at the 1962 Labour Party Conference by the Rt. Hon Hugh Gaitskell M.P. and the Rt. Hon. George Brown M.P. together with the policy statement accepted by Conference. London: Labour Party, 1962. 40 p., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/obj/speech_by_hugh_gaitskell_3_october_1962-en-05f2996b-000b-4576-8b42-8069033a16f9.html>.

¹¹⁸ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. I*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 87 s, ISBN 80-210-3016-X.

Na setkání Macmillana s de Gaullem 2-3. června v Champs nedaleko Paříže následně de Gaulle tvrdil, že by raději viděl Šestku bez Británie, protože její vstup by zcela změnil charakter Společenství. Také pravil, že Británie je příliš těsně napojena na Spojené státy.¹¹⁹ Další setkání proběhlo v prosinci v Rambouillet, kde de Gaulle vyjádřil pochybnosti o schopnosti Británie přizpůsobit se v nezbytných oblastech EHS. Znovu zde přišla na přetřes možnost vybudování nezávislých evropských jaderných sil, britský premiér ale odmítl jakoukoliv britskou účast.¹²⁰

Macmillan se naopak krátce nato vydal do bahamského hlavního města Nassau, kde přijal americkou nabídku na odkoupení raket Polaris, které Británie potřebovala jako nosiče pro své atomové bomby. Americkou podmínkou ale bylo, že se tyto rakety mají stát součástí společných sil Severoatlantické aliance. Stejná nabídka byla učiněna i de Gaullovy, ale pro něj to byl prostředek, který by americkému prezidentovi umožnil kontrolovat britské a francouzské jaderné zbraně. De Gaulle byl rovněž pobouřen britským přístupem, kdy Macmillan přijal americké podmínky bez předchozí konzultace, čímž dal přednost Spojeným státům před Evropou. Británie by se tak v případě svého vstupu stala prostředníkem amerického vlivu.¹²¹

Dosavadní průběh jednání dal francouzskému prezidentovi jasný signál, že se Britové nadále nehodlají vzdát svých vztahů se Spojenými státy a svého preferenčního obchodu. Macmillan se ještě francouzský postoj snažil ovlivnit jednáními se zbylými členskými zeměmi, přičemž spoléhal nejvíce na Německo, které však bylo tehdy silně protibritsky naladěno. Adenauer celkově nedůvěřoval britské politice, kterou hodnotil jako příliš ústupčivou v otázce Berlína. Naopak se velmi sblížil s Francií, jejíž přístup byl v tomto směru mnohem nesmiřitelnější.¹²² Vzájemná nevraživost obou zemí z počátku desetiletí se tak stala minulostí.

Vrcholem tohoto sblížování bylo uzavření tzv. Elysejské smlouvy o těsné spolupráci obou zemí ve všech oblastech podepsané de Gaullem a Adenauerem v lednu 1963. Na následných vzájemných setkáních v červenci v Paříži pak Adenauer souhlasil s de Gaullovými obavami ohledně britského členství. Souhlasil s ním i na setkání v září, kde se

---

¹¹⁹ BOOKER, Christopher a Richard NORTH, Richard. *Skryté dějiny Evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 142-143 s. ISBN 80-7364-026-0.

¹²⁰ SYCHRA, Zdeněk. *První rozšíření: Velká Británie, Dánsko, Irsko*. In: FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ (eds.). *Rozšířování ES/EU*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 37 s. ISBN 80-210-3041-0.

¹²¹ GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004. 193 s. ISBN 80-246-0111-7.

¹²² GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. I*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 88 s. ISBN 80-210-3016-X.

shodli na nevhodnosti britského vstupu. V tom podle Bookera a Northa spočíval skutečný de Gaullov cíl skrývající se za francouzsko-německým sblížením. Když měl de Gaulle krytý bok, mohl nasadit proti Británii tvrdší linii.¹²³

6.5 První veto

6.5.1 De Gaullova tisková konference

Na podzim 1962 Britové začali ze svých pozic ustupovat a to všem zúčastněným stranám dávalo důvod věřit, že podpis smlouvy o přistoupení je jen otázkou času.¹²⁴ Toto očekávání bylo ale jednostranně zmařeno francouzským prezidentem, který byl rozhodnut nedopustit, aby britská žádost prošla. Šestka byla mezitím překvapena, jak velké ústupky byl Heath ochoten udělat, zejména v otázce dovozu zboží z Commonwealthu, považované do té doby za nezpochybnitelné. Bylo to však k ničemu, protože francouzští zástupci začali klást nepřijatelné požadavky v oblasti financování společné zemědělské politiky, na které Británie nemohla přistoupit, čímž jasně ukázali úmysl zabránit britskému vstupu.¹²⁵

Pro ukončení rozhovorů generálovi posloužil samotný systém vyjednávání, kdy rozšíření muselo být schváleno jednohlasně všemi členskými zeměmi. Bez vědomí ostatních členů a s tichým souhlasem Konrada Adenauera tak dne 14. ledna 1963 v Elysejském paláci na své tiskové konferenci, kde definoval francouzskou pozici k britskému členství, ohlásil de Gaulle veto britské žádosti. Mluvil o velkých vzájemných podobnostech zemí sdružených ve společném trhu a naopak kritizoval britské odlišnosti, které podle něj zapříčiňovaly, že do jejich řad nepatří:

„Anglie je v podstatě ostrovní země. Je to námořní stát. Prostřednictvím svého obchodu, svých trhů a svých zásobovacích kanálů je napojena na ty nejvzdálenější země. Zabývá se především průmyslem a obchodem, a zemědělství v ní hraje okrajovou roli. Ve

---

¹²³ BOOKER, Christopher a Richard NORTH. *Skryté dějiny Evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 143-144 s. ISBN 80-7364-026-0.

¹²⁴ KOVÁŘ, Martin a Václav HOŘČIČKA. *Dějiny evropské integrace II*. Praha: Triton, 2005. 38 s. ISBN 80-7254-741-0.

¹²⁵ BOOKER, Christopher a Richard NORTH. *Skryté dějiny Evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 143-144 s. ISBN 80-7364-026-0.

všem co dělá, jsou patrné její velmi výrazné zvyky a tradice. Stručně řečeno, Anglie se svou povahou, strukturou, ba dokonce i polohou hluboce liší od zemí kontinentální Evropy.“¹²⁶

Dále zdůraznil, že způsob, jakým Britové získávají potraviny je neslučitelný se systémem, který pro sebe dohodly členové společného trhu a vyjádřil pochyby o tom, že jsou Britové vůbec schopni přijmout společné tarify, vzdát se preferencí ve vztahu k Commonwealthu, přestat požadovat výjimky pro své zemědělství a dohodu se zeměmi EFTA, které s ní chtějí vstoupit do Společného trhu. Vstup Velké Británie a všech těchto států by, jak následně prohlásil, narušil soudržnost Společenství, které by se přeměnilo do atlantického společenství pod americkou vládou, kde by se zcela rozplynulo. Doporučoval spíše uzavření dohody o přidružení.¹²⁷

De Gaulle tak na první pokus nevpustil Británii do ES. Britský vstup by podle něj zaprvé ohrozil francouzské vůdčí postavení ve společenstvích: „*Dokud existovala Šestka, mohla Francie říci „ne“ i proti vůli Německa; mohla zablokovat plány, s nimiž nesouhlasila, díky síle své pozice. Jakmile by vstoupila Británie a ostatní země, situace by se rázem změnila.*“¹²⁸ Chtěl se také zbavit závislosti na Spojených státech, ale právě britské členství by znamenalo silnější orientaci na tuto zemi. Generála v tom utvrdila Nassauská dohoda, která britskou závislost na Američanech ještě prohlubovala. Podle Wolframa byla britská žádost kvůli jejím přetrvávajícím vztahům se Spojenými státy už předem odsouzena k neúspěchu.¹²⁹

Naproti tomu Andrew Moravcsik má za to, že tím zásadním důvodem byla de Gaullova obava o podobu společné zemědělské politiky. Dokud nebyla finančně, právně a politicky zabezpečena, Británie musela zůstat stranou. Kdyby byla přijata dříve, tak by spolu s Německem a možná Nizozemskem blokovaly vývoj společné zemědělské politiky.¹³⁰

---

¹²⁶ BOOKER, Christopher a Richard NORTH. *Skryté dějiny Evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 149 s. ISBN 80-7364-026-0.

¹²⁷ *Press conference given by General de Gaulle (14 January 1963)* [online]. Western European Union Assembly-General Affairs Committee: A retrospective view of the political year in Europe 1963. March 1964. Paris: Western European Union Assembly-General Affairs Committee., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/obj/press_conference_held_by_general_de_gaulle_14_january_1963-en-5b5d0d35-4266-49bc-b770-b24826858e1f.html>.

¹²⁸ BOOKER, Christopher a Richard NORTH. *Skryté dějiny Evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 148 s. ISBN 80-7364-026-0.

¹²⁹ KAISER, Wolfram. The bomb and Europe. *Journal of European integration history* [online]. 1995, vol. 1, no. 1, s. 85. [cit. 2014-09-01]. ISSN 0947-9511. Dostupné z: <http://www.eu-historians.eu/uploads/Dateien/jeih-1-1995_1.pdf>.

¹³⁰ MORAVCSIK, Andrew. De Gaulle Between Grain and Grandeur: The Political Economy of French EC Policy, 1958-1970 (part I). *Journal of Cold War Studies* [online]. Spring 2000, vol. 2, no. 2, s. 19. [cit. 2014-09-01]. ISSN 1520-3972. Dostupné z: <<http://www.princeton.edu/~amoraves/library/grandeur1.pdf>>.

Vladimír Goněc dále podotýká, že Britové během vyjednávání budili dojem nepochopení hlavního smyslu a trendu západoevropské integrace za předchozích deset let, ani v ekonomickém, ani politickém směru. Britové svým chováním dokazovali, že na evropské záležitosti nadále nahlízejí skrze velmocenskou politiku a byli kritizováni za zdržovací taktiku v jednáních, přičemž už se nenacházeli v postavení, kdy by si mohli klást nějaké podmínky.¹³¹

6.5.2 Reakce na veto

Veto francouzského prezidenta bylo překvapením pro všechny účastníky vyjednávání včetně Komise. Zbýlá pětice členských zemí, které si přáli rozšíření, byla rozezlena, že byla postavena před hotovou věc, a zaskočena způsobem, jakým bylo veto oznámeno. Tři dny po tiskové konferenci byla vyjednávání zastavena, protože jejich pokračování už za této situace nemělo smysl. Francouzští partneři se ještě snažili o jejich znovu rozběhnutí, ale na poslední bruselské schůzce 29. ledna Couve de Murville zopakoval de Gaullova slova: „...*Británie není v současnosti s to přijmout disciplínu Římské smlouvy, především společnou zemědělskou politiku*...“.¹³² Vyjednávání poté definitivně skončila. Ostatních pět členů spolu s Komisí vydalo prohlášení, že britské přistoupení k Římské smlouvě zůstává jejich cílem. Věděli však, že dokud zůstane de Gaulle proti, vyhlídky na rozšíření jsou nízké.¹³³

Británie byla francouzským vetem zaskočena a nabídku na přidružení pohrdavě odmítla, protože by jí neumožňovalo politicky ovlivňovat vývoj Společenství. Harold Macmillan nesl tento neúspěch hůře než britská veřejnost, o čemž ostatně vypovídají jeho rezignovaná slova: „*Všechny naše politiky doma i v zahraničí jsou v troskách*“.¹³⁴ Jeho vláda krátce na to i zásluhou neúspěšné žádosti začala rychle ztrácet na oblibě, což vedlo až k jejímu odstoupení. Britové ale přesto v členství viděly cestu jak obnovit britské postavení a nehodlali se k Evropě otočit zády, jak lze odvodit i ze slov Edwarda Heatha: „...*Budeme*

---

¹³¹ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. I.* Brno: Masarykova univerzita, 2002. 89-90 s, ISBN 80-210-3016-X.

¹³² BELOFF, Nora. *The general says no: Britain's exclusion from Europe.* Baltimore: Penguin books, 1963. 14 s. OCLC 59024313.

¹³³ HOLLOWELL, Jonathan. *From Commonwealth to European Integration.* In: HOLLOWELL, Jonathan, ed. *Britain Since 1945.* Malden: Blackwell, 2003. 74 s. ISBN 0-631-20967-0.

¹³⁴ JINKS, James. *Past Prime Ministers* [online]. 27 June 2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <<http://www.gov.uk/government/history/past-prime-ministers/harold-macmillan>>.

*pokračovat ve spolupráci s našimi přáteli v Evropě na skutečné jednotě a síle tohoto kontinentu.*¹³⁵

Byť bylo veto uplatněno jen proti britské žádosti, ostatní žadatelé nechtěli pokračovat bez Británie a své přihlášky stáhli. Nejhůře ukončení vyjednávání neslo Dánsko, které ještě nebylo připraveno přijít o britský trh. S úlevou ho naopak přijali Norové, kde sílil odpor proti členství. Žadatelé o přidružené členství své žádosti vyjma Rakouska taktéž stáhly. Jednání s touto zemí pokračovala až do konce šedesátých let, kdy skončila kvůli nesouhlasu Sovětského svazu a sporu s Itálií o autonomii německy mluvícího obyvatelstva jižního Tyrolska.¹³⁶

Veto mělo také vliv na vztahy uvnitř Evropských společenství, které se od té doby vlivem velmocenské politiky francouzského prezidenta začaly stále více zhoršovat. De Gaullovo samovolné veto je tak možno považovat za začátek vnitřní krize, ve které stála Francie proti ostatním pěti členům. Krátce po ukončení rozhovorů došlo také k odstoupení Konrada Adenauera, na kterého se snesla vlna kritiky po jeho podpisu Elysejské smlouvy bez předchozího souhlasu německého parlamentu. Jeho nástupce v kancléřském úřadu, Ludwig Erhard, už pak nebyl v takové míře ochoten následovat francouzskou politickou linii.

---

¹³⁵ *Edward Heath – European citizen* [online]. 2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.nationalarchives.gov.uk/pathways/citizenship/brave_new_world/heath.htm>.

¹³⁶ KOVÁŘ, Martin a Václav HOŘČICKA. *Dějiny evropské integrace II*. Praha: Triton, 2005. 40 s. ISBN 80-7254-741-0.

7 DRUHÝ POKUS O ROZŠÍŘENÍ

Druhý pokus o rozšíření se svým průběhem shodoval s prvním. Británie svou žádost o členství v ES po prvním neúspěchu zopakovala v roce 1967, jen aby byla na jeho konci znovu vetována francouzským prezidentem.

7.1 Druhá britská žádost

7.1.1 Rozhodnutí vlády

Debaty o rozšíření znovu vyvstaly po britských parlamentních volbách konaných v roce 1964. Labouristé, kteří při první žádosti vystupovali proti britskému členství, o které usilovali konzervativci, v nich zvítězili a novým předsedou vlády se stal Harold Wilson, který po smrti Huga Gaitskella v lednu 1963 nastoupil na jeho místo předsedy labouristické strany. Wilson chtěl udržet britskou světovou roli a pokračovat v politice posilování blízkých vztahů se Spojenými státy americkými a Commonwealthem. Ve svém volebním prohlášení tvrdil, že *„Ačkoli budeme usilovat o dosažení blízkých vztahů s našimi evropskými sousedy, labouristická strana je přesvědčena, že hlavní odpovědností britské vlády je stále Commonwealth“*.¹³⁷

Navzdory všeobecnému očekávání a jejich nedůvěře k západoevropské integraci byli ale labouristé brzy po svém volebním vítězství nuceni přehodnotit svou dosavadní politiku a znovu se aktivně zabývat otázkou vstupu do Evropských společenství. Vedla je k tomu především domácí ekonomická situace, která se v důsledku setrvávání mimo společný evropský trh stále více zhoršovala. Obchod se Šestkou nadále rostl a roku 1966 představoval už 19,2% britského exportu, zatímco export do EFTA představoval 14,9% a do Spojených států 11,8%.¹³⁸ Vztahy s Commonwealthem nadále oslabovaly a snižoval se i obchod s jeho členy. EFTA však po zablokování první britské žádosti prožila jakousi renesanci. V Lisabonu roku 1963 se Sedmička rozhodla urychlit odbourávání celních bariér, v roce 1965 se přidružilo Irsko a roku 1966 vznikla oblast volného obchodu s průmyslovým

---

¹³⁷ 1964 Labour Party Election Manifesto [online]. ©2001 [cit. 2014-09-01]. A New Role for Britain. Text v angličtině. Dostupné z: <<http://www.labour-party.org.uk/manifestos/1964/1964-labour-manifesto.shtml>>.

¹³⁸ CHILDS, David. *Britain Since 1945: A Political History*. 6th ed. London: Routledge, 2006. 140 s. ISBN 0-415-39326-4.

zbožím. Členové se však nedokázali dohodnout na zavedení společných vnějších cel a ani dořešit otázku vztahu k EHS.¹³⁹ Pro Británii tato organizace ztrácela po obchodní stránce stále více na významu, což sama ukázala v roce 1964, kdy nezávisle na svých partnerech uložila patnácti procentní přírážku na dovoz z těchto zemí, které tak uvnitř britského trhu neměly už žádné výhody a byly na tom v tomto ohledu často hůře než Spojené státy.¹⁴⁰

Slábnoucí postavení britského obchodu a snižující se konkurenceschopnost britských výrobků vůči výrobkům ze společného trhu, do kterého směřovalo jejich stále větší množství, se projevilo v prohloubení negativní platební bilance, která vyvolala hlubokou krizi libry. Ruku v ruce s britskou ekonomickou slabostí zároveň klesal i politický vliv této země ve světě, stejně jako upadala i její vojenská moc.¹⁴¹ Naproti tomu ekonomiky šesti západoevropských kontinentálních zemí pokračovaly ve svém rychlém růstu a ve svém vzájemném sblížení. Společenství se navíc ve svém vývoji posunulo od první žádosti zase o něco dopředu,¹⁴² zefektivnil se jeho vnitřní chod a množství pravidel, která by případný nově vstupující člen byl nucen přijmout, se od dob podpisu zakládajících smluv značně navýšilo. To byla pro čtyři kandidátské země motivace navíc pro to stát se členy co nejdříve, protože další odklad by jejich pozici už jenom zhoršoval.

Členství ve Společném trhu už tak pro britské představitele nebylo jen možností, ale přímo nutností. Navíc Evropská společenství se nyní nacházela ve stavu hluboké krize,¹⁴³ kterou způsobila de Gaullova velmocenská politika. Jejím vyústěním bylo přijetí tzv. Lucemburského kompromisu, který pro následující léta oslaboval nadnárodní charakter ES.

---

¹³⁹ KOVÁŘ, Martin a Václav HOŘČIČKA. *Dějiny evropské integrace II*. Praha: Triton, 2005. 40-41 s. ISBN 80-7254-741-0.

¹⁴⁰ URWIN, Derek W. *The Community of Europe: A History of European Integration since 1945*. 2nd ed. London: Longman, 1991. 117 s. ISBN 0-582-23199-X.

¹⁴¹ Británie už neměla dostatečný politický ani ekonomický vliv, aby dokázala účinně reagovat na problémy v Impériu. Např. v roce 1965 vyhlásila bělošská menšina v Rhodesii bez ohledu na britský názor nezávislost. Následné britské hospodářské sankce pak zcela postrádaly účinek.

¹⁴² V roce 1955 byla podepsána dohoda o sloučení všech tří do té doby samostatně fungujících společenství (ESUO, ESAE, EHS) a jejich orgánů v jeden celek, což vedlo ke zlepšení fungování Evropských společenství. V platnost vstoupila v roce 1977.

¹⁴³ V roce 1966 se mělo přejít do třetí fáze budování společného trhu, v níž se měla činit rozhodnutí ne už jednomyslným, ale většinovým hlasováním. De Gaulle ale odmítal připustit eventualitu francouzského přehlasování, obzvláště pokud by šlo o společnou zemědělskou politiku. Právě dokončení této politiky stanovením vlastních zdrojů pro její financování mělo být v rámci tzv. balíkového jednání vykoupeno posílením pravomocí nadnárodních institucí, což prezident de Gaulle odmítal. K rozuzlení došlo v polovině roku 1965, kdy Francie na protest stáhla svého zástupce ze zasedání Rady, čímž zahájila tzv. politiku prázdných křesel. To vedlo k tomu, že jakékoliv aktivity Společenství byly po celou dobu trvání této situace zablokovány, protože bez francouzské účasti nebylo možno činit jakákoliv rozhodnutí. Pod tímto tlakem bylo Společenství počátkem roku 1966 donuceno v Lucemburku k uzavření kompromisní dohody, kterou bylo stanoveno, že hlasovat se bude v pro tu kterou zemi důležitých otázkách nadále jednomyslně a výměnou za to francouzští zástupci přestali blokovat jednání. Cenou za to ale bylo oslabení nadnárodního rozhodování uvnitř ES a odklad dokončení SZP.

Britská obava ze ztráty suverenity tak už nebyla na místě. Británie chtěla svým členstvím rovněž zmenšit svou závislost na Spojených státech ve vojenské oblasti (smlouva z Nassau) a v oblasti monetární (americká podpora slabé libry) a znovu najít své místo ve světě tím, že by zaujala vedoucí postavení ve Společenství.¹⁴⁴ V tomto smyslu se vyjádřil i britský ministr hospodářství George Brown, který tvrdil, že Británie: „byla vyvolena, aby Evropu vedla nejen díky své politické stabilitě, které se Francie nemohla dovolávat, ale i díky tradiční a osvědčené politické demokracii, jež chyběla pro změnu Spolkové republice.“¹⁴⁵ Druhá britská žádost tak opětovně nevycházela z proevropského smýšlení, ale ze snahy o udržení si svého politického vlivu a zlepšení své neradostné ekonomické situace.

7.1.2 Wilsonův parlamentní projev

Britská aktivita ohledně druhé přihlášky se zintenzivnila s příchodem roku 1967, kdy Wilson začal zjišťovat postoj členských zemí ohledně britského záměru. Přestože vzhledem k dosaženým úspěchům společného trhu už britské členství nebudilo tolik pozitivních emocí, jejich reakce vyzněly příznivě. Pro byli i evropští federalisté, kteří navzdory obavám z britského protiintegračního postoje v britském členství spatřovali protiváhu proti de Gaullovi politice, a taktéž akční výbor Jeana Monneta, který svůj postoj podepřel 15. června vydáním rezoluce ve prospěch zahájení a rychlého ukončení vyjednávání.¹⁴⁶ Přes svůj souhlas ale stávající členové v čele s Německem odmítali tlačit v tomto směru na Francii, která znovu jako jediná nesla britskou žádost s neskryvanou nelibostí. Přesto ale 30. dubna 1967 Wilson oznámil britskému parlamentu rozhodnutí vlády napodruhé požádat o členství v ES.

Zde pronesl projev, ve kterém identifikoval problémy, které je třeba vyřešit kvůli ochraně zájmů Británie a Commonwealthu, přičemž malé problémy měly být řešeny až po vstupu. Byla to zaprvé společná zemědělská politika, jejíž přijetí bylo spojeno s dalekosáhlými změnami ve struktuře britského zemědělství, zadruhé pravidla financování společného rozpočtu, jejichž přijetí by znamenalo příliš vysoký britský podíl a další náklad

---

¹⁴⁴ GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004. 207 s. ISBN 80-246-0111-7.

¹⁴⁵ LUŇÁK, Petr. *Západ: Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libry, 1997. 239 s. ISBN 80-85983-29-X.

¹⁴⁶ GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004. 208 s. ISBN 80-246-0111-7.

pro platební bilanci, a zatřetí zájmy zemí Commonwealthu, které zahrnovaly především produkci z Nového Zélandu a Karibiku.¹⁴⁷

Wilson souhlasil s přijetím zakládajících smluv, avšak při akceptování výše uvedených problémů, které se měly stát předmětem přístupových vyjednávání, a ze kterých nehodlal ustoupit. Tentokrát nebyly zmíněny ohledy na ostatní členy EFTA a nebylo požadováno ani množství úprav ohledně obchodu se zeměmi Commonwealthu. To představovalo podstatný rozdíl od předchozí žádosti a značilo to odhodlání Británie jednání zbytečně nekomplikovat a vstoupit co nejdříve, aby se mohla plně zapojit do jeho běhu a začít profitovat ze členství.

Další odlišností byla vyšší podpora britského veřejného mínění. V roce 1966 činila tato podpora dokonce 66%, byť měla sestupnou tendenci, protože v červenci 1967 to bylo již jen 51% ve prospěch britského členství.¹⁴⁸ To současnému předsedovi usnadňovalo obhajobu vládního rozhodnutí. Wilson poukazoval jak na výhody a dlouhodobý přínos členství ve Společenství pro britský průmysl, tak na potenciál této organizace pro technologický rozvoj. Vyjádřil také nezbytnost plně se účastnit především politického vývoje ES, od kterého nechtěl zůstat stranou. Na závěr vyslovil záměr usilovat o členství se větší silou a odhodlaností.¹⁴⁹

7.1.3 Podání žádostí

Britský parlament rozhodnutí vlády většinou hlasů schválil o dva dny později. Britští politikové se nadále velmi obávali ztráty národní suverenity, ale vlivem britských

---

¹⁴⁷ *Statement by Harold Wilson on the United Kingdom's applications for membership to the EC (London, 2 May 1967)* [online]. Parliamentary Debates. House of Commons. Official Report. First session of the Forty-Fourth Parliament of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. Fifteenth year of the reign of her Majesty Queen Elizabeth II. Dir. of publ. Hansard. 1966-1967, No 746; fifth series. London: Her Majesty's Stationery Office., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z:

<http://www.cvce.eu/obj/statement_by_harold_wilson_on_the_united_kingdom_s_application_for_membership_to_the_ec_london_2_may_1967-en-680afb40-143e-484b-b430-881db671d1ec.html>.

¹⁴⁸ DEIGHTON, Anne. *The Labour Party, Public Opinion and the „Second Try“ in 1967*. In: DADDOW, Oliver J, ed. *Harold Wilson and European Integration: Britain's Second Application to join the EEC*. London: Frank Cass, 2003. 51 s. 0-7146-8207-1.

¹⁴⁹ *Statement by Harold Wilson on the United Kingdom's applications for membership to the EC (London, 2 May 1967)* [online]. Parliamentary Debates. House of Commons. Official Report. First session of the Forty-Fourth Parliament of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. Fifteenth year of the reign of her Majesty Queen Elizabeth II. Dir. of publ. Hansard. 1966-1967, No 746; fifth series. London: Her Majesty's Stationery Office., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z:

<http://www.cvce.eu/obj/statement_by_harold_wilson_on_the_united_kingdom_s_application_for_membership_to_the_ec_london_2_may_1967-en-680afb40-143e-484b-b430-881db671d1ec.html>.

ekonomických obtíží nakonec uznali nutnost členství. O tom vypovídalo i to, že ve prospěch vstupu do Evropských společenství hlasovaly všechny tři politické strany. Vyjádřeno číselně, pro britský vstup bylo 488 poslanců, proti jen 62. Z toho proti hlasovalo 26 konzervativců a 36 labouristů. 50 poslanců se hlasování zdrželo.¹⁵⁰ S touto většinou podporou podala vláda 10. května 1967 oficiální žádost o vstup do Evropských společenství, následovaná žádostmi Dánska, Irska a Norska, kterým opět nezbylo, než následovat britského příkladu.

Vůle Irska stát se členem ES zůstala od dob první žádosti stejná a svou žádost podalo ve stejný den jako Británie. Pomalu se mu také dařilo přeorientovat svůj dosud jednostranně orientovaný zahraniční obchod směrem od Velké Británie. Díky svému již výše zmíněnému napojení na Evropské sdružení volného obchodu prostřednictvím vytvoření britsko-irského sdružení volného obchodu roku 1965 se vyvázalo ze všech zastaralých mechanismů preferenčních vztahů britsko-irského obchodu, v němž ke všemu bylo za „mladšího bratra“. Evropským společenstvím tím ukazovalo svou již plnou konkurenceschopnost vůči Británii.¹⁵¹

Dánská žádost přišla jeden den po žádosti britské, 11. května. Dánské zájmy se v tomto období rozešly s britskými. Dánské zemědělství se dostalo do potíží a dánští zemědělci proto chtěli prodávat své výrobky za vyšší odbytové ceny v EHS a celkově se jim zamlouval systém společné zemědělské politiky. Pozadu nezůstaly ani dánští průmysloví exportéři, kteří se těžko smířovali se zvýšením britských cel o 15%. V Dánsku se prosazoval i názor o samostatném vstupu do ES bez Británie, což bylo považováno nejen za možné, ale přímo za výhodné.¹⁵²

Norsko však na rozdíl od Dánska považovalo nadále jakýkoli samostatný vstup do Společenství za bezpředmětný. Zároveň ale bedlivě pozorovalo britský postup a tentokrát podalo svou žádost brzy po Británii, už 24. července. Zároveň si ale bylo jisto neúspěchem druhé britské přihlášky. Lze říci, že Norsko to s druhou přihláškou do EHS vůbec nemyslelo vážně a že se chtělo jen pojistit proti náhodě.¹⁵³ Jako Irsko, Dánsko a Norsko se zachovali i

---

¹⁵⁰ LYNCH, Philip. *The Conservatives and the Wilson Application*. In: DADDOW, Oliver, ed. *Harold Wilson and European Integration: Britain's Second Application to join the EEC*. London: Frank Cass, 2003. 68 s. ISBN 0-7146-8207-1.

¹⁵¹ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. 2*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 72-73 s. ISBN 80-210-3016-X.

¹⁵² Tamtéž, 23-24 s.

¹⁵³ Tamtéž, 56-57 s.

ostatní členové Evropského sdružení volného obchodu, kteří znovu potvrdili zájem o přidružené členství.

7.1.4 De Gaullův postoj

Výsledek druhé britské žádosti byl stejně jako prvně v rukou francouzského prezidenta. De Gaulle ale na svém názoru na britské členství od svého prvního veta nic nezměnil. Jasně to dal najevo už po pěti dnech od předložení britské žádosti na své tiskové konferenci, kde ji sice ještě nevetoval, vyjádřil však pochyby o vůli Británie stát se plnohodnotným a platným členem. S jejími prohlubujícími se ekonomickými obtížemi se navíc z jeho pohledu britské členství jevílo o to méně žádoucí.¹⁵⁴ Wilson se názor francouzského prezidenta snažil neúspěšně změnit s pomocí zbylých pěti členů i osobními schůzkami, při kterých upozorňoval na výhody plynoucí z britského členství. Poukazoval na americkou technologickou převahu a podporoval žádost argumentováním o co možná nejširší Západoevropské spolupráci v technologickém rozvoji, v níž by prý Británie byla platným partnerem.¹⁵⁵

De Gaulle byl ale neoblomný. Tvrdil, že vzájemná technologická spolupráce může probíhat i mimo Společenství, zapochyboval o perspektivách libry a zvláště její stabilitě a opakoval výhrady ohledně přetrvávajících nadstandartních britských vztahů se Spojenými státy. Wilson se znovu pokusil ovlivnit de Gaulla na společném jednání 19. června 1967 v Paříži. Znovu argumentoval přínosem britských technologií a dále tím, že by britské členství mohlo být protiváhou vůči sílicímu Německu. De Gaulle ale znovu přednesl problém pokračování britsko-amerických zvláštních vztahů.¹⁵⁶ Na de Gaullovu otázku, zda je Británie ochotna provádět politiku nezávislou na Spojených státech a přijmout společnou zemědělskou politiku, Wilson ohledně druhého bodu odpověděl sice kladně, v otázce USA však zaujal opatrnější postoj. Jako jeho předchůdce před pěti lety se i Wilson spoléhal v tlaku

---

¹⁵⁴ HALSALL, Paul. *French Statement, May 16, 1967* [online]. Remarks, made by President Charles de Gaulle at his fifteenth press conference on May 16, 1967, were made available through the courtesy of the French Press and Information Service, New York., ©Paul Halsall, July 1998 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <<http://www.fordham.edu/halsall/mod/1967-degaulle-non-uk.html>>.

¹⁵⁵ URWIN, Derek W. *The Community of Europe: A History of European Integration since 1945*. 2nd ed. London: Longman, 1995. 128 s. ISBN 0-582-23199-X.

¹⁵⁶ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. 1*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 96-98 s. ISBN 80-210-3016-X.

na Francii ještě na Erhardovo Německo. To však i přes vyjádřenou podporu od německého ministra zahraničí Willyho Brandta, která Wilsonovi alespoň pomohla překonat odpor labouristických euroskeptiků, k jeho zklamání nechtělo riskovat otevřený spor s Francií.¹⁵⁷

7.1.5 Vyjádření Komise

Kladný postoj zaujala Komise, která se přestala rozšíření obávat, protože na pozadí sporů mezi Francií a ostatními členy Společenství a dokončování společné zemědělské politiky a celní unie potřebovala nové výzvy k dalšímu rozvoji. Navíc značně pokročil vývoj Společenství a britský Commonwealth už nepředstavoval takové nebezpečí pro společné politiky.¹⁵⁸ Svůj názor ohledně všech žádostí vyjádřila 29. září. Připomněla nutnost přijetí ustanovení zakládajících smluv a rozhodnutí přijatých zakládajícími členy před rozšířením a v případě britské žádosti uvedla, že Británie bude muset obnovit svou ekonomickou rovnováhu včetně její platební bilance a přizpůsobit libru měnové situaci ve Společenství. Na závěr Komise přesto doporučila zahájit vyjednávání se všemi čtyřmi žadateli.¹⁵⁹

7.2 Druhé veto

7.2.1 De Gaullova tisková konference

Hlavní slovo ale znovu měly členské země a ne Komise, jejíž vyjádření nebylo směrodatné. S jejím postojem souhlasily všechny členské země kromě Francie, která požadovala nejprve dohodu všech členů na podmínkách vstupu, aby noví členové neohrozili pravidla dosud ještě neimplementovaná a tykající se francouzských národních zájmů, jako

---

¹⁵⁷ KOVÁŘ, Martin a Václav HOŘČIČKA. *Dějiny evropské integrace II*. Praha: Triton, 2005. 42-43 s. ISBN 80-7254-741-0.

¹⁵⁸ LUDLOW, Piers N. A welcome change: The European Commission and the challenge of enlargement 1958-1973. *Journal of European integration history* [online]. 2005, vol. 11, no 2, s. 33-34. [cit. 2014-09-01]. ISSN 0947-9511. Dostupné z: <http://www.eu-historians.eu/uploads/Dateien/jeih-22-2005_2.pdf>.

¹⁵⁹ *Opinion on the Applications for Membership received from the United Kingdom, Ireland, Denmark and Norway for Submission to the Council: the Commission's Conclusions (29. September 1967)* [online]. Bulletin of the European Economic Community. November 1967, n° 11. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/obj/conclusions_of_the_commission_s_opinion_on_the_applications_for_accession_received_from_the_united_kingdom_ireland_denmark_and_norway_29_september_1967-en-afee740d-57fa-4d57-8185-9de947deb53d.html>.

byla společná zemědělská politika. Požadovala také předchozí ozdravení britské ekonomiky. Přestože britská vláda uvedla do chodu řadu opatření na zlepšení domácí ekonomické situace, což vyvrcholilo devalvací libry v listopadu 1967,¹⁶⁰ před reálným začátkem přístupových vyjednávání se žadateli pronesl 27. listopadu 1967 de Gaulle na další tiskové konferenci své druhé veto.

K záležitosti britské žádosti se zde de Gaulle dostal po vznesené otázce, zda má britská žádost po devalvací libry větší šanci na úspěch než v době jeho květnové tiskové konference, na což de Gaulle ve výsledku odpověděl negativně. Ve své řeči nejprve zopakoval tytéž výhrady jako při vetu roku 1963, které se týkaly hlavně silných britských mimoevropských vztahů a četných odlišností od kontinentálních zemí. Dále zapochyboval o britském dostatečném proevropském smýšlení, schopnosti přijmout povinnosti vyplývající ze zakládajících smluv a vyjádřil obavy ze ztráty soudržnosti a jednoty ES po jejich rozšíření na devět členů.¹⁶¹

Své počínání ale obhajoval předně ekonomickými důvody. Tvrdil, že společný trh je neslučitelný se současným stavem britské ekonomiky, o čem prý svědčí její vleklý deficit platební bilance, a rovněž se stavem libry, což dokazuje její devalvace. Británie, která dovážela levné potraviny, by prý také neustála následovné zvýšení jejich cen. Přijetí Británie v jejím současném ekonomickém stavu by podle de Gaulla zničilo Společenství a nejspíše by to vyústilo ve vytvoření atlantické oblasti volného obchodu. Británie prý musí podstoupit nezbytné hluboké ekonomické a politické změny, aby se mohla stát plným členem. Na závěr vyjádřil přání, aby se tak stalo, a aby jí to usnadnil, nabídl jí opět dohodu o přidružení.¹⁶²

Kovář a Hořčíčka pak poukazují na strategické důvody de Gaullova veta, které se zakládaly na obavách, že by britský vstup mohl Evropská společenství těsněji připoutat ke spojeným státům a na pochybnostech ohledně britské ochoty podílet se na společné zemědělské politice.¹⁶³ Členské vlády Společenství vyjma Francie nadále projevovaly svůj souhlas s britskou žádostí a stále doufaly v zahájení vyjednávání, ale na setkání Rady 18. a

---

¹⁶⁰ Od konce druhé světové války se jednalo v pořadí již o druhou britskou devalvací libry, uplatněnou poprvé v roce 1949.

¹⁶¹ *Press conference given by General de Gaulle at the Elysée (27 listopad 1967)* [online]. Western European Union Assembly-General Affairs Committee: A retrospective view of the political year in Europe 1967. March 1968. Paris: Western European Union Assembly-General Affairs Committee., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z:

<http://www.cvce.eu/obj/press_conference_held_by_general_de_gaulle_at_the_elysee_27_november_1967-en-fe79955c-ef62-4b76-9677-dce44151be53.html>.

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ KOVÁŘ, Martin a Václav HOŘČIČKA. *Dějiny evropské integrace II*. Praha: Triton, 2005. 44 s. ISBN 80-7254-741-0.

19. prosince francouzská delegace vyjádřila nesouhlas s jejich započítáním.¹⁶⁴ Tím veškeré naděje na rozšíření pohasly.

7.2.2 Reakce na veto

Britská reakce na druhé veto na sebe nenechala dlouho čekat. Dva dny po jeho oznámení Wilson znovu odmítl přidružení a ostře reagoval na každý bod de Gaullova projevu. Jeho odpovědí na kritiku britské platební bilance bylo, že stejné problémy měla i francouzská ekonomika po podpisu římských smluv. Ohledně obav z přijetí zakládajících smluv, zejména co se týče příspěvku do společného rozpočtu a společné zemědělské politiky, pak připomněl dřívější britský slib přijmout tyto smlouvy s výjimkou přechodných období v některých oblastech. Ohledně libry pak poukázal na to, že i sama Francie musela devalvovat a že sama po devalvaci libry volala. Nakonec odmítl, že by britské členství Společenství zničilo, ale že by ho naopak posílilo.¹⁶⁵

Po oficiálním zastavení přístupových vyjednávání ale britská vláda tentokrát svou žádost nestáhla a stejně se zachovali i zbylí žadatelé Irsko, Dánsko a Norsko, kteří znovu odmítli pokračovat ve svém snažení bez Velké Británie. Pro Norsko to ani tentokrát žádná katastrofa nebyla, zato Dánsko bylo vetem opět zklamáno. Právě z této země vzešel návrh na prohloubení severské hospodářské spolupráce (NORDEK) jako náhradě za členství, který se setkal u severských států s kladným ohlasem. Rozhovory probíhaly od roku 1968, ale kvůli odstoupení Finska z projektu a se zlepšením vyhlídek na rozšíření v roce 1969 bylo od tohoto záměru o rok později upuštěno.

Všechny čtyři žádosti o členství ve společenstvích zůstaly i nadále na programu jednání Rady Evropských společenství, která na zasedání 29. prosince v Bruselu již jen konstatovala rozpor mezi pěti členy, kteří souhlasili s postojem Komise a přáli si okamžité otevření jednání o přistoupení všech žadatelů paralelně s obnovou britské ekonomiky, a Francií, která byla toho názoru, že obnova britského hospodářství musí být dokončena ještě

---

¹⁶⁴ HANNAY, David, ed. *Britain's Entry into the European Community: Report on the Negotiations of 1970-1972 by Sir Con O'Neill*. London: Frank Cass, 2000. 11 s. ISBN 0-7146-5117-6.

¹⁶⁵ *Reply by Harold Wilson to the press conference by President de Gaulle (London, 29 November 1967)* [online]. Western European Union Assembly-General Affairs Committee: A retrospective view of the political year in Europe 1967. March 1968. Paris: Western European Union Assembly-General Affairs Committee., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/obj/reply_by_harold_wilson_to_the_press_conference_by_president_de_gaulle_london_29_november_1967-en-5878c25c-2769-46b5-9d57-dc89fce7d87d.html>.

před rozšířením.¹⁶⁶ Francouzský přístup odsoudila i zbylá pětice členů Společenství (tzv. Pětka), kteří po zkušenostech z ledna 1963 byly sice již méně překvapeni, ale přesto rozhořčeni. Nizozemský ministr zahraničí Joseph Luns si stěžoval, že „*tiskové konference nepatří mezi metody vyjednávání.*“¹⁶⁷

Pětka se posléze pokusila francouzský odpor k rozšíření obejít a za tímto účelem iniciovala dva návrhy na spolupráci se všemi kandidátskými zeměmi v oblastech, které neupravovaly Římské smlouvy. Jednalo se o spolupráci v obraně a politické oblasti, měnové politice a technologiích, která sloužila jako taková příprava na samotný vstup. První návrh byl podán už v lednu 1958 a druhý v říjnu toho samého roku belgickým předsedou vlády Pierrem Harmelem. Wilson s pozváním k jeho projednání souhlasil, de Gaulle však něco takového odmítal. Od února 1969 do dubna 1970 proto Francie praktikovala politiku prázdné židle, která znamenala neúčast francouzských představitelů v ministerských schůzkách Západoevropské unie, na jejíž půdě jednání probíhala, čímž byla zažehnuta několikaměsíční krize této organizace.

Pětka však byla odhodlána pokračovat i bez ní a namísto Velké Británie se teď do izolace dostala Francie, která tak poznala sílu podpory rozšíření mezi svými zbylými partnery. Další podporu Británie obdržela od Akčního výboru Jeana Monneta, který se snažil udržet co nejtěsnější kontakty mezi oběma stranami. Ale to bylo v dané chvíli vše, co se dalo učinit, dokud zůstane de Gaulle prezidentem Francie. On sám se v minulosti nechal slyšet, že je asi jedinou překážkou: „*Británie jednoho dne vstoupí do společného trhu, ale já už tady nepochybně nebudu.*“¹⁶⁸ Byla to skutečně prorocká slova, která se měla už zakrátko stát skutečností.

---

¹⁶⁶ *Communiqué issued by the Council of the European Communities (19 December 1967)* [online]. Bulletin of the European Communities. January 1968, n° 1. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/obj/communique_issued_by_the_council_of_the_european_communities_19_december_1967-en-f4ff6e53-84f6-4b96-9508-0fb989330dd2.html>.

¹⁶⁷ URWIN, Derek W. *The Community of Europe: A History of European Integration since 1945*. 2nd ed. London: Longman, 1995. 128-129 s. ISBN 0-582-23199-X.

¹⁶⁸ Tamtéž, 129 s.

8 ROZŠÍŘENÍ NA OBZORU

V průběhu roku 1969 se francouzský postoj k britskému členství začal pomalu měnit a na jeho konci se představitelé členských zemí ES dohodli na obnově jednání o rozšíření se všemi čtyřmi uchazeči.

8.1 Změna francouzského postoje

Na konci šedesátých let začal francouzský nesouhlas s britským členstvím pomalu ustupovat. Dělo se tak ruku v ruce s britským ekonomickým oslabováním a postupujícím rozvolňováním vztahů se členy Commonwealthu, což ve svém důsledku způsobilo, že původní de Gaullovy obavy ze silného britského průmyslu a přílivu levného zboží z mimoevropských oblastí ztrácely své opodstatnění. Dalším důvodem bylo, že se společná zemědělská politika, jejíž konečná podoba byla po lucemburském kompromisu stále ve francouzských rukou, pomalu blížila svému dokončení.¹⁶⁹ Prezident de Gaulle, vědom si této skutečnosti, nyní dokonce britský vstup vítal.

Za touto názorovou změnou nestálo podle Bookera a Northa nic jiného než výhody pro francouzské zemědělství. De Gaulle si totiž spočítal, že jakožto dovozce poloviny svých potravin by Británie mezi sebe a většinu svých dovozců vztyčila bariéru společných vnějších cel, která by zvýšila ceny jejich zboží. Tím pádem by musela nakupovat potraviny od členských zemí Šestky, především od Francie. Protože společná zemědělská politika byla financována z prostředků získaných z cel uvalených na zemědělské zboží dovážené ze třetích zemí, posílala by po svém vstupu Británie tato vybraná cla do evropských fondů, z nichž největší díl dostávali francouzští zemědělci. Pro Francii by tak britský vstup byl dvojnásobnou výhodou.¹⁷⁰

De Gaulle sám již v roce 1963 poznamenal, že po oslabení britských pout s Commonwealthem a dokončení SZP by britské členství bylo možné.¹⁷¹ Vzhledem k tomu,

---

¹⁶⁹ Společný zemědělský trh byl vytvořen roku 1967 pro obilniny, vepřové maso, vejce, drůbeží a olejníny a v roce 1968 pro mléko a hovězí maso. Zbývala již jen dohoda o způsobu financování SZP.

¹⁷⁰ BOOKER, Christopher a Richard NORTH. *Skryté dějiny Evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 162-163 s. ISBN 80-7364-026-0.

¹⁷¹ MORAVCSIK, Andrew. De Gaulle Between Grain and Grandeur: The Political Economy of French EC Policy, 1958-1970 (part II). *Journal of Cold War Studies* [online]. Fall 2000, vol. 2, no. 3, s. 4-68. [cit. 2014-09-01]. ISSN 1520-3972. Dostupné z: <<http://www.princeton.edu/~amoraves/library/grandeur2.pdf>>.

že po uplatnění generálova druhého veta vzájemné vztahy obou zemí ochladly na dosud nejnižší úroveň, začal prezident de Gaulle postupně praktikovat politiku sblížení s Velkou Británií, která ale byla záhy nato narušena tzv. Soamesovou aférou,¹⁷² po níž došlo naopak k jejich dalšímu ochlazení. Charles de Gaulle již poté nestihl započatou politickou proměnu završit, protože se v důsledku oslabení jeho vlastního postavení doma i ve světě rozhodl po dlouhých deseti letech odstoupit z prezidentské funkce a v dubnu 1969 tak skutečně učinil.¹⁷³

Na uprázdněný prezidentský post byl v červnu zvolen Georges Pompidou, který se svému předchůdci podobal postojem k nadnárodnosti a byla mu blízká i de Gaullova představa Evropy států. Přesto ale byla jeho politika umírněnější a hlavně více přející britskému členství. Ohledně rozšíření Pompidou 10. června na své první tiskové konferenci řekl: „*Nemáme v zásadě nic proti případnému přijetí Velké Británie či jiného takového státu, domníváme se však, že by nejprve mělo dojít k dohodě mezi stávajícími členy na podmínkách přijetí a na jeho možných dopadech na budoucnost a na samotnou povahu Evropského společenství.*“¹⁷⁴

K výměně na nejvyšších místech došlo i v Německu, kde po Ludwigu Erhardovi nastoupil do funkce kancléře Willy Brandt, který byl ochotný na Francii, co se rozšíření týče, v případě potřeby spolu s ostatními členy zatlačit. Francie v této době postupně ztrácela své dříve nezpochybnitelné vůdčí postavení ve Společenství právě na úkor Německa, které při své ekonomické síle začalo nově rozvíjet i své politické ambice a stávalo se na Francii stále méně závislým.¹⁷⁵ V britském členství proto Pompidou viděl prostředek, kterým by vyvážil vzrůstající německou moc, jak už ostatně tvrdil Harold Wilson de Gaullovy roku 1967.

---

¹⁷² Jméno dostala po britském velvyslanci ve Francii Christopheru Soamesovi, kterému de Gaulle v únoru 1969 v Elysejském paláci sdělil, jak by si představoval budoucí uspořádání Evropských společenství. Představoval si širší a volnější uskupení států pod politickým vedením čtyř zemí (Francie, Británie, Itálie a Německo) a nabízel britské vládě za tímto záměrem dvoustranná jednání. Harold Wilson ale s tímto sdělením seznámil francouzské partnery, aby tak u nich vytvořil o Británii a její dobré vůli stát se členem ještě více pozitivní obraz a aby naopak ukázal Francii jako zemi, která usiluje o zničení Společenství. Vznikla tak aféra, jejímž výsledkem bylo, že se většina států ještě pevněji přimknu na stranu Británie a francouzská izolace se ještě více prohloubila.

¹⁷³ Doma de Gaullovou pozicí otřásla především politická krize z roku 1968, provázená masovými protesty a stávkami, kterých se účastnili nejprve převážně studenti, nakonec velká část společnosti. Dalším faktorem bylo také neúspěšné referendum o reformách státní správy konané ve dnech 27 - 28. 4. 1969, které bylo vnímáno jako hlasování o důvěře v osobu prezidenta. Ve světě pak de Gaullova prestiž významně klesla potom, co roku 1956 Francie opustila vojenské struktury NATO. Nedlouho po své rezignaci, dne 7. listopadu 1970, kdy se rozbíhaly rozhovory o přijetí čtyř nových členů, Charles de Gaulle krátce před svými osmdesátými narozeninami zemřel.

¹⁷⁴ GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004. 219 s. ISBN 80-246-0111-7.

¹⁷⁵ Německý kancléř Willy Brandt odstartoval tzv. Ostpolitik neboli východní politiku, která spočívala v normalizaci vztahů s východoevropskými zeměmi včetně Ruska a směřovala k uvolnění mezinárodního napětí a k nezávislosti v zahraniční politice, která by mohla sjednotit Německo a vytvořit z něj ještě silnější ekonomický a politický útvar. Brandtova zahraniční politika byla pak na rozdíl od dob jeho předchůdců mnohem méně závislá na Francii.

Německo samo pak v rozšíření tradičně považovalo za pozitivum ekonomické výhody v podobě zvětšení společného trhu a všeobecně pak mezi všemi členy Společenství podpora rozšíření vycházela z potřeby dalšího impulzu pro nový ekonomický růst Společenství, který již zpomaloval, zvýšení jeho politického vlivu ve světě a bylo vnímáno také jako protiváha proti Francii. Vlivem uvolnění politického ovzduší však všem těmto zemím šlo vedle rozšíření stejně tak i o ukončení krize Evropských společenství a o nové oživení integrace, po čemž volalo mnoho státníků včetně německého kancléře.

Britská vláda si byla nové situace vědoma a začala pracovat na obnově své žádosti. Došla k závěru, že nový francouzský prezident bude muset brát ohled na zemědělské a průmyslové zájmové skupiny, a tedy že Francie nebude příliš ochotná ulehčit britský vstup poskytnutím zvláštních úlev, dokonce ani na omezenou dobu. Navíc předpokládala, že se francouzská vláda bude chtít před zahájením přístupových vyjednávání nejprve zabývat problematikou společné zemědělské politiky. Posun v otázce nových vyjednávání Britové očekávali na konferenci členských zemí, ke které vyzýval Brandt. Jejich zraky se proto upínaly na schůzi Rady plánované na 22. července, kde bylo očekáváno její svolání.¹⁷⁶

8.2 Haagský summit

Komise byla na žádost Rady vyzvána k revizi svého posudku z roku 1967 a v této v říjnu zveřejněné přehodnocené verzi vyjádřila souhlas s tím, aby byla zahájena jednání se všemi čtyřmi žadateli o členství.¹⁷⁷ Tentokrát už nezmiňovala potřebu britské ekonomické stability ani přizpůsobení libry. Pompidou ale nehodlal připustit konání rozhovorů o rozšíření před dokončením přechodné fáze budování společného trhu a dohodou o novém systému financování společné zemědělské politiky.¹⁷⁸ Jako jeho předchůdce se totiž ne neprávem obával, že by se Británie po svém vstupu pokusila tuto politiku přizpůsobit svým potřebám. Booker a North píší, že nahrazení de Gaulla vlastně na změnu francouzské

---

¹⁷⁶ *European policy* [online]. LCC (69) 244 European Policy - CRD paper, 27 June 1969., 14 January 2013 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z:

<<http://conservativepartyarchive.blogspot.cz/2013/01/40-years-ago-britain-joins-ec.html>>.

¹⁷⁷ TATHAM, Allan F. *Enlargement of the European union*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2009. 18 s. ISBN 978-90-411-2463-0.

¹⁷⁸ URWIN, Derek W. *The Community of Europe: A History of European Integration since 1945*. 2nd ed. London: Longman, 1995. 139 s. ISBN 0-582-23199-X.

politiky nemělo vliv a že šlo stále jen o zajištění co nejlepších podmínek pro francouzské zemědělství.¹⁷⁹

Pompidou proto souhlasil s Brandtem ohledně svolání vrcholné konference, kde by tyto problémy mohly být s konečnou platností vyřešeny. Na výše zmíněné schůzi Rady dne 22. července podala francouzská vláda v této věci oficiální návrh. Mezivládní konference za účasti vůdčích politiků členských zemí se konala ve dnech 1. a 2. prosince 1969 v nizozemském Haagu. Úkolem summitu, který byl tematicky rozdělen do tří částí: dokončení, prohloubení a rozšíření, bylo po letech umrtvení způsobeném de Gaullovou politikou vdechnout integračním aktivitám nový život.

„Dokončení“ vyjadřovalo vůli členských zemí naplnit cíle obsažené v Římských smlouvách, které dosud nebyly realizovány. Zde se jednalo hlavně o konečné dosažení dohody o financování společné zemědělské politiky, které bylo stanoveno do konce roku 1969, přičemž stávající příspěvky členských zemí měly být nahrazeny vlastními zdroji.¹⁸⁰ Přijetí finančních mechanismů bylo současně podmíněno použitím jednomyslnosti v případě nutnosti jejich změny, zejména v souvislosti s rozšířením, přičemž tyto principy neměly být novými členy narušeny.¹⁸¹

„Prohloubení“ jakožto další bod jednání znamenalo připravenost Šestky podporovat integraci také v dalších oblastech. Všech šest členských vlád se usneslo připravit v průběhu roku 1970 plán na zbudování hospodářské a měnové unie, spolu s případným Evropským rezervním fondem, a také vyjádřilo souhlas s prostudováním nejlepšího způsobu, jak dosáhnout pokroku ohledně politického sjednocení všech členů v souvislosti s rozšířením, opět během roku 1970.¹⁸²

„Rozšíření“ pak v sobě zahrnovalo rozhodnutí přijmout nové členy, přičemž s kandidátskými zeměmi měla být přístupová jednání zahájena nejpozději do července 1970. Členské státy se shodly, že všichni kandidáti musí souhlasit se smlouvami a jejich politickými následky, s rozhodnutími přijatými od doby vstupu smluv v platnost a řešeními

---

¹⁷⁹ BOOKER, Christopher a Richard NORTH. *Skryté dějiny Evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 165 s. ISBN 80-7364-026-0.

¹⁸⁰ Členské státy se spolu nakonec dohodli, že dotace pro společnou zemědělskou politiku budou získávány nejen z dovozních cel ze zboží mířícího do EHS, ale také z určitého procenta příjmu z DPH jednotlivých zemí, což mělo být stvrzeno samostatnou smlouvou.

¹⁸¹ *Final Communiqué of the Hague Summit (2 December 1969)* [online]. Membership of the European Communities: Implications for Ireland, Laid by the Government before each House of the Oireachtas, April 1970. Dublin: The Stationery Office, April 1970. 138 p. p. 109-112., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z:

<http://www.cvce.eu/obj/final_communique_of_the_hague_summit_2_december_1969-en-33078789-8030-49c8-b4e0-15d053834507.html>.

¹⁸² Tamtéž.

přijatými v oblasti vývoje. Po otevření těchto jednání měla být zahájena také jednání s dalšími členy EFTA.¹⁸³

Haagský summit byl vskutku průlomovým setkáním, které odstranilo překážky blokující v uplynulém desetiletí rozšíření, čímž uvolnilo cestu k přijetí nových členů. Francie byla uspokojena souhlasem ostatních pěti členů s předchozí vzájemnou dohodou o podmínkách rozšíření, zejména jejich souhlasem s dosažením všeho z položky dokončení, v první řadě dohody o financování společné zemědělské politiky a její neměnnosti přistupujícími státy. Výměnou za to souhlasil Pompidou s rozšířením, které mělo být uskutečněno již zároveň s prohloubením.

---

¹⁸³ *Final Communiqué of the Hague Summit (2 December 1969)* [online]. Membership of the European Communities: Implications for Ireland, Laid by the Government before each House of the Oireachtas, April 1970. Dublin: The Stationery Office, April 1970. 138 p. p. 109-112., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/obj/final_communique_of_the_hague_summit_2_december_1969-en-33078789-8030-49c8-b4e0-15d053834507.html>.

9 PRVNÍ ROZŠÍŘENÍ

1. ledna 1973 vstoupily v platnost přístupové smlouvy, které rozšiřovaly dosud šestičlenná Evropská Společenství o tři nové členy: Velkou Británii, Irsko a Dánsko. V Norsku smlouva neprošla ratifikací a členem se tím pádem nestalo. Namísto „desítky“ tak vznikla pouze „devítka“.

9.1 Přístupová vyjednávání

9.1.1 Zahájení

Žadatelé o členství v ES byli ve stejném složení jako v předcházejících případech a i tentokrát měla být nejdůležitější jednání s Velkou Británií. Ještě před jejich započítím si ale členové Šestky v první polovině roku 1970 mezi sebou ujednali postup a základní principy vyjednávání. Dohodli se, že Evropská společenství budou na rozdíl od první žádosti zaujímat jednotný postoj, jenž bude obhajován Radou nebo Komisí, které byla dána možnost hledat možná řešení problémů vzniklých v jejich průběhu.¹⁸⁴ Zároveň Šestka započala naplňovat rozhodnutí, které padlo na Haagském summitu, totiž dořešit nejprve otázky ohledně dokončení celní unie a společné zemědělské politiky. To znamenalo, že Británie nebude mít do těchto záležitostí co mluvit. Zvláště jí to vadilo v otázce společné zemědělské politiky.

Británie promeškala nejlepší dobu pro vstup. Nejprve během vytváření jednotlivých společenství a posléze během svých dvou žádostí o členství, kdy už však na ni bylo ze strany Šestky kladeno množství požadavků. Do nových vyjednávání v polovině roku 1970 pak už vstupovala za situace, kdy Společenství bylo již ostřílenou organizací s obrovským množstvím přijatých nařízení, na jejichž podobu neměla vliv, a podstatně zhoršujících její vstupní podmínky. Britská vláda Harolda Wilsona byla přesto odhodlána dotáhnout vyjednávání až do zdárného konce, protože si byla dobře vědoma, že mimo členství už není jiného východiska.

V únoru 1970 vydala britská vláda Bílou knihu, která se zabývala ekonomickými důsledky přistoupení a odhadovala cenu britského vstupu, přičemž došla k částce pohybující

---

¹⁸⁴ GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004. 228-229 s. ISBN 80-246-0111-7.

se mezi sto milióny a jednou miliardou sto miliony liber.¹⁸⁵ To způsobilo v průběhu roku 1970 snížení podpory vstupu u veřejnosti, která v následujícím roce klesla až na 20%, což vytvořilo silný tlak na britskou vládu při dalším vyjednávání.¹⁸⁶ V červnu 1970 se pak konaly parlamentní volby, v nichž zvítězili konzervativci. Rozhovory tak započaly již s novou britskou vládou.

Do jejího čela se postavil Edward Heath, který byl na rozdíl od svých předchůdců celou svou politickou kariéru zastáncem britského členství ve společenstvích. Jak již bylo zmíněno, tak jako jeden z mála prosazoval britské zapojení do společenství uhlí a oceli. Vedl rovněž vyjednávání při první britské žádosti za Harolda Macmillana, a proto mohl nyní uplatnit zkušenosti, které během této doby získal. Heath se již nespolehal na Pětku, hodlal navázat co nejbližší vztahy s Pompidouem a snažil se naopak redukovat britské zvláštní vztahy se Spojenými státy. „*Pamětliv de Gaullových slov z roku 1963 britský premiér při každé příležitosti zdůrazňoval, že Británie nesmí být ostatními evropskými státy považována za výjimečného spojence Spojených států, či snad dokonce za nástroj amerického vlivu v Evropě.*“¹⁸⁷

V dubnu pak byla konečně přijata tzv. Lucemburská smlouva o financování společné zemědělské politiky¹⁸⁸ a zbývala už jen její ratifikace. Francouzská podmínka tím byla splněna a přístupová vyjednávání mohla začít. Zahájena byla dle dohody 30. června 1970, s ostatními žadateli o dva měsíce později. Vedena byla jak kolektivně na vrcholných setkáních v Lucemburku a Bruselu, tak individuálně s představiteli jednotlivých zemí, zejména s Francií, na kterých Británii nejvíce záleželo. Při zahájení vyjednávání předseda Rady ministrů, Pierre Harmel, potvrdil nutnost převzetí *acquis*, stejně jako požadavek, aby se podmínky vstupu týkaly jen minima přechodných období. Velmi důležitou roli sehrála během komplikovaného vyjednávání Komise, která byla rozhodující při nacházení kompromisů.¹⁸⁹

Ty musela hledat mezi britskými návrhy na straně jedné, které požadovaly co nejdelší přechodné období pro adaptaci na nové prostředí, a tvrdými francouzskými postoji na straně

---

¹⁸⁵ *Britain and the European Communities (White Paper)* [online]. HC Deb 24 February 1970 vol 796 cc996-1162., 2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <<http://hansard.millbanksystems.com/commons/1970/feb/24/britain-and-the-european-communities>>.

¹⁸⁶ SYCHRA, Zdeněk. *První rozšíření: Velká Británie, Dánsko, Irsko*. In: FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ (eds.). *Rozšířování ES/EU*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 42 s. ISBN 80-210-3041-0.

¹⁸⁷ LUŇÁK, Petr. *Západ: Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libry, 1997. 239 s. ISBN 80-85983-29-X.

¹⁸⁸ Společná zemědělská politika měla od té doby svoje vlastní finanční zdroje, konkrétně cla z dovozu ze třetích zemí a 1% DPH vybrané v členských státech.

¹⁸⁹ SYCHRA, Zdeněk. *První rozšíření: Velká Británie, Dánsko, Irsko*. In: FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ (eds.). *Rozšířování ES/EU*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 43-44 s. ISBN 80-210-3041-0.

druhé. Francie během vyjednávání zaujímala nejméně smířlivý postoj a požadovala okamžité přijetí zakládajících smluv bez přechodných období. Hlavní britský vyjednavatel, Anthony Barber, vyjádřil britským jménem souhlas s přijetím *acquis*, žádal však delší přechodné období pro zemědělskou politiku, pro rozpočtové příspěvky a pro karibský cukr a máslo z Nového Zélandu. Ostatní žadatelé pak požadovaly hlavně zohlednění severské spolupráce a rybolovu.¹⁹⁰

9.1.2 Průběh

V průběhu vyjednávání bylo Šestkou zároveň řešeno i prohlubování Společenství. V červenci 1970 začala po podání tzv. Davignonovy zprávy jednání o politické unii, což ještě více ohrožovalo suverenitu všech žadatelů. V říjnu tohoto roku pak bylo po podání tzv. Wernerova plánu zahájeno jednání i o hospodářské a měnové unii, která by znamenala zmrazení směnných kurzů uvnitř společného trhu a ještě hlubší sjednocení národních hospodářství. I kvůli tomuto vývoji britská vláda v průběhu vyjednávání používala principu Lucemburského kompromisu jako argumentu k utlumení domácího odporu k britskému členství. Charakterizovala ho jako trvalou záruku, že britská svrchovanost nebude narušena a vůbec se nekalkulovalo s tím, že je to vlastně jen dočasný ústupek vůči Francii, ne pevná součást Společenství. Pět partnerů Francie neslo velice nelibě tuto britskou snahu učinit z něj cokoli více.¹⁹¹

Samotná jednání trvala jen jeden a půl roku, přesto se však při nich musely řešit nemalé překážky, které se dlouho nedařilo dojednat a do konce roku tak jednání postupovala jen velmi pomalu. Existovaly čtyři velké problémy a britské zájmy při jejich projednávání již hájil Geoffrey Rippon, který už po několika dnech vystřídal Anthonyho Barbera ve funkci hlavního vyjednavatele.¹⁹² S probíhajícími diskuzemi o měnové unii to byla zaprvé britská libra, která se po devalvaci roku 1967 sice upevnila, to však bylo považováno jen za momentální výkyv a její nejistá budoucnost nadále přetrvávala. Navíc fungovala dále jako rezervní měna, což se neslučovalo s politikou uplatňovanou v rámci Společenství, nemluvě o měnové unii, a panovaly obavy z ohrožení mnohem stabilnějšího měnového prostoru ve

---

¹⁹⁰ GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004. 229-230 s. ISBN 80-246-0111-7.

¹⁹¹ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. 1*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 103 s. ISBN 80-210-3016-X.

¹⁹² Geoffrey Rippon byl povolán do funkce ministra financí.

společenstvích. Jmenovitě systém tzv. vyvažování hodnoty libry byl s tímto systémem zcela neslučitelný.¹⁹³

Tradiční problém Commonwealthu už nebyl zdaleka tak komplikovaný jako při první žádosti, protože britské vztahy s ním už byly značně rozvolněné a jeho obchodní důležitost pro Británii se tím snížila. V letech 1961-1970 poklesl britský vývoz do Commonwealthu z 30% na 21% a dovoz z 31 na 27%.¹⁹⁴ Zůstaly jen dva význačné problémy: karibský cukr a novozélandské mléčné výrobky. Britští vyjednavací v obou případech požadovali privilegovaný přístup do ES pro zemědělské produkty, které byly v přímé konkurenci s produkcí zemědělců z členských zemí, zejména těmi francouzskými. Dohoda o cukru byla ponechána až na uplynutí smlouvy o jeho dovozu z Commonwealthu roku 1974, jednání o másle se však zadrhla. Nový Zéland totiž kryl asi 40% britské spotřeby a Británie navíc nechtěla poškodit zemi, ke které cítila sympatie kvůli její pomoci za druhé světové války.¹⁹⁵

Velmi citlivou záležitostí byla adaptace britského zemědělství na podmínky uplatňované ve Společenství. Hrozilo totiž zvýšení cen britských potravin až o 26%. Britové proto požadovali minimálně pětileté přechodné období pro adaptaci svého zemědělství. Další velkou překážkou byla výše britského příspěvku do společného rozpočtu, kde požadovali rovněž pětileté přechodné období, přičemž pro první rok chtěli výjimku pouze 3% podílu na celkovém rozpočtu, s postupným růstem do 15% během pěti let, navíc se zadními vrátky v podobě možnosti revize. Pompidou to ale považoval za projev typického britského humoru, požadoval okamžitý podíl ve výši 21% a žádné změny v nejbližších letech.¹⁹⁶

Dalším velkým problémem se stala společná politika rybolovu, která byla přijatá Šestkou ve stejný den, kdy byla zahájena vyjednávání. Její podstata spočívala v tom, že dosavadní členové, jejichž rybářské vody byly již značně vylovené, by získali přístup k velmi bohatým vodám přistupujících zemí. Začlenění této politiky do *acquis* těsně před podáním přihlášek všech žadatelů bylo pastí, která měla za cíl připravit nové členy o jejich majetek a rozdělit jej mezi členy Společenství. Dne 30. června došlo ke schválení principu rovného

---

¹⁹³ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. I.* Brno: Masarykova univerzita, 2002. 103-104 s. ISBN 80-210-3016-X.

¹⁹⁴ MAUROIS, André a Michel MOHRT. *Dějiny Anglie: Doplněné o novější období Michelem Mohrtem.* Praha: Nakladatelství lidové noviny, 1993. 470 s. ISBN 80-7106-084-4.

¹⁹⁵ KOVÁŘ, Martin a Václav HOŘCIČKA. *Dějiny evropské integrace II.* Praha: Triton, 2005. 55 s. ISBN 80-7254-741-0.

¹⁹⁶ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. I.* Brno: Masarykova univerzita, 2002. 105 s. ISBN 80-210-3016-X.

přístupu k „evropským“ rybářským lovištím „až po břeh moře“ s tím, že příslušné nařízení bude následovat. Britové reagovali až na jaře roku 1971. Požadovali, aby Společenství připadla oblast o velikosti pouze 6-12 mil od pobřeží, zatímco žadatelské státy by si ponechali výhradní právo rybolovu alespoň do šesti mil od pobřeží. Společenství však chtělo poskytnout maximálně 5-10 let dlouhé přechodné období a trvalo na společné rybářské oblasti sahající až k pobřeží.¹⁹⁷

Přestože úspěch přístupových vyjednávání si přály všichni zúčastnění, první měsíce roku 1971 nepřinesly vlivem rozporů mezi francouzskou a britskou stranou žádný pokrok. Britská vláda si nebyla jista, zda Francouzi opravdu chtějí najít způsob, jak umožnit Británii členství, nebo jestli hledají výmluvu k opětovnému zabránění v britském vstupu. Francouzi si zase nebyli jisti, zda britská vláda chce vstoupit proto, aby přetvořila Společenství zevnitř na oblast volného obchodu, nebo zda se chce skutečně stát platným členem.¹⁹⁸ Proto došlo k setkání Edwarda Heatha s Georgesem Pompidouem, které proběhlo prostřednictvím britského velvyslance v Paříži Christophera Soamese a francouzského předsedy vlády Michela Joberta.

Summit se konal ve dnech 20. a 21. května 1971. Ukázala se zde blízkost názorů obou státníků, kteří se zcela shodli v pohledu na fungování a vývoj Společenství. Promýšleli zde řadu ekonomických, finančních a měnových problémů, které by mohly vyvstat následkem rozšíření o nové členy a hovořili o pokroku Evropských společenství směrem k hospodářské a měnové unii, přičemž Heath potvrdil připravenost Británie zapojit se plně a v evropském duchu do tohoto vývoje. Nakonec se oba shodli, že je žádoucí a možné dosáhnout brzké dohody v hlavních problémech ohledně britského vstupu, které se týkaly především dovozu z Nového Zélandu a britského příspěvku do rozpočtu Společenství.¹⁹⁹

Toto setkání odstranilo atmosféru nedůvěry, která zdržovala vyjednávání, a nastolila atmosféru shody a porozumění. Pompidou si ze setkání odnesl ujištění, že Británie bude podporovat jeho pohled na podobu evropské integrace, totiž spolupráci nezávislých států, a její budoucí vývoj, a Heath zase ujištění, že britskému členství už nebude nic bránit.

---

¹⁹⁷ BOOKER, Christopher a Richard NORTH. *Skryté dějiny Evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 179-180 s. ISBN 80-7364-026-0.

¹⁹⁸ GEORGE, Stephen. *An Awkward Partner: Britain in the European Community*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 1998. 54-55 s. ISBN 0-19-878224-1.

¹⁹⁹ *Final Communiqué of the Pompidou-Heath meeting (Paris, 21 May 1971)* [online]. Parliamentary Debates. House of Commons. Official Report. First session of the Forty-Fifth Parliament of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. Twentieth year of the reign of her Majesty Queen Elizabeth II. Dir. of publ. Hansard. 1970-1971, No 818; fifth series. London: His Majesty's Stationery Office. "Final communiqué (21 May 1971)", p. 48-49., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/obj/final_communique_of_the_pompidou_heath_meeting_paris_21_may_1971-en-80a8172a-0ed9-465d-b90c-76b58cd02d33.html>.

Prezident Pompidou se po skončení summitu vyjádřil takto: „*Duch naší rozmluvy mne vede k názoru, že jednání o přistoupení budou úspěšná.*“²⁰⁰ Plný rozsah jednání, pokud jde o vzájemné politické dohody včetně měnové politiky, se však na veřejnost nedostal. Oba politici svým lidem pouze vydali instrukce odrážející jejich názorovou shodu, aby nevzbudili dojem, že se snaží vnutit Pětce svoje představy, přičemž nechali volný průběh vyjednávaním.²⁰¹

Za pouhý jeden měsíc od skončení summitu bylo dosaženo dohod v dosud nevyřešených otázkách, když Britové například souhlasili s ukončením zvláštního statusu libry. K tomu ale podle Bookera a Northa došlo ne vlivem pařížského summitu, ale účelně až po ratifikaci Lucemburské smlouvy, která řešila financování společné zemědělské politiky. Do té doby Francie rozšíření odmítala. Vzájemné setkání obou politiků pak byl již jen předem dohodnutý čin, jehož hlavním cílem z francouzského pohledu bylo dosáhnout britského souhlasu se zavedením společné evropské měny.²⁰² Klíčová jednání proběhla ve dnech 21. a 22. června 1971, kdy britští vyjednavací souhlasili výměnou za francouzské ústupky v dovozu másla z Nového Zélandu ustoupením v otázce příspěvku do společného rozpočtu.

9.1.3 Završení

Přístupová vyjednávání byla oficiálně ukončena 23. července 1971. Většina z vyjednaných podmínek dopadla ve prospěch stávajících členů, což odráželo britskou slabost v době vyjednávání a naopak sebevědomí ES. V červenci 1971 zveřejnila britská vláda „Bílou knihu o přistoupení k Evropským společenstvím“, která obsahovala argumenty pro vstup do ES a shrnovala vyjednané podmínky. Kniha potvrdila změněnou britskou roli ve světě a prezentovala britské členství jako životně důležité jak pro ochranu britské ekonomiky, tak politických zájmů.²⁰³ Stále však pokračovaly rozhovory o konečné podobě

---

²⁰⁰ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. 1.* Brno: Masarykova univerzita, 2002. 102 s. ISBN 80-210-3016-X.

²⁰¹ GERBET, Pierre. *Budování Evropy.* Praha: Karolinum, 2004. 231-232 s. ISBN 80-246-0111-7.

²⁰² BOOKER, Christopher a Richard NORTH. *Skryté dějiny Evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti.* Brno: Barrister & Principal, 2006. 172-176 s. ISBN 80-7364-026-0.

²⁰³ SYCHRA, Zdeněk. *První rozšíření: Velká Británie, Dánsko, Irsko.* In: FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ (eds.). *Rozšiřování ES/EU.* 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 44 s. ISBN 80-210-3041-0.

společné rybářské politiky, ve které nakonec přistupující země v lednu 1972 dosáhly jako v jediné oblasti výraznějšího ústupku.

Po pozitivním vyjádření Komise z 19. ledna 1972 rozhodla Rada Evropských společenství o přijetí všech uchazečů. Smlouvy o přistoupení byly podepsány v Egmontském paláci v Bruselu dne 22. ledna 1972 Edwardem Heathem a představiteli zbylých žadatelských zemí. Za Irsko dokument podepsali premiér Jack Lynch, za Dánsko premiér Jens Krag a za Norsko jeho ministerský předseda Trygve Bratteli. Zbývalo již jen schválení přístupové smlouvy u všech přistupujících zemí. Dokument s názvem o přistoupení Dánského království, Irska, Norského království a Spojeného království Velké Británie a Severního Irska ke Společenství obsahuje na začátku podpisy všech zúčastněných stran. Potom následuje část o úpravách zakládajících smluv a část o podmínkách přistoupení nových členů.

Vlivem rozšíření se změnilo složení jednotlivých orgánů ES, přičemž počet členů Komise se zvýšil z devíti na třináct (Británie měla dva komisaře, Irsko a Dánsko po jednom), počet poslanců Shromáždění se navýšil ze 142 na 198 (britských poslanců bylo 36, irských a dánských 10), počet soudců Soudního dvora se zvedl ze šesti na devět a konečně váha hlasů v Radě při hlasování kvalifikovanou většinou měla u Británie hodnotu 10 hlasů, u Irska a Dánska 3 hlasů.²⁰⁴

Cla na průmyslové výrobky mezi původními a novými členy navzájem se měla snížit od 1. dubna 1973 na 80% a dále každý rok o 20% až do 1. července 1977. Přibližování k úrovni společných vnějších cel mělo být zahájeno dosažením jejich 40% výše 1. ledna 1974 a jejich plné výše mělo být dosaženo po nárůstu každým rokem o 20% 1. července 1977. Množstevní omezení pak měla být zrušena k 1. lednu 1975. Noví členové také získali desetileté přechodné období, po které si mohli udržet výlučné právo rybolovu o délce šesti a místy až dvanácti mil od pobřeží. Přechodné období pro přijetí společné zemědělské politiky bylo stanoveno na pět let a pro dovoz másla pak byla dohodnuta výjimka až do roku 1978.²⁰⁵

Co se příspěvku do společného rozpočtu týče, měli Britové od roku 1973 platit 8,64% z tohoto rozpočtu. V roce 1978, kdy mělo skončit pětileté přechodné období, se toto číslo mělo zvýšit až na 18,92%.²⁰⁶ Britské obchodní vztahy s rozvojovými zeměmi Commonwealthu pak měly být zachovány až do 31. prosince 1975 a bylo jim umožněno

---

²⁰⁴ *Smlouva o přistoupení Dánska, Irska a Spojeného království (1972)* [online]. 20/1/2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z:

<<http://old.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1972:073:FULL:EN:PDF>>.

²⁰⁵ Tamtéž.

²⁰⁶ Tamtéž.

buď uzavřít obchodní dohody s Evropskými společenstvími, nebo najít jiné řešení jejich mezinárodního obchodu. Závislá britská území pak mohla získat stejné postavení jako závislá území Francie a Nizozemska.²⁰⁷

9.2 Ratifikace přístupových smluv

9.2.1 Británie

Z obav před negativním výsledkem se britská vláda rozhodla nekonat referendum jako zbylí přístupující, ale nechat rozhodnutí na parlamentu. S dohodnutými podmínkami nejvíce nesouhlasili opoziční labouristé Harolda Wilsona, který byl odhodlán nejen k jejich změně, ale v případě svého příštího volebního vítězství i vyhlásit referendum o pokračování členství. Ratifikace smlouvy proběhla v Dolní sněmovně 28. října 1972. Se členstvím souhlasilo 358 poslanců a proti jich bylo 246. Z toho pro bylo 248 konzervativců, 69 labouristů a 5 liberálů, proti 200 labouristů, 39 konzervativců a 7 liberálů. 20 labouristů a 2 konzervativci se hlasování zdrželi. V Horní sněmovně to bylo 451 hlasů pro a 58 proti.²⁰⁸

Británie, jejíž ekonomika v době vstupu rostla o zhruba 2%, zatímco v zemích Šestky o více jak 14%,²⁰⁹ od svého členství očekávala ekonomický růst, ale naneštěstí pro ni vstoupila v době začátku ekonomické krize vyvolané ropným šokem z roku 1973, která kromě zbylých osmi členů Společenství velmi citelně zasáhla právě britskou ekonomiku. Britská nespokojenost vycházela také z podmínek dojednaných labouristickou vládou během přístupových vyjednávání a zatěžujících britskou ekonomiku. Šlo v první řadě o výši britského příspěvku do společného rozpočtu Společenství, která byla v porovnání s tehdejší výkonností britské ekonomiky, jenž byla jednou z nejnižších mezi jeho devíti členy, neúměrně vysoká.

Nová konzervativní britská vláda, která nastoupila po volbách v roce 1974, proto požádala o opakované projednání těchto podmínek, jak sám její předseda Harold Wilson již před ratifikací přístupové smlouvy avizoval. To se ale nelíbilo Francii a Německu. Obě tyto

---

²⁰⁷ FELD, Werner. Legal Dimension of British Entry to the European Community [online]. *Law and Contemporary Problems*. Spring 1972, vol. 37, issue 2, s. 250. [cit. 2014-09-01]. ISSN 1945-2322. Dostupné z: <<http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3363&context=lcp>>.

²⁰⁸ VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy: Od antických počátků do současnosti*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 281 s. ISBN 978-80-7106-570-8.

²⁰⁹ LACINA, Lubor, Jan OSTRŮŽEK a kol. *Učebnice evropské integrace*. 3. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2011. 53 s. ISBN 978-80-87474-31-0.

země měly na společné zemědělské politice největší zájem. Její změna by totiž měla za následek pokles příjmů francouzských zemědělců z fondů ES a změny v konstrukci příjmů rozpočtu, které požadovala Británie, by měly za následek zvýšení podílu Německa na příjmech rozpočtu.²¹⁰ Během nového vyjednávání vedeného od roku 1974 se sice britským vyjednávačům podařilo dosáhnout dílčích úspěchů, avšak změny rozpočtových pravidel nedosáhli.

Následkem toho konzervativci v roce 1975 vyhlásili na 5. června referendum o pokračování členství, vůbec první svého druhu v britské historii. Britové nakonec v referendu za 65% účasti překvapivě 67,2% hlasů souhlasili s pokračováním členství a pouze 38% bylo proti. Z toho v Anglii byl poměr hlasů 68,7% ku 31,3%, ve Walesu 64,8% ku 35,2%, ve Skotsku 52,1% ku 47,9% a v Severním Irsku 52,1% ku 47,9%.²¹¹ Z toho lze poznat, že podpora směrem k severu klesala. Problém výše britského příspěvku zůstal nevyřešen i po následující léta. K dohodě došlo až na setkání ve Fointainebleau roku 1984, kdy Velká Británie dosáhla souhlasu ostatních členů s navrácením části svého příspěvku do společného rozpočtu nazpět. Britská nespokojenost s dojednanými podmínkami však nadále přetrvávala.

9.2.2 Irsko

V roce 1970 už bylo Irsko považováno za připravené k plnému členství v ES, a dokonce na samostatný vstup bez Británie. Vysoce se cenila míra otevřenosti irské ekonomiky i politická argumentace a motivace. Co se problému neutrality týče, už před Haagským summitem Irsko deklarovalo, že jeho neutralita nepředstavuje pro plné členství v ES problém a že Irsko tedy bude plnohodnotným členem ES, ba dokonce že plně integrovaná hospodářská organizace bez politického základu a bez zakotvení obranné politiky by byla nesmyslná. Hlasy, že vstup do ES se stane inovovaným návratem Irska do britského impéria, se ukázaly jako slabé.²¹²

---

²¹⁰ SYCHRA, Zdeněk. *První rozšíření: Velká Británie, Dánsko, Irsko*. In: FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ (eds.). *Rozšíření ES/EU*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 47 s. ISBN 80-210-3041-0.

²¹¹ *1975 Referendum on EEC membership* [online]. ©2000-2014 HistoryLearningSite.co.uk [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.historylearningsite.co.uk/1975_referendum_EEC.htm>.

²¹² GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002*, sv. 2. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 73 s. ISBN 80-210-3255-3.

V dubnu 1970 vydala irská vláda Bílou knihu o důsledcích členství. Irsko se ve vyjednáváních zaměřilo v první řadě na přechodné období s ohledem na důsledky pro britsko-irskou oblast volného obchodu a na záležitost společné rybářské politiky. Roku 1970 Irsko souhlasilo s jednotným obdobím a postupným ukončením vzájemných britsko-irských obchodních výhod. Pro některé oblasti pak získalo výlučné právo rybolovu až do dvanácti mil od pobřeží.²¹³

Irsko uspořádalo referendum 10. května 1972, ve kterém se za 70% účasti vyslovilo 83,1% hlasujících pro vstup, 16,9% bylo proti. Ze žadatelských zemí, kde o členství rozhodovali jejich občané, se jednalo o vůbec největší vyjádřenou podporu. Irsko tak mohlo ještě intenzivněji pokračovat v cestě ekonomického a politického odpoutávání se od Velké Británie a od svého členství v ES očekávalo svou seberealizaci v obou těchto oblastech. Irsko sice bylo mezi všemi členy rozšířeného Společenství nejméně rozvinutou zemí, v následujících letech však prožívalo silný hospodářský vzestup a vysloužilo si dokonce označení „keltský tygr“.

9.2.3 Dánsko

Dánští poslanci dosud vstup své země do ES z větší části podporovali, to se však s blížícím se členstvím změnilo. Proti byli zejména sociální demokraté a různá protestní uskupení, která se v roce 1971 sdružila v organizaci Lidové hnutí proti členství. Argumenty proti členství se točily kolem dánské suverenity, odporu vůči Německu či prohloubení severské spolupráce. Výsledek referenda byl tak najednou nejistý. Nakonec ale převážily pragmatické důvody.²¹⁴ Ekonomicky by totiž Dánsko získalo daleko více, než by ztratilo, kdyby zůstalo mimo.

Vyjednávání s Dánskem probíhalo zcela odlišně než s Velkou Británií. Dánsko přijalo bez jakýchkoli připomínek *acquis*, požadovalo přístup na společný trh pro své průmyslové a zemědělské výrobky okamžitě po svém vstupu, bez jakýchkoliv přechodných období, a získalo ústní potvrzení, že právo *veta* obsažené v Lucemburském kompromisu je nadále platné, což považovalo za důležité pro veřejnou podporu. Kampaň kolem referenda

---

²¹³ SYCHRA, Zdeněk. *První rozšíření: Velká Británie, Dánsko, Irsko*. In: FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ (eds.). *Rozšiřování ES/EU*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 51 s. ISBN 80-210-3041-0.

²¹⁴ BUSCK, Steen a Henning POULSEN (eds.). *Dějiny Dánska*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2007. 280-281 s. ISBN 978-80-7106-908-9.

se pak točila hlavně kolem ekonomických otázek a těm politickým nebyla věnována pozornost. Vyzdvihována byla místo toho dánská účast v rozhodovacím procesu a možnost užití práva veta.²¹⁵

Dánské referendum se konalo 2. října 1972 a pro vstup se za 90% účasti vyjádřilo nadpolovičních 63,3% hlasujících, zatímco proti jich bylo 36,7%. Dánsko se tak konečně ocitlo v situaci, kdy bylo v jednom uskupení spolu s Velkou Británií a Německem jako dvěma pro něj nejdůležitějšími trhy. Dánská ekonomika se tak mohla naplno rozvíjet a brzy předběhnout zbylé severské země, které členství v ES odmítly. Při hlasování se však záporně vyslovilo Grónsko jako součást Dánska a roku 1982, tři roky po dosažení autonomie, se jeho obyvatelé v referendu rozhodli pro dosud bezprecedentní vystoupení ze Společenství. Grónské členství bylo oficiálně zrušeno 1. února 1985.

9.2.4 Norsko

V Norsku byla opozice proti členství v ES mnohem silnější než u ostatních přistupujících. V průběhu obtížných vyjednávání byly hlavními argumenty odpůrců norského vstupu nezávislost, zemědělství a rybolov. Norští rybáři si chtěli zachovat výhradní právo rybolovu podél norského pobřeží a zemědělci se obávali nekonkurenceschopnosti norského zemědělství ve společném trhu následkem nepříznivých klimatických podmínek.²¹⁶ Norská vláda požadovala trvalé zvláštní postavení pro oba sektory. Evropská společenství jí vyšla vstříc, pouze však ve smyslu dočasných výjimek, nikoliv trvalého stavu. Akceptování těchto podmínek pak odpůrci považovali za kapitulaci norské vlády.²¹⁷

Protiargumentem obhájců vstupu bylo tvrzení, že Norové nemohou nevstoupit, protože Dánové a Britové budou členy Společenství. Odpůrci členství to však považovali za nedostačující argument a poukazovali při tom na nedávno objevená ložiska ropy, která pokládali za dostatečnou záruku proti jakýmkoliv těžkostem. Na bezpečnostní argumenty pak reagovali zmírňujícím se napětím na mezinárodní scéně.²¹⁸ Proti norskému členství používali i fakt, že jen pár dní před britským referendem vyšly v ES na povrch plány na

---

²¹⁵ SYCHRA, Zdeněk. *První rozšíření: Velká Británie, Dánsko, Irsko*. In: FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ (eds.). *Rozšířování ES/EU*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 53 s. ISBN 80-210-3041-0.

²¹⁶ BAKKE, Elisabeth, Miroslav HROCH a Helena KADEČKOVÁ. *Dějiny Norska*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2005. 268 s. ISBN 80-7106-407-6.

²¹⁷ GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. 2*. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 57 s. ISBN 80-210-3255-3.

²¹⁸ Tamtéž, 58 s.

společnou energetickou politiku. Jejím případným zavedením hrozilo, že by ve spojitosti s těžbou ropy došlo k liberalizaci trhu, a v důsledku toho omezení státních monopolů a následně státní kontroly nad těžbou ropy. To nahrálo do karet odpůrcům členství a ovlivnilo i výsledek referenda.²¹⁹

Většina norských poslanců byla před jeho konáním pro členství Norska, ale veřejnost to vnímala jinak. Vstup do ES byl nakonec zamítnut v referendu vypsáném na 26. září 1972, když za volební účasti 78% voličů hlasovalo proti přistoupení 53,5% z nich. Vstup své země do Společenství si přálo jen 46,5% obyvatel. V důsledku tohoto negativního výsledku došlo k zastavení vyjednávání a posléze k rezignaci norské vlády, která měsíc před konáním referenda spojila svůj osud s jeho výsledkem. Nová norská vláda pak hledala jiné řešení vztahu k ES, protože si byla vědoma potřeby jiných trhů. Tím řešením byla dohoda o přidružení, která nehrozila omezením národní suverenity a týkala se pouze obchodu s průmyslovým zbožím, nikoliv zemědělství a rybolovu. Smlouva byla podepsána v dubnu 1973 a ratifikována 1. července 1973. Tím se Norsko připojilo k těm členům EFTA, kteří s ES již o několik měsíců dříve uzavřeli podobnou dohodu.

Norský obchod s Devítkou se po jeho přidružení zvyšoval a postupně se odpoutával od Británie. V roce 1992 pak Norsko spolu se zbývajícími členy EFTA vyjma Švýcarska podepsalo dohodu o Evropském hospodářském prostoru (EHP), který začal fungovat roku 1994 a rozšiřoval vzájemnou spolupráci na volný pohyb osob, služeb, zboží a kapitálu. V roce 1992 se Norsko rozhodlo podat druhou přihlášku o vstup do Evropských společenství, což oficiálně učinilo 25. listopadu 1992. Referendum, které se konalo roku 1994, však dopadlo stejně jako v roce 1973. Opět zvítězila mírně nadpoloviční většina hlasů proti norskému vstupu.

9.2.5 Šestka

Kromě ratifikace u čtyřech přistupujících zemí musely smlouvy projít ještě ratifikací v parlamentech stávajících šesti členských zemí. Francouzský prezident Pompidou se však na rozdíl od ostatních členů rozhodl pro uspořádání lidového referenda, které vyhlásil na 23. dubna 1972. U všech zemí smlouvy rozšiřující Evropská společenství o tři členy bez

---

²¹⁹ POKORNÝ, Jiří. *Dvojitá norská odmítnutí vstupu do ES/EU*. Brno, 2007. 15 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta, Historický ústav. Vedoucí práce Doc. PhDr. Vladimír Goněc, CSc.

jakýchkoliv problémů prošly. Ve Francii pak bylo za nízké volební účasti 61% voličů pro vstup nových členů 68% hlasujících, proti 32%.

9.2.6 EFTA

Nové členské země při svém vstupu do ES zároveň opustily řady EFTA, z které se stala už jen malá a nevýznamná organizace. Protože zbylí členové Švédsko, Švýcarsko, Rakousko, Portugalsko a nově Island a přidružené Finsko by se následkem rozšíření ocitli ve značné ekonomické nevýhodě, mělo být souběžně s přístupovými vyjednáváními dosaženo i dohod s těmito zeměmi, o čemž bylo ostatně rozhodnuto již na Haagském summitu. Na jejich základě vznikla šestnáctičlenná oblast volného obchodu s průmyslovými a nikoliv zemědělskými výrobky, jejíž vytváření si vyžádalo téměř pětileté přechodné období. V platnost tyto smlouvy, podepsané v červenci 1972, vstoupily zároveň s přístupovými smlouvami dne 1. ledna 1973. Řešily pouze vzájemný obchod, nedotýkaly se suverenity zbývajících členů Evropského sdružení, ale ani jim neumožňovaly účast na rozhodovacím procesu uvnitř Evropských společenství.

Přístupové smlouvy vstoupily po dokončení jejich ratifikace v platnost 1. ledna roku 1973 a k tomuto dni skončil bez mála dvanáct let trvající první rozšiřovací proces. Ze Šestky se po dvaceti letech stala Devítka.

10 ZÁVĚR

První rozšíření Evropských společenství bylo vskutku jedinečným procesem, a to nejen pro svou délku či skutečnost, že pro jejich šest zakládajících členů šlo o do té doby zcela neprobádanou oblast, ale také proto, že jeho hlavním protagonistou byla Velká Británie coby jedna z nejdůležitějších evropských zemí, která měla velmi odlišné politické a ekonomické zájmy. Od toho se odvíjel velmi dramatický průběh tohoto procesu a nelehká cesta, která k rozšíření vedla. Na následujících řádcích si zodpovíme čtyři otázky, které jsme si položili v úvodu práce. Pomocí těchto odpovědí buď potvrdíme, nebo vyvrátíme taktéž v úvodu vyřčenou hypotézu.

Proč se Velká Británie v padesátých letech nestala jedním ze zakládajících členů ES a co bylo důvodem založení EFTA? Velká Británie všechny nabídky na členství ve společenstvích v padesátých letech odmítla, protože se nepovažovala za součást evropského kontinentu a protože její prioritou bylo zachovat si svou suverenitu a provádět na nikom nezávislou velmocenskou politiku. Chtěla si také zachovat své zvláštní vztahy se Spojenými státy americkými a své preferenční obchodní vztahy se zeměmi Commonwealthu, které jí umožňovaly udržet si své významné postavení ve světě. Velká Británie během zakládání jednotlivých společenství pochybovala o jejich úspěšné realizaci a doufala v jejich selhání. Když se však stal pravý opak, Británie, která se obávala ohrožení svých obchodních zájmů, založila konkurenční Evropské sdružení volného obchodu, aby tyto své zájmy jeho prostřednictvím uhájila.

Proč Velká Británie na počátku šedesátých let svůj názor změnila a začala usilovat o členství v ES? Důvodů pro tuto změnu bylo několik. Již na počátku šedesátých let se ukázalo, že Evropské sdružení volného obchodu nemůže kvůli svému na průmysl zaměřenému malému trhu, čistě mezivládnímu charakteru, rozdílností jeho členů a absenci jakýchkoli politických cílů konkurovat Evropským společenstvím. Tento neúspěch byl pro Británii velkou ranou. K tomu se přidaly ještě stagnující obchod se zeměmi Commonwealthu, oslabení pout se Spojenými státy a zhoršení domácí ekonomické situace v kontrastu s rostoucí ekonomickou a politickou silou Evropských společenství. Kvůli všem těmto faktorům se britský politický a ekonomický vliv ve světě zmenšil natolik, že výhody ze členství ve Společenství z dlouhodobého hlediska převážily nad nevýhodami, což vedlo k podání první britské žádosti o vstup. Britové se však ani tehdy nehodlali zcela odstříhnout

od své velmocenské minulosti. Chtěli vstoupit za svých vlastních podmínek a pak přebudovat Společenství podle vlastních představ. Členství v ES pro ně bylo cestou, jak se znovu stát světovou silou.

Proč Charles de Gaulle vetoval obě britské žádosti a jaký to mělo dopad na Evropská společenství? De Gaullova veta britských žádostí byla způsobena kombinací několika faktorů. Francouzský prezident nechtěl do Evropských společenství vpustit zemi s četnými mimoevropskými obchodními vazbami, aby ochránil francouzskou ekonomiku, a zároveň zemi představující zprostředkovatele vlivu Spojených států, kterého se chtěl naopak zbavit. Nechtěl také přijít o své výsadní postavení ve Společenství a odmítal dopustit změnu pro Francii výhodné společné zemědělské politiky a jejího financování. Britové sice věřili v podporu zbylých pěti členů, ti však nebyli v postavení vzepřít se Francii jakožto nejdůležitějšímu členu ES. Skutečnost, že de Gaulle britskou žádost nadvakrát vetoval i přes jejich nesouhlas měla za následek zhoršení vztahů uvnitř ES, a tím i zablokování integračního procesu. Francie tím také přicházela o své vedoucí postavení v rámci ES a její partneři na ní začali kvůli rozšíření vyvíjet čím dál větší tlak, což vyústilo až ve francouzskou izolaci uvnitř ES. Můžeme však říci, že oddálení britského vstupu umožnilo prosadit takovou podobu Společenství, která existuje do dnešní doby a která by s britskou přítomností šla uskutečnit jen stěží.

Proč se zbylí tři žadatelé o členství v Evropských společenství nepokusili o samostatný vstup bez Velké Británie? Irsko, Dánsko a Norsko si velmi zakládaly na své suverenitě a jejich protekcionistické a převážně na zemědělství orientované ekonomiky nebyly zprvu připravené na členství v konkurenčním prostředí Šestky. Velkou roli v nechuti těchto tří zemí ke členství hrála i obchodní závislost na britském trhu. Nejvíce to platilo pro Irsko a méně již pro Norsko, zatímco Dánsko mělo značné obchodní zájmy i mezi členy Šestky. Kdyby tyto země vstoupily do ES bez Británie, odstříhly by se od jejího trhu společnými vnějšími cly, což by je výrazně postihlo ekonomicky. To byl také důvod, proč musely být jejich kroky ve sledovaném období sladěné s britskými a proč musely vstoupit spolu s touto zemí. V rozdílné míře se svým členstvím chtěly také zbavit své závislosti na Británii a vyvážet bez omezení své výroby do společného trhu.

Ve sledovaném období nemohlo za dané situace k prvnímu rozšíření dojít dříve než po zásadní změně v postoji Velké Británie a Francie coby dvou hlavních protagonistů prvního rozšiřovacího procesu, zatímco jeho ostatní účastníci na něj měli jen minimální vliv. Nyní si již můžeme dovolit říci, že vzhledem k opakovanému britskému

odmítání členství ve společenstvích v průběhu padesátých let, které vyvrcholilo vznikem konkurenčního Evropského sdružení volného obchodu, a de Gaullovu vytrvalému odporu k britskému členství v letech šedesátých, který se projevil jeho dvěma vety britské žádosti o členství, spolu s omezenými možnostmi zbylých pěti členů a závislostí ostatních tří žadatelů o vstup na Velké Británii, k prvnímu rozšíření nemohlo dojít dříve než po změně situace na konci šedesátých let. Tedy po odstoupení prezidenta de Gaulla, uzavření konečné dohody o společné zemědělské politice a jejího financování a poté, kdy byla Velká Británie již natolik oslabena, že neměla jinou možnost, než se z kraje sedmdesátých letech za každou cenu stát členem a přijmout pro ni značně nevýhodné vstupní podmínky. Tuto hypotézu můžeme tedy po výše uvedeném potvrdit.

Můžeme konstatovat, že přínosem prvního rozšíření bylo posílení politického a ekonomického vlivu Evropských společenství ve světě a vytvoření podmínek pro následující rozšiřovací vlny, na které už byli jejich členové díky získaným zkušenostem lépe připraveni. Ale na druhou stranu bylo v devíti členech mnohem těžší dosáhnout shody v otázkách dalšího vývoje evropské integrace. Noví členové navíc vstoupili z ekonomických důvodů, stále nechtěli omezovat svoji nezávislost a prosazovali své národní zájmy. V následujících letech se tak stali jakousi brzdou evropské integrace, přičemž Británie byla v tomto směru nejaktivnější a je jí dodnes.

11 RESUMÉ

The first extension of the European Communities was indeed a unique process, not only for its length or for the fact that it was until then a completely unexplored area for their six founding members. But also because it's main protagonist was the Great Britain as one of the most important European countries with very different political and economic interests. Very dramatic course of this process and the difficult path that led to the expansion were based on that.

When viewing this path, we approached the development of the British relationships to the European Communities, which have changed in a certain way in the monitored time. Great Britain initially refused all offers of membership, because it wanted to carry out great-power politics, independent on anyone and retain their relations with the Commonwealth and the United States. Britain instead established EFTA as a rival organization and has decided to enter the EC after weakening these relationships, and when its influence in the world diminished so that the benefits of membership outweighed the disadvantages, in the long term. It led to the British aspiration for membership.

Even then, the Britons had no intention of completely cut off from their great-power past. They wanted to enter on their own terms, and then re-build the Communities according to their ideas. This was unacceptable especially for the French president Charles de Gaulle, who did not want to let admit the country with numerous non-European business ties representing at the same time an intermediary of influence of the United States, and he also did not want to lose their privileged position in the Communities. He also refused to allow a change of favourable conditions for France in the common agricultural policy and its financing. The combination of all these factors resulted in a twofold de Gaulle's veto of British application in 1963 and 1967.

Even though the Britons believed in both cases in support of the remaining five members, however they did not have sufficient strength to resist France as the most important part of the Communities. Other applicants Ireland, Denmark and Norway did not then dare to enter the EC without the Great Britain, because they were largely dependent on its market in terms of their trade. That is why their actions had to be coordinated with the British actions in the monitored period.

The fact that de Gaulle twice vetoed the Britain's application, despite the opposition of other members, resulted in a deterioration of relations within the EC, and thus blocking

the integration process. Thanks to this fact, France also lost its position within the European Communities and its partners have begun to develop more and more pressure on France, because of the extension, which led to the French isolation within the Communities. On the other hand, delaying the British entry enabled to enforce such a form of the Communities which exists to this day, and which would be difficult to be implemented with a too early British presence.

Due to British refusing membership in the 1950's, and de Gaulle's two vetos of the British application in the 1960's, along with the limited possibilities of the other five members of the Community, and depending of the other three applicants for membership on Great Britain, the extension could not occur earlier than under the changed situation in the end of 1960's. After the resignation of President de Gaulle, after the conclusion of a final agreement on the common agricultural policy and its financing and then, when the Great Britain was already so weakened that it had no other choice but to become a member at any cost, and accept disadvantageous conditions for its entry. Great Britain, Ireland and Denmark became members of the European Community in 1973. Norway rejected membership in a national referendum.

We can state that the benefit of the first extension was the strengthening of the political and economic influence of European Communities in the world and the creation of conditions for the subsequent waves of extension, for which their members were already well prepared, thanks to the experience gained. On the other side, at membership of nine members, it was difficult to achieve consensus on issues of further development of the EC. New members have entered for economic reasons, they still did not intend to limit their independence, and promoted their national interests. In the following years, they thus became a kind of drag on European integration, whereas the Britain was the most active in this respect and it is up to now.

12 SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ

Monografie:

1. AGULHON, Maurice. *De Gaulle: Dějiny, symbol, mýtus*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2005. 101 s.
2. BAKKE, Elisabeth, Miroslav HROCH a Helena KADEČKOVÁ. *Dějiny Norska*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2005. 340 s.
3. BELOFF, Nora. *The General says no: Britain's exclusion from Europe*. Baltimore: Penguin Books, 1963. 194 s.
4. BOOKER, Christopher a Richard NORTH. *Skryté dějiny evropské integrace: Od roku 1918 do současnosti*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 623 s.
5. BUSCK, Steen a Henning POULSEN (eds.). *Dějiny Dánska*. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2007. 427 s.
6. CHILDS, David. *Britain Since 1945: A Political History*. 6th ed. London: Routledge, 2006. 480 s.
7. DEIGHTON, Anne. *The Labour Party, Public Opinion and the „Second Try“ in 1967*. In: DADDOW, Oliver J, ed. *Harold Wilson and European Integration: Britain's Second Application to join the EEC*. London: Frank Cass, 2003. 256 s.
8. DEDMAN, Martin J. *The Origins and Development of the European Union 1945-2008: A History of European Integration*. 2nd ed. London: Routledge, 2010. 204 s.
9. FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 805 s.
10. SYCHRA, Zdeněk. *První rozšíření: Velká Británie, Dánsko, Irsko*. In: FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ (eds.). *Rozšiřování ES/EU*. 3. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 248 s.
11. FORSTER, Anthony. *Euro-scepticism in Contemporary British Politics: Opposition to Europe in the British Conservative and Labour Parties Since 1945*. London: Routledge, 2002. 168 s.
12. GEORGE, Stephen. *An Awkward Partner: Britain in the European Community*. 3rd ed. Oxford: Oxford University Press, 1998. 312 s.
13. GERBET, Pierre. *Budování Evropy*. Praha: Karolinum, 2004. 452 s.
14. GILBERT, Mark. *European Integration: A Concise History*. 2nd ed. Lanham: Rowman & Littlefield, 2012. 292 s.

15. GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. 1.* Brno: Masarykova univerzita, 2002. 258 s.
16. GONĚC, Vladimír. *Od „malé Evropy“ k „velké Evropě“: Dějiny rozšiřování Evropských společenství/Evropské unie, 1950-2002, sv. 2.* Brno: Masarykova univerzita, 2003. 235 s.
17. GOWLAND, David and Arthur TURNER, ed. *Britain and European Integration 1945-1998: A Documentary History.* London: Routledge, 2000. 272 s.
18. GOWLAND, David, Arthur TURNER and Alex WRIGHT. *Britain and European integration Since 1945: On the Sidelines.* London: Routledge, 2009. 312 s.
19. HANNAY, David, ed. *Britain's Entry into the European Community: Report on the Negotiations of 1970-1972 by Sir Con O'Neill.* London: Frank Cass, 2000. 496 s.
20. HOLLOWELL, Jonathan. *From Commonwealth to European Integration.* In: HOLLOWELL, Jonathan, ed. *Britain Since 1945.* Malden: Blackwell, 2003. 484 s.
21. KOVÁŘ, Martin a Václav HOŘČIČKA. *Dějiny evropské integrace I.* Praha: Triton, 2005. 151 s.
22. KOVÁŘ, Martin a Václav HOŘČIČKA. *Dějiny evropské integrace II.* Praha: Triton, 2006. 159 s.
23. LACINA, Lubor, Jan OSTRŮŽEK a kol. *Učebnice evropské integrace. 3., přeprac. a rozš. vyd.* Brno: Barrister & Principal, 2011. 468 s.
24. LAMFALUSSY, Alexandre. *The United Kingdom and the Six: An Essay on Economic Growth in Western Europe.* London: Macmillan, 1963. 147 s.
25. LUDLOW, Piers N. *Dealing with Britain: The Six and the First UK Application to the EEC.* Cambridge: Cambridge University Press, 1997. 300 s.
26. LUŇÁK, Petr. *Západ: Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce.* Praha: Libry, 1997. 460 s.
27. LYNCH, Philip. *The Conservatives and the Wilson Application.* In: DADDOW, Oliver, ed. *Harold Wilson and European Integration: Britain's Second Application to join the EEC.* London: Frank Cass, 2003. 298 s.
28. MANGOLD, Peter. *The almost impossible ally: Harold Macmillan and Charles de Gaulle.* London: I. B. Tauris, 2006. 275 s.
29. MAUROIS, André a Michel MOHRT. *Dějiny Anglie: Doplněné o novější období Michelem Mohrtem.* Praha: Nakladatelství lidové noviny, 1995. 491 s.
30. MCALLISTER, Richard. *From EC to EU: An historical and political survey.* London: Routledge, 1997. 254 s.

31. MEZIHORÁK, František. *Evropanství a integrace*. 2., dopl. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003. 127 s.
32. PINDER, John. *Evropské Společenství: Budování unie*. Praha: Nadace Jiřího z Poděbrad pro evropskou spolupráci, 1994. 258 s.
33. POKORNÝ, Jiří. *Dvojitá norská odmítnutí vstupu do ES/EU*. Brno, 2007. 61 s. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta, Historický ústav. Vedoucí práce Doc. PhDr. Vladimír Goněk, CSc.
34. PRESTON, Christopher. *Enlargement and Integration in the European Union*. London: Routledge, 1997. 272 s.
35. TARABA, Luboš. *Charles de Gaulle*. Praha: Horizont, 1990. 131 s.
36. TATHAM, Allan F. *Enlargement of the European union*. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2009. 592 s.
37. URWIN, Derek W. *The Community of Europe: A History of European Integration since 1945*. 2nd ed. London: Longman, 1995. 304 s.
38. VEBER, Václav. *Dějiny sjednocené Evropy: Od antických počátků do současnosti*. 2. vyd. Praha: Lidové noviny, 2009. 811 s.
39. WALL, Stephen. *The Official History of Britain and the European Community, vol. II: From Rejection to Referendum, 1963-1975*. London: Routledge, 2013. 668 s.
40. WASSON, Ellis. *Dějiny moderní Británie: Od roku 1714 po dnešek*. Praha: Grada, 2010. 429 s.

Články:

1. ELLISON, James. Separated by the Atlantic: The British and de Gaulle, 1958-1967. *Diplomacy & Statecraft* [online]. December 2006, vol. 17, issue 4, s. 853-870. [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09592290600943619#.VDVZwfl_t9o>.
2. FELD, Werner. Legal Dimension of British Entry to the European Community [online]. *Law and Contemporary Problems*. Spring 1972, vol. 37, issue 2, s. 247-264. [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: <<http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3363&context=lcp>>.
3. KAISER, Wolfram. Challenge to the Community: the creation, crisis and the consolidation of the European free trade association, 1958-1972. *Journal of European Integration history* [online]. 1997, vol. 3, no. 1, s. 7-34. [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: <http://www.eu-historians.eu/uploads/Dateien/jeih-5-1997_1.pdf>.

4. KAISER, Wolfram. The bomb and Europe. *Journal of European integration history* [online]. 1995, vol. 1, no. 1, s. 65-86. [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: <http://www.eu-historians.eu/uploads/Dateien/jeih-1-1995_1.pdf>.
5. LUDLOW, Piers N. A welcome change: The European Commission and the challenge of enlargement 1958-1973. *Journal of European integration history* [online]. 2005, vol. 11, no 2, s. 31-46. [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: <http://www.eu-historians.eu/uploads/Dateien/jeih-22-2005_2.pdf>.
6. MILWARD, Allan S. The Hague conference of 1969 and the United Kingdoms accession to the European Economic Community. *Journal of European integration history* [online]. 2003, vol. 9, no 2, s. 117-126. [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: <http://www.eu-historians.eu/uploads/Dateien/jeih-18-2003_2.pdf>.
7. MORAVCSIK, Andrew. De Gaulle Between Grain and Grandeur: The Political Economy of French EC Policy, 1958-1970 (part I). *Journal of Cold War Studies* [online]. Spring 2000, vol. 2, no. 2, s. 3-43. [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: <<http://www.princeton.edu/~amoravcs/library/grandeur1.pdf>>.
8. MORAVCSIK, Andrew. De Gaulle Between Grain and Grandeur: The Political Economy of French EC Policy, 1958-1970 (part II). *Journal of Cold War Studies* [online]. Fall 2000, vol. 2, no. 3, s. 4-68. [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: <<http://www.princeton.edu/~amoravcs/library/grandeur2.pdf>>.
9. PLECHANOVÁ, Běla. První pokus Velké Británie o vstup do EHS. *Mezinárodní vztahy*. 1990, roč. 25, č. 7, s. 43.

Internetové portály:

1. <http://eur-lex.europa.eu/>
2. <http://www.cvce.eu/>
3. <https://www.euroskop.cz/>
4. <http://europa.eu/>
5. <https://www.gov.uk/>
6. <http://www.nationalarchives.gov.uk/>
7. <http://www.labour-party.org.uk/>
8. <http://www.fordham.edu/>
9. <http://conservativepartyarchive.blogspot.cz/>
10. <http://hansard.millbanksystems.com/>

11. <http://hub.coe.int/en/>
12. <http://www.historylearningsite.co.uk/>
13. <http://spartacus-educational.com/>

Prameny:

1. *Winston Churchill, speech delivered at the University of Zurich, 19 September 1946* [online]. ©2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.coe.int/t/dgal/dit/ilcd/archives/selection/churchill/ZurichSpeech_en.aspx>.
2. *Schumanova deklarace z 9. května 1950* [online]. 2014 [cit. 2014-09-01]. Dostupné z: <http://europa.eu/about-eu/basic-information/symbols/europe-day/schuman-declaration/index_cs.htm>.
3. *Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli (1951)* [online]. 20/1/2014 [cit. 2014-09-01]. Článek 2. Text v němčině. Dostupné z: <<http://old.eu-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:11951K/TXT:DE:PDF>>.
4. SIMKIN, John. *Edward Heath, speech in the House of Commons on the Schuman plan (26th June, 1950)* [online]. ©1997-2014 Spartacus Educational Publishers Ltd. [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <<http://spartacus-educational.com/PRheathE.htm>>.
5. *Messinská deklarace* [online]. ©2005-2014 [cit. 2014-09-01]. Str. 1. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/gallery/5/1681-e3077923_652d_49a3_be5e_5f748741d716.pdf>.
6. *Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství (1957)* [online]. 20/1/2014 [cit. 2014-09-01]. Článek 2. Text ve francouzštině. Dostupné z: <<http://old.eu-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:11957E/TXT:FR:PDF>>.
7. *Adress given by Harold Macmillan on the United Kingdom's applications for membership to the European Communities (31 July 1961)* [online]. House of Commons. Official Report. Second session of the Forty-Second Parliament of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. Tenth year of the reign of her Majesty Queen Elizabeth II. Dir. of publ. Hansard. 1960-1961, No 645; fifth series. London: Her Majesty's Stationery Office. "European Economic Community (Government Policy)", p. 928-931., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/obj/address_given_by_harold_macmillan_on_the_united_kingdom_s_application_for_membership_to_the_ec_31_july_1961-en-a5c95873-aca0-4e9f-be93-53a36918041d.html>.

8. *The United Kingdom's applications for membership to the EEC (London, 9 August 1961)* [online]. Bulletin of the European Economic Community. Dir. of publ. European Economic Community. September-October 1961, n° 9-10. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. "The United Kingdom's application for membership to the EEC", p. 5., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: http://www.cvce.eu/obj/the_united_kingdom_s_application_for_membership_to_the_eec_london_9_august_1961-en-53b007aa-6b0c-41e7-82ee-84aad50db4c5.html.
9. *Adress given by Harold Macmillan on the United Kingdom's applications for membership to the European Communities (31 July 1961)* [online]. House of Commons. Official Report. Second session of the Forty-Second Parliament of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. Tenth year of the reign of her Majesty Queen Elizabeth II. Dir. of publ. Hansard. 1960-1961, No 645; fifth series. London: Her Majesty's Stationery Office. "European Economic Community (Government Policy)", p. 928-931., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: http://www.cvce.eu/obj/address_given_by_harold_macmillan_on_the_united_kingdom_s_application_for_membership_to_the_ec_31_july_1961-en-a5c95873-aca0-4e9f-be93-53a36918041d.html.
10. *Speech by Hugh Gaitskell (3 October 1962)* [online]. Britain and the Common Market, Texts of speeches made at the 1962 Labour Party Conference by the Rt. Hon Hugh Gaitskell M.P. and the Rt. Hon. George Brown M.P. together with the policy statement accepted by Conference. London: Labour Party, 1962. 40 p., 2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: http://www.cvce.eu/obj/speech_by_hugh_gaitskell_3_october_1962-en-05f2996b-000b-4576-8b42-8069033a16f9.html.
11. *Press konference given by General de Gaulle (14 January 1963)* [online]. Western European Union Assembly-General Affairs Committee: A retrospective view of the political year in Europe 1963. March 1964. Paris: Western European Union Assembly-General Affairs Committee., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: http://www.cvce.eu/obj/press_conference_held_by_general_de_gaulle_14_january_1963-en-5b5d0d35-4266-49bc-b770-b24826858e1f.html.
12. *Past Prime Ministers: Harold Macmillan* [online]. 27 June 2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.gov.uk/government/history/past-prime-ministers/harold-macmillan>.
13. *Edward Heath – European citizen* [online]. 2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: http://www.nationalarchives.gov.uk/pathways/citizenship/brave_new_world/heath.htm.
14. *1964 Labour Party Election Manifesto* [online]. ©2001-2014 [cit. 2014-09-01]. A New Role for Britain. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.labour-party.org.uk/manifestos/1964/1964-labour-manifesto.shtml>.

15. *Statement by Harold Wilson on the United Kingdom's applications for membership to the EC (London, 2 May 1967)* [online]. Parliamentary Debates. House of Commons. Official Report. First session of the Forty-Fourth Parliament of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. Fifteenth year of the reign of her Majesty Queen Elizabeth II. Dir. of publ. Hansard. 1966-1967, No 746; fifth series. London: Her Majesty's Stationery Office., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/obj/statement_by_harold_wilson_on_the_united_kingdom_s_application_for_membership_to_the_ec_london_2_may_1967-en-680afb40-143e-484b-b430-881db671d1ec.html>.
16. HALSALL, Paul. *French Statement, May 16, 1967* [online]. Remarks, made by President Charles de Gaulle at his fifteenth press conference on May 16, 1967, were made available through the courtesy of the French Press and Information Service, New York., July 1998 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <<http://www.fordham.edu/halsall/mod/1967-degaulle-non-uk.html>>.
17. *Opinion on the Applications for Membership received from the United Kingdom, Ireland, Denmark and Norway for Submission to the Council: the Commission's Conclusions (29. September 1967)* [online]. Bulletin of the European Economic Community. November 1967, n° 11. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/obj/conclusions_of_the_commission_s_opinion_on_the_applications_for_accession_received_from_the_united_kingdom_ireland_denmark_and_norway_29_september_1967-en-afee740d-57fa-4d57-8185-9de947deb53d.html>.
18. *Press conference given by General de Gaulle at the Elysée (27 listopad 1967)* [online]. Western European Union Assembly-General Affairs Committee: A retrospective view of the political year in Europe 1967. March 1968. Paris: Western European Union Assembly-General Affairs Committee., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/obj/press_conference_held_by_general_de_gaulle_at_the_elysee_27_november_1967-en-fe79955c-ef62-4b76-9677-dce44151be53.html>.
19. *Reply by Harold Wilson to the press conference by President de Gaulle (London, 29 November 1967)* [online]. Western European Union Assembly-General Affairs Committee: A retrospective view of the political year in Europe 1967. March 1968. Paris: Western European Union Assembly-General Affairs Committee., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/obj/reply_by_harold_wilson_to_the_press_conference_by_president_de_gaulle_london_29_november_1967-en-5878c25c-2769-46b5-9d57-dc89fce7d87d.html>.
20. *Communiqué issued by the Council of the European Communities (19 December 1967)* [online]. Bulletin of the European Communities. January 1968, n° 1. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z:

- <http://www.cvce.eu/obj/communique_issued_by_the_council_of_the_european_communities_19_december_1967-en-f4ff6e53-84f6-4b96-9508-0fb989330dd2.html>.
21. *European policy* [online]. LCC (69) 244 European Policy - CRD paper, 27 June 1969., 14 January 2013 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <<http://conservativepartyarchive.blogspot.cz/2013/01/40-years-ago-britain-joins-eeec.html>>.
  22. *Final Communiqué of the Hague Summit (2 December 1969)* [online]. Membership of the European Communities: Implications for Ireland, Laid by the Government before each House of the Oireachtas, April 1970. Dublin: The Stationery Office, April 1970. 138 p. p. 109-112., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/obj/final_communique_of_the_hague_summit_2_december_1969-en-33078789-8030-49c8-b4e0-15d053834507.html>.
  23. *Britain and the European Communities (White Paper)* [online]. HC Deb 24 February 1970 vol 796 cc996-1162., 2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <<http://hansard.millbanksystems.com/commons/1970/feb/24/britain-and-the-european-communities>>.
  24. *Final Communiqué of the Pompidou-Heath meeting (Paris, 21 May 1971)* [online]. Parliamentary Debates. House of Commons. Official Report. First session of the Forty-Fifth Parliament of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland. Twentieth year of the reign of her Majesty Queen Elizabeth II. Dir. of publ. Hansard. 1970-1971, No 818; fifth series. London: His Majesty's Stationery Office. "Final communiqué (21 May 1971)", p. 48-49., ©2004-2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/obj/final_communique_of_the_pompidou_heath_meeting_paris_21_may_1971-en-80a8172a-0ed9-465d-b90c-76b58cd02d33.html>.
  25. *Smlouva o přistoupení Dánska, Irska a Spojeného království (1972)* [online]. 20/1/2014 [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <<http://old.eu-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1972:073:FULL:EN:PDF>>.
  26. *1975 Referendum on EEC membership* [online]. ©2000-2014 HistoryLearningSite.co.uk [cit. 2014-09-01]. Text v angličtině. Dostupné z: <http://www.historylearningsite.co.uk/1975_referendum_EEC.htm>.

13 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1:

Zdroj:

VEBER, Václav. Dějiny sjednocené Evropy: Od antických počátků do současnosti. 2. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 284 s.

Příloha č. 2: Charles de Gaulle

Zdroj:

<http://i.telegraph.co.uk/multimedia/archive/02455/gettydegaulle_2455627b.jpg>

Příloha č. 3: Harold Macmillan

Zdroj:

<<http://www.anselm.edu/academic/history/hdubrulle/BritEmp/graphics/Harold%20Macmillan.jpg>>

Příloha č. 4: Harold Wilson

Zdroj:

<<http://www.open.ac.uk/researchprojects/historyofou/story/harold-wilson>>

Příloha č. 5: Haagská konference

Zdroj:

<<http://www.cvce.eu/content/publication/1998/11/19/8aa9102e-ac05-458d-9c63-376172393761/publishable.jpg>>

Příloha č. 6: Edward Heath

Zdroj:

<http://i.telegraph.co.uk/multimedia/archive/02230/edwardHeath_2230873b.jpg>

Příloha č. 7: Demonstrace za britský vstup roku 1971

Zdroj:

<<http://www.historytoday.com/sites/default/files/commonmkt.jpg>>

Příloha č. 8: Setkání Edwarda Heatha s Georgesem Pompidouem

Zdroj:

<<http://www.cvce.eu/content/publication/2002/3/4/3e419a1f-718f-4f84-983c-d3597c38593f/publishable.jpg>>

Příloha č. 9: Edward Heath podepisuje přístupovou smlouvu

Zdroj:

<<http://www.euro-history.org.uk/images/signing.jpg>>

Příloha č. 10: Mapa prvního rozšíření

Zdroj:

<http://news.bbcimg.co.uk/media/images/73179000/gif/_73179193_1973.gif>

14 PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Referenda související s první vlnou rozšíření ES

Stát	Datum referenda	Předmět referenda	Účast v %	Pro v %	Proti v %
Francie	23.4.1972	Rozšíření	61	68	32
Irsko	10.5.1972	Vstup do ES	70	83,1	16,9
Norsko	25.9.1972	Vstup do ES	78	46,5	53,5
Dánsko	2.10.1972	Vstup do ES	90	63,3	36,7
Británie	5.6.1975	Setrvání v ES	65	67,2	32,8

VEBER, Václav. Dějiny sjednocené Evropy: Od antických počátků do současnosti. 2. vyd. Praha: Nakladatelství lidové noviny, 2009. 284 s.

Příloha č. 2: Charles de Gaulle

<http://i.telegraph.co.uk/multimedia/archive/02455/gettydegaulle_2455627b.jpg>

Příloha č. 3: Harold Macmillan

<<http://www.anselm.edu/academic/history/hdubrulle/BritEmp/graphics/Harold%20Macmillan.jpg>>

Příloha č. 4: Harold Wilson

<<http://www.open.ac.uk/researchprojects/historyofou/story/harold-wilson>>

Příloha č. 5: Haagská konference 1969

<<http://www.cvce.eu/content/publication/1998/11/19/8aa9102e-ac05-458d-9c63-376172393761/publishable.jpg>>

Příloha č. 6: Edward Heath

<http://i.telegraph.co.uk/multimedia/archive/02230/edwardHeath_2230873b.jpg>

Příloha č. 7: Demonstrace za britský vstup roku 1971

<http://www.historytoday.com/sites/default/files/commonmkt.jpg>

Příloha č. 8: Setkání Edwarda Heatha s Georgesem Pompidouem

<http://www.cvce.eu/content/publication/2002/3/4/3e419a1f-718f-4f84-983c-d3597c38593f/publishable.jpg>

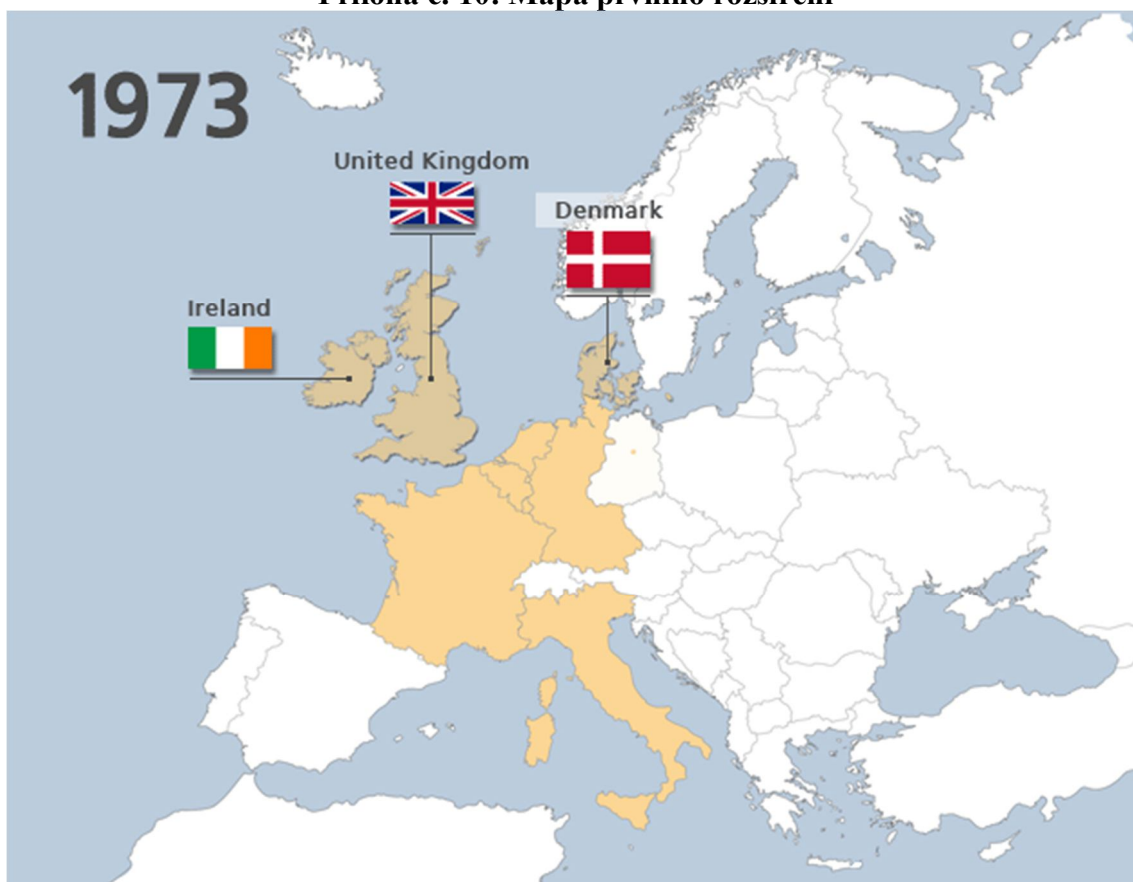

Příloha č. 9: Edward Heath podepisuje přístupovou smlouvu

<<http://www.euro-history.org.uk/images/signing.jpg>>

Příloha č. 10: Mapa prvního rozšíření

<http://news.bbcimg.co.uk/media/images/73179000/gif/_73179193_1973.gif>